הלכות אישות פרק י' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון פרק י' פון הלכות אישות – רמב"ם

הלכה א' – ארוסה אסורה לבעלה מדברי סופרים

דער רמב"ם'ס ווערטער: הארוסה אסורה לבעלה מדברי סופרים כל זמן שהיא בבית אביה, והבועל ארוסתו בבית חמיו מכין אותו מכת מרדות. אפילו קידשה בביאה — אסור לו לבוא עליה ביאה שניה בבית אביה, עד שיביא אותה לתוך ביתו ויתייחד עמה ויפרישנה לו.

פשט

אן ארוסה (א פרוי נאך קידושין אבער פאר נישואין) איז אסור צו איר מאן מדרבנן כל זמן זי איז נאך אין איר טאטע'ס הויז. דער וואס איז בועל זיין ארוסה בבית חמיו באקומט מכת מרדות. אפילו ווען מ'האט מקדש געווען דורך ביאה, בלייבט זי אסור פאר א צווייטע ביאה בבית אביה. ער מוז איר ברענגען אין זיין הויז, זיך מייחד זיין מיט איר, און איר אפזונדערן פאר זיך.

חידושים און הסברות

1) די סטרוקטור פון קידושין-נישואין – קידושין האט נישט ריפלעיסט נישואין:

פאר מתן תורה איז געווען נאר איין שלב – א מאן האט מכניס געווען א פרוי אין זיין הויז (הכניסה לביתו), און דאס האט זי געמאכט פאר זיין ווייב (ווי דער רמב"ם שרייבט אין פרק א'). די תורה האט **צוגעלייגט** א שלב – קידושין – אבער האט **נישט ארופגענומען** דעם אריגינעלן שלב פון נישואין.ביידע שלבים זענען געבליבן. קידושין איז דער "צוגעלייגטער שלב" (added layer), און נישואין איז דער אריגינעלער. "די גאנצע אידייע פון קידושין איז אז ס'זאל זיין **פאר** די נישואין." אויב קידושין וואלט ריפלעיסט נישואין, וואלט קידושין כביכול נישט אויפגעטון.

2) קידושין אלס "חומרא" און "קולא" – א מחלוקת אין דער הגדרה:

ר' יצחק רופט קידושין א "קולא" אין דעם זין אז עס **טוט אויף** – עס מאכט שוין א פרוי פאר אן אשת איש נאך פאר נישואין, וואס פריער (פאר מתן תורה) וואלט נישט געווען מעגליך אן הכניסה לביתו. ר' יואל אשר איז נישט מסכים און זאגט עס איז נאר א **חומרא** – ווייל נאך קידושין איז ער ווייטער אסור מיט איר (מדרבנן), אבער זי הייסט שוין אשת איש לגבי אנדערע. ר' יצחק מודה אז מ'קען עס רופן ווי מ'וויל, אבער דער עיקר פונקט איז: קידושין אליין מאכט שוין אשת איש – דאס איז א "אויפטו" וואס פריער איז נישט געווען אן הכניסה לביתו. און אויך פארקערט: אן קידושין איז זי **נישט** אשת איש, נישט קיין חילוק ווי לאנג זי וואוינט אין זיין הויז.

3) אלע ספיקות פון קידושין זענען נאר שייך צום קנין פון קידושין:

אלע ספיקות וואס מ'האט געלערנט אין די פריערדיגע פרקים (שוה פרוטה, כוונה, א.ד.ג.) זענען נאר רעלעוואנט צום **קנין** פון קידושין. אויף נישואין זענען אזעלכע ספיקות נישט שייך – "אדער ביסטו מיט איר אדער נישט."

4) דער טעם פון דעם איסור דרבנן – "בבית אביה":

אפילו מצד התורה איז זי "לומדיש" זיין ווייב, אבער **בפועל** וואוינט זי נאך ביי איר טאטע. צו גיין בועל זיין א פרוי וואס וואוינט ביי איר טאטע איז "אן אומווערדיגע זאך" – עס פעלט די ריאליטי פון נישואין. ר' יואל אשר מיינט אז דער ענין איז אז דער מאן האט נאך נישט גענומען אויף זיך חייבות (ער איז נאך "א פרעמדער וואס קומט וויזיטן"). ר' יצחק איז נישט מסכים אז "בית" מיינט א פיזישע דירה – "בית מיינט נישט א צימער, בית מיינט א האוסהאלט" – דער מאן מוז אויפשטעלן א האוסהאלט מיט חיובים (מזונות א.ד.ג.).

5) דער איסור ארוסה – נישט דער איסור פון קדשה, נאר דער נארמאלער סדר:

דער איסור ארוסה לבעלה איז נישט דער זעלבער ווי דער איסור קדשה (פריצות). עס איז דער איסור פון דעם נארמאלן סדר – א מיידל וואס וואוינט ביי דעם טאטע, מ'שלאפט נישט מיט איר. אפילו נאכדעם וואס דער טאטע האט צוגעזאגט און זי האט שוין א קנין, דארף מען איר נאך אריינברענגען אין זיין הויז.

6) דער היסטארישער הינטערגרונד פון אירוסין:

אריגינעל (היסטאריש) איז אירוסין/קידושין געווען ווי שידוכים – דער טאטע מאכט אן אפמאך מיט דעם חתן (ווי "את בתי נתתי לאיש הזה" – וואס חז"ל דרשנ'ען אויף קידושין). די מיידל וואוינט נאך ביי דעם טאטע. דער חתן האט א קנין, אבער ער האט איר נאך נישט גענומען. "גענומען" מיינט אז ער נעמט איר ארויס פון דעם טאטע'ס רשות און ברענגט איר אין זיין הויז – דאס איז נישואין. דאס ווארט "נישואין" קומט פון "נושא/ישא" – וואס מיינט "טראגן" אדער "נעמען".

7) חידוש וועגן קידושי ביאה:

ביי **קידושי ביאה** – ווען דער מאן איז מקדש דורך ביאה – איז שווער צו טרענען צווישן דעם קנין (קידושין) און דעם מעשה (וואס איז אויך א חלק פון נישואין). ר' יצחק ענטפערט: קידושי ביאה מיינט אז **זי איז נישט אין זיין הויז** – דאס איז דער חילוק. עס איז געווען א **מחלוקת אין דער גמרא** צו "ביאת ארוסה עושה נישואין." עס קומט ארויס אז די ערשטע ביאה וואס מאכט קידושין – דערנאך איז זי נאר מקודשת, נאכנישט נשואה, און מ'דארף נאך עקסטער מאכן א חופה.

8) צוויי לעוועלס פון איסור:

דער רמב"ם ארבעט מיט צוויי באזונדערע איסורים: (א) דער איסור פון ביאה מיט א פנויה/ארוסה בבית אביה – דאס איז דער בסיס-איסור; (ב) דער איסור פון קידושי ביאה אלס "דבר שלא כהוגן" – א שוואכערער איסור. ביי קידושי ביאה, די ערשטע ביאה איז "מותר" מצד דעם ערשטן איסור (ווייל עס איז א מעשה קידושין), אבער עס בלייבט א עבירה מצד דעם צווייטן איסור (דבר שלא כהוגן). און פאר א צווייטע ביאה העלפט עס בכלל נישט – ווייל עס פעלט נאך כניסה לביתו.

9) פארגלייך צו דער שפעטערדיגער תקנה קעגן קידושי ביאה:

דער איסור דרבנן פון בועל ארוסתו ווערט פארגליכן מיט דער שפעטערדיגער תקנה קעגן קידושי ביאה (וואו מ'האט אויך געגעבן פעטש).ביידע זענען נאר דרבנן מיט מכת מרדות – "די זעלבע זאך, די פעטש און די פעטש."

10) דיוק אין "בית אביה":

אויב מ'האט צוגעגרייט פאר דעם חתן א צימער אין דעם שווער'ס הויז, הייסט דאס נישט "בועל בבית אביה" – ווייל עס איז שוין צוגעגרייט פאר אים, עס איז כאילו זיין פלאץ. [דיגרעסיע: ס'איז דא אן ענין אז א חתן זאל נישט וואוינען ביים שווער, אבער דאס איז אן אנדערער ענין.]

11) דער צוזאמענהאנג צווישן קידושין און נישואין – "ייחוד" און "מקודשת":

"ייחוד" (פון נישואין) איז זייער ענליך צום מושג "מקודשת" – ביידע מיינען עקסקלוסיוויטעט (מיוחדת לו, נאר פאר אים). קידושין זאגט "מיוחדת לו" ברוחניות/פארמאל, און נישואין שפילט דאס אויס בפועל/בגשמיות. קידושין איז דער קאנצעפט פון עקסקלוסיוויטעט, און נישואין איז דער אויספיר דערפון.

הלכה ב׳ – ייחוד, חופה, און נישואין

דער רמב"ם'ס ווערטער: וייחוד זה הוא הנקרא כניסה לחופה, והוא הנקרא נישואין בכל מקום.

פשט

דער ייחוד (אז ער נעמט איר אריין אין זיין הויז און זיי זענען צוזאמען פריוואט) – דאס איז וואס מ'רופט "כניסה לחופה" און דאס איז וואס מ'רופט "נישואין" אומעטום.

חידושים און הסברות

1) דריי נעמען פאר איין זאך:

דער רמב"ם גלייכט אויס דריי באגריפן – ייחוד, חופה, און נישואין – אלס איין מציאות: דער מעמד פון כניסה לבית בעלה.

2) וואס מיינט "ייחוד" ביים רמב"ם – נישט א דין ייחוד אין א צימער:

ר' יצחק איז נישט מסכים מיט די שיטה אז דער רמב"ם מיינט א פארמאלע ייחוד (פארשפארט אין א צימער מיט עדים, ווי אונזער "יחוד שטיבל"). "ייחוד" ביים רמב"ם מיינט פשוט אז זי וואוינט יעצט מיט אים פריוואט – ער האט איר ארויסגענומען פון בית אביה און אריינגעברענגט אין זיין הויז. דאס איז נישט א מעשה ייחוד אין א צימער, נאר א מציאות פון צוזאמענלעבן. ר' יואל אשר שטימט צו אז דער רמב"ם זעט נישט אויס ווי ער רעדט פון ייחוד מיט עדים.

3) דער "יחוד שטיבל" ביי אונזערע חתונות – א טעות?:

דער מנהג פון א "יחוד שטיבל" ביי חתונות איז געבויט אויף דעם רמב"ם, אבער ר' יצחק האלט אז עס איז א טעות אין פארשטאנד פון דעם רמב"ם. דער אמת'דיגער "ייחוד" פון דעם רמב"ם איז ווען ער גייט אהיים נאך די חתונה מיט זיין פרוי – דאס איז דער מאמענט פון כניסה לביתו.

4) חופה איז נישט א באזונדערער קנין – נאר דער מעמד פון כניסה לבית בעלה:

דער רמב"ם איז נישט מחדש א באזונדערע סערעמאניע פון חופה. עס איז נישט אז ס'איז דא א "קנין חופה" דורך דעם הינומא אדער דורך די פיר שטאנגען. חופה איז דער מעמד פון כניסה לבית בעלה – די גאנצע פערעיד, הינומא, וכו' איז אלעס טייל פון דעם מעמד.

5) "ויפרישנה לו" – פאקטיש, נישט לומדיש:

ר' יואל אשר פרעגט אז "ויפרישנה לו" האט ער דאך שוין געטון ביי קידושין (ווייל קידושין מיינט שוין אז זי איז מיוחדת לו). ר' יצחק ענטפערט אז "ויפרישנה לו" מיינט דא פאקטיש/פראקטיש – זי וואוינט יעצט טאקע מיט אים, נישט נאר לומדיש/פארמאל.

6) פראקטישע שאלה וועגן יחוד שטוב:

ר' יואל אשר פרעגט: פארוואס זענען מענטשן מקפיד ווי לאנג מ'איז אין דער יחוד שטוב? ר' יצחק ענטפערט: דאס איז נאר לויט די פוסקים וואס זאגן אז יחוד איז א קנין – מ'דארף מאכן א יחוד, און דאס איז א חידוש פאר דעם רגע. דער גאנצער שמועס וועגן ווי לאנג יחוד דארף דויערן איז נאר רלוונט פאר דער יחוד מיט עדים (ביי דער חתונה), ווייל ווען ער גייט אהיים מיט איר וועט ער ממילא האבן גענוג צייט פאר יחוד.

7) חומרות פון אחרונים וועגן יחוד:

אין **בית שמואל** שטייט אז יחוד דארף זיין א שיעור ביאה, אבער דאס איז נישט פשוט פשט אין דער נושא. דער **רמ"א** זאגט בלויז אז מ'נעמט א שטוב און זיי עסן דארט במקום צנוע – ער זאגט נישט אז מ'דארף טשעקן אז קיינער אנדערש איז נישטא. **אלע דיזע שיעורים און באדינגונגען זענען חומרות פון אחרונים,** נישט פון דער רמ"א אליין.

8) טעם פאר צוויי מאל שבע ברכות:

פארוואס מ'זאגט שבע ברכות צוויי מאל (ביי חופה און ביי סוף חתונה): ווייל לויט דעם שיטה אז נשיאה געשעט שוין ביי דער חופה, וויל מען זאגן די ברכות צוזאמען מיט דער נשיאה. די ברכות

ביי שבע ימי המשתה זענען נישט ברכת נישואין — זיי זענען באזונדערע ברכות פאר יעדע סעודה, און יענע הלכות שטייען אין הלכות ברכות, נישט דא.

הלכה: ביאה לשם נישואין

דער רמב"ם ווערטער: והבא על ארוסתו לשם נישואין אחר שקידשה — הרי זו נשואה.

פשט

אויב איינער איז בועל זיין ארוסה לשם נישואין (נאך קידושין), ווערט דאס נישואין — אפילו אן כניסה לביתו.

חידושים און הסברות

1) דער פאל: דאס רעדט פון א פאל וואו ער איז בועל נישט אין זיין הויז (למשל אין א האטעל), ווייל אויב ס'איז אין זיין הויז, איז שוין געשען נישואין דורך כניסה לביתו. דער חידוש איז אז ביאה לשם נישואין איז אן אייגענער אופן פון מאכן נישואין.

2) חילוק צווישן ביאת קידושין און ביאת נישואין:

ביי קידושי ביאה איז דער קנין דורך הנאת ביאה (ווי א שווה כסף), און דארף גמר ביאה. ביי ביאת נישואין איז עס **משעה ארבה כוונה** — פון דעם רגע וואס ער האט כוונה, נישט פון גמר ביאה, ווייל דא איז נישטא דער מעכאניזם פון "ווערד געבן."

3) דער ר"ן'ס שכל:

ביאה מיט כוונה ארבעט אויף אלעס — סיי קידושין סיי נישואין. אפילו חכמים האבן נישט געקענט זאגן אז ביאה זאל נישט מאכן א פרוי, ווייל "הרי הוא דכתיב." אויב ער מאכט עס בכוונה אז מיט דעם זאל זי ווערן זיין פרוי, איז נישטא קיין וועג אוועקצונעמען פון דעם. **ס'איז נישט א וועג (לכתחילה), אבער ס'ארבעט (בדיעבד).**

4) פראקטישע נפקא מינה:

ער קען מאכן ערשטע ביאה לשם קידושין, צווייטע ביאה לשם נישואין, וועט כאפן צוויי מאל מכת מרדות, אבער עס וועט ווערן מקודשת און נשואה. דאס טאר מען נישט טון, אבער אויב מ'האט עס געטון, ארבעט עס.

5) סברא פארוואס ביאה לשם נישואין איז לאגיש:

ווען איינער איז בועל א פרוי און ער וויל נישט אז ס'זאל זיין איין ביאה און געענדיגט, נאר ער וויל א לאנג-טערם באציאונג — דאס אליין איז דער טייטש פון נישואין.

הלכה: כניסה לחופה — מותרת לבעלה / נשואה אף על פי שלא נבעלה

דער רמב"ם ווערטער: וכיון שנכנסה הארוסה לחופה הרי זו מותרת לו לבוא עליה בכל עת שירצה, והרי היא אשתו גמורה לכל דבר. ומשתיכנס לחופה נקראת נשואה אף על פי שלא נבעלה.

פשט

איינמאל זי איז אריין אין חופה, איז זי מותר אויף אים, ער קען איר בועל זיין ווען ער וויל, און זי הייסט נשואה אפילו אן ביאה.

חידושים און הסברות

1) דער שכל:

ווייל זי איז מיוחדת לו פאקטיש, און ביאה מעג ער — ווייל ס'איז מותר בביאה ווי ער וויל — הייסט זי אינגאנצן נשואה אפילו אן ביאה. **דער פאטענציאל פון ביאה איז גענוג.**

2) שאלה וועגן ראוי לביאה:

ר' יואל אשר פרעגט: אויב "אף על פי שלא נבעלה" הייסט נשואה, פארוואס טראכטן מענטשן אז יחוד מוז זיין ראוי לביאה? מ'זעט דאך אז יחוד האט נישט צוטון מיט ביאה! ר' יצחק ענטפערט: ס'איז נישט א סתירה — ס'קען זיין אז "ראוי לביאה" איז א שיעור אין דער יחוד, אבער ביאה בפועל איז נישט נויטיג.

הלכה: אינה ראויה לביאה — חופת נדה

דער רמב"ם ווערטער: ואם היתה נדה... אף על פי שנכנסה לחופה ונתייחד עמה, לא גמרו הנישואין, והרי היא כארוסה עדיין.

פשט

אויב זי איז א נדה, אפילו מ'האט געמאכט חופה און יחוד, האבן זיך נישט געענדיגט די נישואין, און זי הייסט נאך אן ארוסה.

חידושים און הסברות

1) דער רמב"ם'ס סברא:

ווייל חופה ארבעט דורך דעם וואס ס'איז מתיר בעילה, אויב ס'איז פאקטיש נישט מתיר (ווייל ס'איז דא אן אנדערע מעכב — איסור נדה), האט די חופה נישט געארבעט.

2) קראנק vs. נדה:

קראנק הייסט יא ראויה לביאה — "ראויה" מיינט הלכה'דיג ראויה, נישט פיזיש. ווען הלכה לאזט נישט (נדה) איז זי נישט ראויה, אבער ווען זי איז בלויז פיזיש נישט אימשטאנד איז זי יא ראויה.

3) דער רא"ש'ס שיטה:

דער **רא"ש** טראכט אנדערש — אז "אינה ראויה לביאה" מיינט אויך פיזיש נישט אימשטאנד (למשל פחות מג' שנים). דער רא"ש זאגט: **"לאו זימנא לננות ואין ראויה לבוא — לייבט עס א חופה, אין ראויה לבוא."** דאס ווערט געברענגט אין דער **רמ"א**.

4) דער ערוך השולחן'ס חילוק:

דער **ערוך השולחן** מאכט א חילוק אין דעם רא"ש: דאס איז נאר ווען נאך דער חופת נדה זענען זיי זיך צוטיילט (ער איז געפארן אין זיין וועג, זי אין איר וועג). אבער אויב ער מופט אריין אין איר הויז און פון דעמאלטס וואינען זיי אייביג צוזאמען — איז דאס יא נישואין.

5) "לא גמרו הנישואין" – בדיעבד, נישט לכתחילה:

דער רמב"ם זאגט "לא גמרו הנישואין" – אבער ער זאגט נישט אז מ'דארף לכתחילה ווארטן מיט חופה ביז זי איז נישט נדה. דאס איז נאר א דין בדיעבד – וואס געשעט אויב ס'איז געווען א חופת נדה. שפעטער וועט דער רמב"ם קלאר זאגן אז לכתחילה זאל מען נישט מאכן חופה ווען זי איז א נדה.

6) נפקא מינה למעשה:

אויב ער שטארבט הנאך – צו זי דארף חליצה אדער נישט, צו זי האט א כתובה, און אנדערע הלכות וואס הענגען אויף ווען נישואין האט פלאץ געהאט.

הלכה ג' – ברכת חתנים

דער רמב"ם'ס ווערטער: צריך לברך ברכת חתנים בבית החתן קודם הנישואין... והם שש ברכות.

פשט

מ'דארף מאכן ברכת חתנים אין דעם חתן'ס הויז, פאר די נישואין. עס באשטייט פון זעקס ברכות.

חידושים און הסברות

1) וואס פאר א סארט ברכה:

עס איז נישט א ברכת המצוות (ווייל נישואין איז נישט א מצוה אין דעם זין), און עס איז נישט א ברכת הנהנין. עס איז **ברכת שבח והודאה.** דער בית יוסף און דער רמב"ם האבן א מחלוקת צו עס איז ברכת המצוות אדער ברכת הנהנין.

2) ראיה אז עס איז ברכת השבח:

אויב מ'האט געמאכט אירוסין און כניסה לחופה אן ברכת חתנים, איז זי א "נשואה גמורה" און "חוזר ומברך אפילו אחר כמה ימים." ביי א ברכת המצוה וואלט מען נישט געקענט מאכן די ברכה אפאר טעג שפעטער – דאס באווייזט אז עס איז א ברכת השבח.

3) די ברכות זענען א חלק פון דעם מעמד החופה:

אזוי ווי קידושין קומט מיט ווערטער (ברכת אירוסין), אזוי קומט אויך די כניסה לביתו מיט ווערטער. די ברכות מאכן נישט קיין קנין, זיי טוען נישט גארנישט "אויף למדיש" – אבער זיי זענען פארט א חלק פון דעם סדר הנישואין. עס ווערט געברענגט דער לשון **"כלה בלא ברכה אסורה לבעלה"** – וואס ווייזט אז די ברכות זענען פארט א חלק פון וואס מאכט עס מותר.

4) "בבית החתן" – דיוק:

דאס ווייזט אז דער מנהג אז די חופה איז "ביתו" שטימט מיט'ן רמב"ם. דער בית שמואל ברענגט דאס אויך אזוי.

5) "קודם הנישואין" – דיוק:

מ'דארף מאכן די ברכות פאר די נישואין, אזוי ווי ברכת המצוות וואס מ'מאכט עובר לעשייתן. דאס ווייזט אז עס האט אן ענליכקייט צו ברכת המצוות, כאטש עס איז נישט ממש ברכת המצוות. דער סברא: נישואין מיינט אז עס גייט ווערן מותר לו, און די ברכות זענען א חלק פון וואס מאכט עס מותר – דעריבער מאכט מען זיי פריער.

6) ברכת חתנים מאכט נישט די נישואין:

דער וואס האט געמאכט קידושין און ברכת חתנים אבער "לא נתייחד עמה בביתו" איז "עדיין ארוסה", ווייל **"אין ברכת חתנים עושה הנישואין אלא הכניסה לחופה."**

7) ווער מאכט די ברכות?

דער רמב"ם זאגט **נישט** אז דער חתן מאכט ברכת חתנים. ביי **קידושין** איז משמע פון דעם רמב"ם'ס לשון אז דער חתן מאכט עס (ווייל ס'איז א ברכת המצוות). אבער ביי **נישואין** איז עס א **ברכת השבח** – קען זיין דער חתן אדער אימיצער אנדערש. ס'זענען דא שיטות אז דער חתן זאל עס דווקא **נישט** מאכן, ווייל ס'איז א ברכה **פאר אים.** דער נאמען "ברכת חתנים" מיינט **נישט** די ברכה וואס **חתנים זאגן**, נאר די ברכה **פאר** דעם חתן (און כלה). דער ווארט "חתנים" קען מיינען חתן און כלה צוזאמען, ווי מ'געפינט "קול מצהלות חתנים ממשתם."

תוכן פון די זעקס ברכות

ברכה 1: "שהכל ברא לכבודו"

די גאנצע בריאה איז לכבוד ה'.

ברכה 2: "יוצר האדם"

דער אייבערשטער האט באשאפן דעם מענטש.

ברכה 3: "אשר יצר את האדם בצלמו"

"אשר יצר את האדם בצלמו, בצלם דמות תבניתו, והתקין לו ממנו בנין עדי עד"

חידושים:

- דער אייבערשטער האט געמאכט דעם מענטש, און פון דעם צלם האט ער גענומען א צלע (ריב) און געמאכט א פרוי. "זכר ונקבה ברא אותם" – דאס איז "צלם דמות תבניתו," ביידע זענען געווען אין איין צלם.
- "והתקין לו ממנו בנין עדי עד" – פון דעם מאן האט ער ארויסגענומען די צלע און געבויט א בנין וואס גייט לדורות. יעדער אייניקל פון אדם וחוה איז אן אייניקל פון יענע מעשה.
- "בנין עדי עד" אלס ווינטש פאר די חתונה: די פרוי זאל זיך האלטן אלס די אויסגעבויטע צלע. אויך ווען זי געבוירט קינדער איז עס ענליך – מ'נעמט אראפ פון איר גוף א שטיקל און מ'מאכט נייע קינדער.

ברכה 4: ברכת ציון – "שוש תשיש ותגל העקרה"

חידושים:

- כנסת ישראל ווערט גערופן "העקרה" – אירע קינדער זענען נישט דארט (גלות). מ'בעט אז ווען די קינדער וועלן אהיימקומען קיין ציון, זאל ציון זיך פרייען.

- דאס קומט אריין ביי א חתונה ווייל מענטשן זענען בשמחה, און מ'בעט אויך פאר כלל ישראל'ס גאולה.

ברכה 5: "שמח תשמח רעים האהובים"

"שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם"

חידושים:

- "רעים האהובים" — דער חתן און כלה זענען אהובים צווישן זיך (נישט אהובים ביים גאנצן עולם). אויב זיי האבן זיך נישט ליב, טאר מען נישט מאכן די ברכה.

- "כשמחך" — אזוי ווי דו (הקב"ה) האסט משמח געווען דיין יצירה (אדם הראשון). דער רמב"ם'ס גירסא איז "מקדם" (אמאליגע צייטן), נישט "בגן עדן" ווי אונזער נוסח.

- דער איבערשטער האט משמח געווען אדם הראשון דורך מלאכים, און מיר זענען די מלאכים וואס זענען משמח חתן וכלה — מיר גייען אין די דרכים של הקב"ה.

- דיקדוק: "כשמחך" מיינט "אזוי ווי דו האסט משמח געווען," נישט "אזוי ווי דו האסט זיך געפרייט."

ברכה 6: "אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה"

חידושים:

- **לויט'ן רמב"ם זענען דא פיר לשונות פון שמחה** (ששון, שמחה, גילה, רינה) **און פיר לשונות פון אחדות** (אהבה, אחוה, שלום, רעות) — עס איז even אין אונזער נוסח לייגט מען צו "דיצה וחדוה," אבער פאר'ן רמב"ם איז עס פיר און פיר.

- "חתן וכלה" קומט אריין צווישן די לשונות פון שמחה — אפשר מיינט עס "ששון ושמחה של חתן וכלה, גילה רינה של חתן וכלה."

- דער נוסח שטאמט פון לשון הפסוק "קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה."

- צי "אהבה ואחוה" מיינט די ליבשאפט צווישן חתן און כלה, אדער די אחדות פון אלע משתתפים ביי דער חתונה? ר' יואל אשר מיינט אז א חתונה איז א מצב פון אחדות פאר אלעמען וואס פייערן צוזאמען.

"מהרה ה' אלקינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים"

חידושים:

- אזוי ווי מ'האט געבענטשט דעם ספעציפישן חתן-כלה פאר, בעט מען יעצט פאר גאנץ כלל ישראל.

- "חתנים" אין מערצאל מיינט אז ירושלים זאל זיין פול מיט שמחות — נישט נאר איין חתונה, נאר פילע.

- אין דער סטרוקטור פון שבע ברכות שטייט אלעס כמעט צוויי מאל — צוויי מאל "יוצר האדם", צוויי מאל "משמח חתן" (איינמאל "חתן וכלה" און איינמאל "חתן עם הכלה"), פלוס "שהכל ברא לכבודו" און "משמח ציון בבניה."

- **שאלה:** צי מעג מען נאך זאגן דעם "מהרה" ברכה אין ירושלים היינט, ווען ס'איז שוין מקוים געווארן דער פסוק? **תירוץ:** מ'בעט "שלא יפסיק" — אז די שפע פון שמחה זאל אנהאלטן, און אז ס'זאל זיין נאך מער ווען גאנץ כלל ישראל וועט דארט וואוינען.

[דיגרעסיע: א באמערקונג וועגן דער עדה החרדית'ס גזירה נישט צו שפילן מוזיק ביי חתונות אין ירושלים — מ'בעט אז "נערים מנגינתם" זאל מקוים ווערן.]

הלכה: כוס של ברכה ביי נישואין

דער רמב"ם'ס ווערטער: ואם היה שם יין, מביאין כוס של יין, מברך על היין תחלה... ומסדר את כולן על הכוס, ונמצא מברך שבע ברכות.

פשט

אויב ס'איז דא וויין, ברענגט מען א כוס, מאכט קודם בורא פרי הגפן, און דערנאך זאגט מען אלע זעקס ברכות אויפ'ן כוס — צוזאמען זיבן ברכות.

חידושים און הסברות

1) "אם היה שם יין" — נישט א חיוב:

דאס ווייזט אז ס'איז **נישט מעכב** — מ'דארף נישט גיין זוכן וויין. לויט דעם רמב"ם'ס תשובה, אן וויין טוט מען עס **נישט** אויף פת אדער עפעס אנדערש — ס'איז נאר א ענין פון וויין אדער גארנישט.

2) פארוואס הייסט עס "שבע ברכות"?

זעקס ברכות פלוס בורא פרי הגפן = זיבן. דער נאמען "שבע ברכות" האט **נישט קיין שייכות** צו די זיבן טעג פון שמחה (שבעת ימי המשתה).

3) בורא פרי הגפן קודם:

אזוי ווי ביי קידוש (יקנה"ז) — וויין קומט אייביג ערשט. **שאלה:** פארוואס ביי ברכת המזון מאכט מען **נישט** בורא פרי הגפן פאר ברכת המזון, הגם ס'איז אויך א כוס של ברכה? דאס ווערט באהאנדלט אין מסכת ברכות.

הלכה: הדס ביי חופה

דער רמב"ם'ס ווערטער: ויש מקומות שנהגו להביא הדס עם היין, ומברך על ההדס אחר היין, ואחר כך מברך השש.

פשט

אין מאנכע ערטער איז דער מנהג צו ברענגען הדסים מיט'ן וויין, מאכט מען א ברכה אויף הדס נאך בורא פרי הגפן, און דערנאך די זעקס ברכות.

חידושים

דאס שטימט מיט דער גמרא וואו אן אמורא האט געטאנצט מיט "בדי ההדסים" — דאס מיינט **נישט** סתם א חלק פון טאנצן, נאר אז מ'האט **געברענגט הדסים ביי דער ברכה** — ס'האט א שייכות צום סדר הברכות. מסתמא טוען ספרדים נאך אזוי היינט.

הלכה: ברכת חתנים בעשרה

דער רמב"ם'ס ווערטער: ואין מברכין ברכת חתנים אלא בעשרה גדולים ובני חורין.

פשט

מ'דארף א מנין פון צען גרויסע (גדולים) און פרייע מענטשן (בני חורין) פאר ברכת חתנים.

חידושים און הסברות

1) "בני חורין" – נישט קיין עבדים:

אן עבד קען **נישט** גערעכנט ווערן פאר דעם מנין, הגם אז אן עבד איז חייב במצוות. דאס איז **אנדערש** ווי א רעגולערער מנין פאר דבר שבקדושה – דא איז עס א באזונדערער דין אז ס'דארף זיין צען "גדולים."

2) חתן מן המנין:

דער חתן ווערט **יא** גערעכנט אלס איינער פון די צען, הגם ער איז פטור פון מצוות (ווי קריאת שמע). דאס איז **אנדערש** ווי ביי ברכת אבלים, וואו דער אבל איז **נישט** מן המנין.

3) נישואין דארף זיין פובליק:

דער רמב"ם זאגט נישט עקספליציט אז נישואין אליין דארף א מנין – ער זאגט נאר אז **ברכת חתנים** דארף א מנין. אבער ס'קומט אויס אז נישואין מוז זיין בפרהסיא. **חידוש פון מורה נבוכים (ח"ג):** דער רמב"ם אין מורה נבוכים (געברענגט דורך רב ראבינאוויטש) זאגט אז דער ענין פון קידושין איז אז ס'זאל נישט זיין סתם באהעלטן – מ'זאל מאכן א פארמעלע מצב. דאס וואס מ'האט צוגעלייגט ברכת חתנים מיט א מנין ביי נישואין שטאמט פון דער זעלבער יסוד – אז ס'זאל זיין **פובליק**, ענליך צו עדים.

4) חילוק צווישן אירוסין און נישואין:

אירוסין קען מען טון בצנעה, אבער נישואין מוז זיין פובליק. דאס ווערט אונטערשטיצט דורך דער גמרא אז מ'ווארפט קליות ואגוזים צו מאכן פרסום אויף חתן כלה.

5) מנין ביי שבע ברכות נאך דער חתונה:

לויט דעם רמב"ם'ס טעם אין מורה נבוכים אז מנין איז פאר פרסום, קומט אויס אז דער דין מנין איז ספעציפיש ביי ברכת חתנים אלס חלק פון נישואין. אבער ביי די ברכות וואס מ'מאכט ווען מ'קומט זיך צוזאם לכבוד חתן וכלה (שבע ברכות נאך דער חתונה), איז לכאורה נישטא קיין סיבה פאר א מנין. דער שולחן ערוך פסק'נט אז מ'דארף א מנין אויך ביי שבע ברכות נאך דער חתונה – ער האלט אז דער דין מנין איז ווייל ברכת חתנים איז א "דבר שבקדושה", נישט בלויז פרסום.

הלכה: נישואין ווען זי איז א נדה

דער רמב"ם'ס ווערטער: ולא תינשא נדה עד שתטהר. אין מברכין לה ברכת חתנים עד שתטהר. ואם עבר — אינו חוזר ומברך.

פשט

לכתחילה זאל מען נישט חתונה מאכן ווען זי איז א נדה. אבער בדיעבד, אויב מ'האט יא געמאכט, דארף מען נישט נאכאמאל מאכן ברכת חתנים.

חידושים

- דאס אז "אינו חוזר ומברך" באשטעטיגט ווידער אז ברכת חתנים איז א ברכת השבח.

[דיגרעסיע: פראקטישע שאלה וועגן חופת נדה – נדה איז שווער אויסצורעכענען לאנג פריער. ביי געוויסע ירושלים'ער משפחות וואס זענען מחמיר אויף "חובת נדעי" (= חופת נדה), פלעגט מען נישט שרייבן חתונה-בריוולעך לאנג פריער – מ'האט אויסגערופן די חתונה א וואך-צוויי פריער, נאך דער לעצטער פעריאד. דער מנהג ביי געוויסע רבי'ס צו מאכן א "קביע זמן החתונה" (באזונדער פון דער לחיים) שטאמט פון דעם.]

[דיגרעסיע: שאלה צי נדה דרבנן (ווי כתמים) האט דעם זעלבן דין ווי נדה דאורייתא לענין חופת נדה. ר' יואל אשר שלאגט פאר אז אפשר נאר ווען זי איז ממש א נדה דאורייתא איז דא דער דין פון חופת נדה. ער ברענגט א ראיה פון דם חימוד – אויב דם חמד וואלט געווען ווי נדה דאורייתא, וואלט מען קיינמאל נישט געקענט מאכן חתונה. ר' יצחק ענטפערט אז דם חמד איז נישט יעדע מאל, און דערמאנט א מחלוקת ראשונים (רא"ש און אנדערע) צי "ראוי" מיינט נאר דער רוח אדער אויך חלנות.]

הלכה: כתובה קודם כניסה לחופה

דער רמב"ם'ס ווערטער: צריך לכתוב כתובה קודם כניסה לחופה, ואחר כך יהיה מותר באשתו.

פשט

מ'דארף שרייבן א כתובה פאר דער כניסה לחופה. ערשט נאכדעם ווערט ער מותר מיט זיין פרוי. א כלה בלא כתובה אסורה לבעלה, פונקט ווי א כלה בלא ברכה.

חידושים און הסברות

1) כתובה אלס נאך א פארבאדינגונג פאר נישואין:

דער סדר: מ'דארף האבן (1) חופה, (2) ברכת נישואין, (3) כתובה – אלע דריי פאר דער כניסה לחופה. די כתובה'ס צוועק איז אז די פרוי זאל פילן זיכער – זי זאל וויסן אז דער מאן קען איר נישט פארטרייבן גרינגערהייט.

2) וואס טוט די כתובה?

די כתובה איז א שטר וואס שטעלט אוועק די חיובים פון דעם מאן צו דער פרוי. אלע חיובים וואס שטייען אין דער כתובה איז דער מאן עניוועי חייב (מדינא), אבער ס'איז דא אן עקסטערע דין אז ער זאל עס שרייבן און געבן פאר דער פרוי.

3) ווער צאלט פאר דעם סופר?

דער כלל אין הלכות שטרות: ווער ס'האט הנאה פון דער טרענזאקציע צאלט פאר דעם סופר. ביי כתובה – הגם די כתובה איז לטובת די פרוי – איז דער דין אז דער חתן צאלט (נותן שכר הסופר), ווייל דורך דער כתובה ווערט ער מותר באשתו.

4) שרייבן vs. ליינען:

די חתימה/שרייבן פון דער כתובה איז דער עיקר דין, און דאס ווערט געמאכט פאר דער חופה. דאס וואס מ'ליינט די כתובה ביי דער חופה איז סתם אן ענין פון פרסום, אבער דאס ליינען אליין טוט נישט גארנישט הלכתית.

[דיגרעסיע: אונזער מנהג ביי דער חופה – מ'שרייבט/חתמ'ט די כתובה פאר דער חופה, אבער ביי דער חופה מאכט מען קידושין (אירוסין) ערשט, און דערנאך ליינט מען די כתובה, און דערנאך מאכט מען שבע ברכות (נישואין). דאס הייסט אז די כניסה לחופה (וואס איז דער אנהייב פון נישואין) קומט פאר פאר קידושין – וואס איז לכאורה א פראבלעם. ר' יואל אשר פארענטפערט: כניסה לחופה פאר קידושין הייסט גארנישט – ס'איז סתם א דאך; ערשט נאך קידושין ווערט עס א "הבאים כאחד" (ביידע קומען צוזאמען).]

הלכה: שיעור הכתובה – עיקר כתובה

דער רמב"ם'ס ווערטער: וכמה יכתוב לה – אם בתולה אין פחות ממאתים דינר, ואם בעולה אין פחות ממאה דינר, וזהו הנקרא עיקר כתובה.

פשט

דער מינימום סכום פון כתובה – 200 דינר פאר א בתולה, 100 דינר פאר א בעולה. דאס הייסט "עיקר כתובה" – צו אונטערשיידן פון תוספת כתובה.

חידושים

- ווען דער רמב"ם רעדט דא פון "כתובה" מיינט ער נישט אלע חיובים וואס שטייען אין א כתובה (מזונות, כסות, עונה וכו'), נאר ספעציפיש דעם סכום געלט וואס דער מאן איז מחויב צו צאלן אויב ער גט'ט זי אדער ער שטארבט. כתובה איז נאר פאר צוויי פאלן: גט אדער מיתה.

הלכה: תוספת כתובה

דער רמב"ם'ס ווערטער: אם רצה להוסיף לה אפילו ככר זהב מוסיף. ודין התוספת ודין העיקר אחד הוא לרוב הדברים. לפיכך כל מקום שנאמר בו כתובה סתם – הוא העיקר והתוספת.

פשט

מ'קען צולייגן צום מינימום וויפיל מ'וויל. איינמאל מ'האט זיך אונטערגעגנומען תוספת, באקומט עס דעם זעלבן דין ווי עיקר כתובה. ממילא, ווען ס'שטייט "כתובה" סתם, מיינט עס ביידע צוזאמען.

חידושים

- מ'זאל נישט מיינען אז תוספת כתובה איז עפעס א "דזשאוק" – איינמאל מ'האט זיך עס אונטערגענומען, ווערט עס א חיוב גמור ווי עיקר כתובה.

הלכה: טעם תקנת כתובה

דער רמב"ם'ס ווערטער: וחכמים הם שתיקנו כתובה לאשה כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה.

פשט

דער טעם פון תקנת כתובה איז אז ס'זאל נישט זיין גרינג פאר דעם מאן ארויסצולאזן זיין פרוי.

חידושים און הסברות

1) "בעיניו" – נישט בלויז פסיכאלאגיש:

ר' יצחק טענה'ט אז "בעיניו" מיינט נישט בלויז א פסיכאלאגישע ווירקונג (אז ער זאל "טראכטן צוויי מאל"), נאר אז ס'זאל זיין אמת'דיג שווער – ס'זאל אים ממש קאסטן געלט. ס'איז נישט גענוג אז דער דיין ווייסט אז ער איז מחויב; ביידע – דער מאן און די פרוי – דארפן וויסן אז ער איז מחויב, און ס'דארף זיין א ריאלע פינאנציעלע משמעות.

2) פארוואס דארף מען א כתובה אויב ער איז ענייווע מחויב?

ס'דארף זיין א מוחשי'גע זאך וואס ער (און זי) זעען, נישט בלויז א תיאורעטישער חיוב.

[דיגרעסיע: רבנו תם האט געזאגט אז נאך דער תקנה פון רבנו גרשום (אז מ'טאר נישט מגרש זיין א פרוי בעל כרחה), וואלט מען געדארפט מאכן א "כתובה לאיש," ווייל רוב גיטין ווערן אינציאירט דורך פרויען. איינמאל ס'איז דא אן איסור מוציא צו זיין בעל כרחו, איז שוין ממילא "לא קלה בעיניו להוציאה" – דער אריגינעלער טעם פון כתובה איז שוין אויטאמאטיש דערגרייכט.]

הלכה: שיעור הדינרים / ווערד פון די מטבע

דער רמב"ם'ס ווערטער: דינרים אלו לא תיקנו אותם מן הכסף הטהור, אלא ממטבע שהיה באותם הימים, שהיה שבעה חלקים נחושת וחלק אחד כסף, עד שהיה בסלע חצי זוז כסף. ונמצא מאתים דינר של בתולה חמשה ועשרים דינר של כסף, ומאה של בעולה שנים עשר דינר ומחצה.

פשט

די דינרים פון כתובה זענען נישט פון ריין זילבער, נאר פון דער מטבע וואס איז געווען גענגיג בזמן חז"ל – 7/8 קופער און 1/8 זילבער. א סלע (= 4 דינר) האט אנטהאלטן א האלבע זוז כסף. ממילא 200 דינר = 25 ריינע זילבער-דינר, און 12.5 = 100.

חידושים

1) דער רמב"ם'ס חידוש:

אין גמרא שטייט אז ס'ווענדט זיך אויב כתובה איז דאורייתא אדער דרבנן. דער רמב"ם'ס חידוש איז אז די "דינר" פון כתובה איז נישט דער אריגינעלער דינר כסף (ריין זילבער), נאר א מטבע וואס איז געווען נאר אן אכטל זילבער.

2) נוסח אונזערע כתובות:

דער נוסח "מאתן זוזי דחזו ליכי מדאורייתא" קלינגט ווי כסף צרוף, אבער דער רמב"ם זאגט אז ס'איז נישט אזוי.

3) *משקל הדינר*:

דער רמב"ם ברענגט אז יעדע דינר וועגט 96 שעורות (גערשטן-קערנער), ווי ער ביאר'ט אין הלכות עירובי תחומין. "והדינר הוא הנקרא זוז בכל מקום" – דינר און זוז זענען דער זעלבער מטבע.

[דיגרעסיע: פראקטישע נפקא מינה היינט – ס'איז דא א גרויסע מחלוקות וויפיל דאס קומט אויס היינט – פון הונדערטער דאלערס (קלענערע שיטות) ביז צענדליגער טויזנטער (גרעסערע שיטות). וויבאלד קיינער ווייסט נישט גענוי וויפיל ס'איז ווערט, קען מען בבית דין נאר גובה זיין לויט דער וויניגסטער שיטה (כמה מאות דאלערס), וואס מאכט די גאנצע כתובה פראקטיש וויניק ווירקזאם. ר' יואל אשר מערקט אן אז אפשר דוקא דאס וואס דער פרייז איז אומקלאר מאכט עס מער "שלא תהא קלה בעיניו" – ער ווייסט נישט וויפיל ס'וועט אים קאסטן.]

[דיגרעסיע: מנהג ביי גט – דער מנהג איז אז ביי א גט ווערט די כתובה נישט ממש "מוחל," נאר ביי א גט קומט מען זיך דורך אויף געלט-זאכן אין כלליות, און מ'זאגט אז די כתובה איז שוין אינקלודעד אין דעם כללות'דיגן הסכם. ר' יצחק האלט אז מ'איז אלץ היינט גובה כתובה, נאר דער פראבלעם איז דער אומקלארער שיעור.]

הלכה: בעילת זנות אן כתובה

דער רמב"ם'ס ווערטער: אין פוחתין לבתולה ממאתים ולבעולה ממאה, וכל הפוחת – בעילתו בעילת זנות.

פשט

ווער עס גיט וויניגער פון דעם מינימום, זיין ביאה ווערט באטראכט אלס בעילת זנות.

חידושים

- דער רמב"ם שרייבט "בעילתו בעילת זנות" **אן** דעם ווארט "כ-" (ווי), וואס מיינט אז דער רמב"ם האלט עס איז **ממש** בעילת זנות, נישט בלויז "ווי" בעילת זנות. די קשיא איז שוין געפרעגט געווארן אויפ'ן רמב"ם.

- ס'איז אוודאי נישט בעילת זנות אין דעם סענס אז ס'איז נישט קיין קידושין – די קידושין זענען גילטיג. נאר ס'איז א לשון פון חכמים צו באטאנען דעם איסור. ווי חכמים האבן גע'אסר'ט ביאה בלא נישואין, בלא חופה, בלא ברכה – אזוי אויך בלא כתובה.

הלכה: אופנים ווי מ'קען מקיים זיין חיוב כתובה

דער רמב"ם'ס ווערטער: אחד הכותב את הכתובה בשטר, ואחד שהעידו עליו עדים וקנו ממנו שהוא חייב לה מאה או מאתים... וכן אם נתן לה מטלטלין כנגד כתובתה... הרי זה מותר לבעול עד שיהיה להם פנאי לכתוב.

פשט

דער חיוב כתובה קען מקויים ווערן אויף דריי וועגן: (1) שרייבן א שטר כתובה; (2) עדים מיט קנין אז ער איז מחויב; (3) געבן מטלטלין (באוועגליכע זאכן) כנגד דעם ווערד פון כתובה.

חידושים

1) עדים מיט קנין:

אויב עדים הערן אזא קנין, קענען זיי אליינס שרייבן א שטר – דער שטר שטר ארבעט מכח דעם קנין. ממילא איז דער קנין מיט עדים א פולשטענדיגע התחייבות, נישט וויניגער ווי א שטר.

2) אונזער מנהג:

אונזער מנהג איז צו טאן ביידע – מ'שרייבט א כתובה און מ'מאכט אויך א קנין ("קבלת קנין"). דאס איז "וויציג" (אירוניש), ווייל טעכניש איז דער קנין דער באזיס, און דער שטר קומט דערפון.

3) חילוק צווישן לכתחילה און בדיעבד:

לויט דעם רמב"ם: שטר כתובה און עדים מיט קנין זענען ביידע לכתחילה, אבער מטלטלין געבן איז א בדיעבד – א נויט-לעזונג פאר ווען מ'האט נישט צייט צו שרייבן. דער רמב"ם'ס לשון "עד שיהיה להם פנאי לכתוב" ווייזט אז ס'איז א צייטווייליגע לעזונג. ער זאגט נישט ספעציפיש "עד שיהיה סופר" ווייל אן אידעם (החתן) קען אליינס שרייבן. דער **שולחן ערוך** האלט אז אויך עדים מיט קנין (אן שטר) איז נאר א בדיעבד – נאר שרייבן א שטר איז לכתחילה. דאס איז א חילוק צווישן דעם רמב"ם און שולחן ערוך.

הלכה: כנס אשה ולא כתב לה כתובה / אבד שטר הכתובה / מחלה כתובתה

דער רמב"ם'ס ווערטער: כנס אשה ולא כתב לה כתובה, או אפילו כתב לה כתובה ואבד שטר הכתובה, או שמחלה כתובתה – אסור לבעול... חוזר וכותב לה כתובה עיקר... ולא ישהה עם אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה.

פשט

אין אלע פאלן וואו ס'איז נישטא קיין כתובה – סיי מ'האט נישט געשריבן, סיי ס'איז פארלוירן געגאנגען, סיי זי האט מוחל געווען – טאר מען נישט בלייבן מיט איר אן א כתובה. מ'דארף שרייבן א נייע עיקר כתובה. דער תוספת קען מען מוחל זיין, אבער דער עיקר כתובה איז א דין דרבנן וואס מ'מוז שרייבן.

חידושים

1) "אפילו שעה אחת בלא כתובה":

דאס מיינט נישט בועל זיין, נאר אפילו סתם שוהה זיין – צו בלייבן מיט איר אין א נשואין-סיטואציע. אפילו ווען זי איז א נדה טאר ער נישט בלייבן אן א כתובה.

2) מוחלת פאר אים vs. מוכרת לאחרים:

ווען זי איז מוחלת די כתובה **פאר אים אליין** – איז דאס א פראבלעם, ווייל דעמאלטס דארף ער נישט צאלן קיין כתובה ווען ער איז מגרש, און "קלה בעיניו להוציאה." **אבער:** "המוכרת כתובתה לאחרים בטובת הנאה" – ווען זי פארקויפט איר כתובה צו א דריטן (ווי מ'פארקויפט א לאון), דארף ער נישט שרייבן א נייע כתובה. **פארוואס?** ווייל אויב ער גט'ט זי, דארף ער אלץ באצאלן די כתובה צום לוקח – דער צוועק פון כתובה (אז ס'זאל זיין קאנסעקווענסעס פאר גירושין) איז דא אויך ווען דאס געלט גייט נישט צו איר אליין.

הלכה: ארוסה מיט כתובה / אן כתובה

דער רמב"ם ס ווערטער: המארס את האשה וכתב לה כתובה – עדיין ארוסה היא ואינה נשואה, שאין הכתובה עושה נישואין. ואם מת או גירשה – גובה עיקר כתובתה מבני חורין, ואינה גובה תוספת כלל, הואיל ולא כנסה.

פשט

כתובה אליין מאכט נישט קיין נישואין. אויב ער האט געשריבן א כתובה ביי אירוסין און דערנאך געשטארבן אדער מגרש, באקומט זי נאר עיקר כתובה פון בני חורין (נישט פון משועבדים), און נישט קיין תוספת.

חידושים

1) פארוואס נישט תוספת?

ווייל דער תוספת איז "משום חיבת ביאה" – ער האט עס מוסיף געווען אויף דעת אז ער וועט וואוינען מיט איר. אז ער איז געשטארבן פאר נישואין, איז "על דעת זה" האט ער נישט געמיינט.

2) פארוואס נאר בני חורין און נישט משועבדים?

ס'איז נישט קלאר. איין מהלך: ווייל ס'איז נישט געווען קיין פרסום – מ'האט נישט געמאכט קיין חתונה מיט א מנין יודן. אבער ס'איז א קשיא: די כתובה אליין איז דאך א שטר, און א שטר האט דאך פרסום! דער ענין בלייבט "נישט קלאר."

3) אן כתובה ביי אירוסין:

רמב"ם: אם אירס ולא כתב כתובה ומת או גירשה והיא ארוסה – אין לה כלום. שלא תיקנו לה עיקר כתובה עד שתינשא או עד שיכתוב.

דער חיוב כתובה ווערט נאר ווען מ'האט חתונה (אויטאמאטיש) אדער ווען מ'שרייבט (אפילו ביי אירוסין). יעדע מאל ווען מ'שרייבט א כתובה, אפילו ער איז געשטארבן א מינוט שפעטער, איז ער שוין מחויב.

4) כתובה פון א קטנה:

ווען א טאטע איז מארס זיין קטנה טאכטער, און דער מאן האט געשריבן א כתובה, און ער איז געשטארבן/מגרש ווען זי איז נאך א נערה – "כתובתה לאביה," ווי ביי קידושין. נאר ביי נישואין באקומט שוין נישט דער טאטע.

הלכה: שבעת ימי המשתה – שמחת חתן וכלה

דער רמב"ם ס ווערטער: וכן תקנו חכמים שכל הנושא בתולה יהיה שמח עמה שבעת ימים. אינו עוסק במלאכתו ולא נושא ונותן בשוק, אלא אוכל ושותה ושמח, בין שהיה בחור בין שהיה אלמון.

פשט

א חתן וואס נעמט א בתולה דארף זיבן טעג זיין שמח מיט איר – נישט ארבעטן, נישט האנדלען, נאר עסן, טרינקען, און פריילך זיין. קיין חילוק צי ער איז א בחור אדער אלמן.

חידושים

1) "תקנו חכמים" = תקנת משה רבינו:

אין הלכות אבלות זאגט דער רמב"ם אז שבעה לאבילות און שבעה לימי המשתה איז א תקנה פון משה רבינו (מדרש "מלא שבוע זאת"). ווען דער רמב"ם זאגט "תקנת חכמים" מיינט ער "תקנת משה רבינו." ס'איז אינטערעסאנט אז עפעס וואס משה רבינו האט מתקן געווען (נישט מסיני) ווערט אנגערופן "תקנת חכמים."

2) "שמח עמה" – נישט סתם ער פרייט זיך:

"אוכל ושותה ושמח" מיינט "עמה" – ער זאל נישט גיין זיך פרייען מיט זיינע חברים, נאר מיט זיין ווייב.

3) חיוב אויף אים, נישט אויף איר:

ס'איז משמע אז ס'איז א חיוב אויף אים – איינע פון די זאכן וואס דער מאן איז שולדיג פאר די פרוי, א חלק פון די כתובה-תנאים. דער **רמ"א** זאגט אז **זי קען מוחל זיין** אויף איר שמחה. ס'איז דא מיינונגען אז אויף די מלאכה (אז ער טאר נישט ארבעטן) קען זי נישט מוחל זיין.

4) ראיה אז אוכל ושותה איז א חיוב:

אויב אוכל ושותה וואלט נישט געווען א חיוב, וואלט מען געזאגט אז ער האט דאך א חיוב צו עסן לכבוד שבת – סאו שבת וואלט שוין אויסגעפילט דעם חיוב. דאס וואס מ'זאגט "אין מרבין שמחה לשבת" – שבת האט נישט קיין דין שמחה – באווייזט אז דער חיוב אכילה ושתיה איז ספעציפיש א חלק פון שמחת חתן, נישט בלויז סתם עסן.

הלכה: בעולה – דריי טעג שמחה

דער רמב"ם'ס ווערטער: ואם היתה בעולה — אין פחות משלשה ימים. שתקנת חכמים היא לבנות ישראל שיהיה שמח עם הבעולה שלשה ימים, בין בחור בין אלמון.

פשט

ביי א בעולה (זיווג שני) — מינימום דריי טעג שמחה. אויך דא קיין חילוק צי ער איז בחור אדער אלמן.

חידושים

ביידע מאל (בתולה און בעולה) זאגט דער רמב"ם "בין בחור בין אלמון" — ווייל מ'זאל נישט מיינען אז דער חילוק איז ביים מאן (בחור = 7, אלמן = 3), נאר דער חילוק איז נאר ביי דער פרוי (בתולה = 7, בעולה = 3).

הלכה: נעמען מערערע פרויען אויף איינמאל

דער רמב"ם'ס ווערטער: יש לו לאדם לישא נשים רבות כאחת ביום אחד, ומברך ברכת חתנים לכל אחת כאחד.

פשט

א מאן מעג נעמען מערערע פרויען אין איין טאג. ברכת חתנים קען מען זאגן איין מאל פאר אלע.

חידושים

1) "יש לו" — א רעכט, נישט א מצוה:

דער רמב"ם זאגט "יש לו" — ער האט די רעכט, נישט אז ס'איז א חשוב'ע זאך. שפעטער אין הלכות אישות גייט דער רמב"ם באגרענעצן דאס — מ'קען נאר נעמען אזויפיל פרויען וויפיל מ'קען פארזארגן ("שארות ותבונין").

2) ברכה vs. שמחה:

לגבי ברכה איז גענוג איין ברכת חתנים פאר אלע פרויען. אבער לגבי שמחה — "שמחה אריה לה" — יעדע פרוי האט א רעכט אויף אירע אייגענע זיבן טעג (אדער דריי טעג ביי א בעולה). מ'קען נישט צוזאמנעמען צען פרויען אין איין שבע ברכות.

3) אין מערבין שמחה בשמחה:

דאס פרינציפ ווערט אנגעווענדט: מ'קען נישט פאראייניקן די שמחה פון איין פרוי מיט דער צווייטער. דער זעלבער כלל קומט אויך פאר ביי יום טוב — מ'טאר נישט חתונה האבן יום טוב ווייל יום טוב האט זיין אייגענע שמחה. ביי יום טוב איז דאס פראבלעם דאפלט — אויב דער חתן טראכט בעיקר פון יום טוב, האט ער נישט געגעבן פאר די פרוי אירע שמחה; אויב ער טראכט בעיקר פון די פרוי, האט ער נישט מקיים געווען שמחת יום טוב. "דער אייבערשטער גייט נישט אריינגיין אין זיין קאפ" — דערפאר דארף מען צוויי באזונדערע שמחות.

הלכה: ווען מעג מען מאכן אירוסין (קידושין)?

דער רמב"ם'ס ווערטער: מותר לארס בכל יום חול, אפילו בתשעה באב, בין ביום בין בלילה.

פשט

קידושין מעג מען געבן אין יעדן וואכנדיגן טאג, אפילו תשעה באב.

חידושים

- דער טעם פארוואס אפילו תשעה באב: ווייל "שמא יקדמנו אחר" — מ'האט געטראפן א כלה וואס איז מסכים, זאל מען עס נישט פארפאסן.

- **שבת:** אירוסין טאר מען נישט מאכן שבת. קידושין איז א קנין, און אלע קנינים זענען אסור שבת — א גזירה שמא יכתוב, ווי דער רמב"ם האט שוין געזאגט אין הלכות שבת פרק כ"ג.

הלכה: ווען מעג מען מאכן נישואין?

דער רמב"ם'ס ווערטער: נישואין — נישט ערב שבת און נישט מוצאי שבת (באחד בשבת). גזירה שמא יבוא לידי חילול שבת בתיקון הסעודה, שהחתן טרוד בסעודתו.

פשט

מ'טאר נישט חתונה האבן ערב שבת (ווייל ער וועט אריינציען מיט סעודה-צוגרייטונגען אין שבת) אדער זונטאג (ווייל ער וועט שבת צוגרייטן פאר מארגנדיגע סעודה).

חידושים

- דער חתן נעמט "פרעשור" אז די סעודה זאל זיין שיין — דאס איז דער יסוד פון דער גזירה.

- **שבת אליין:** "ואין צריך לומר שאסור לישא בשבת" — אויסער דעם אז אירוסין איז אסור אלס קנין, איז אויך דער חלק פון נישואין (חופה, שמחה) אסור שבת פון דער זעלבער סיבה פון טירדה.

הלכה: חול המועד

דער רמב"ם'ס ווערטער: אפילו בחולו של מועד אין נושאין נשים, שאין מערבין שמחה בשמחה, שנאמר מלא שבוע זאת.

פשט

אפילו חול המועד טאר מען נישט חתונה האבן — ווייל מ'טאר נישט מערבן שמחת נישואין מיט שמחת יום טוב.

חידושים

- דער רמב"ם זאגט "אפילו" — ווייל חול המועד איז אן אנדערע סיבה ווי שבת/ערב שבת (דארט איז טירדה, דא איז עירוב שמחה).

- דער פסוק "מלא שבוע זאת ונתנה לך גם את זאת" (בראשית כט) — ביי יעקב מיט רחל און לאה. פשוטו של מקרא: "שבוע" דארט מיינט זיבן יאר, אבער חז"ל דרשנ'ען עס אויף א וואך — די זיבן טעג פון שבע ברכות.

- ביי שמחה איז נישטא קיין חילוק צווישן יום טוב און חול המועד — "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים" — די מצוות שמחה

גייט דורך אלע טעג פון יום טוב אריינגערעכנט חול המועד.

הלכה: שלשה ימים קודם הנישואין

דער רמב"ם'ס ווערטער: שיטרח בסעודת נישואין שלשה ימים קודם יום הנישואין.

פשט

דער חתן דארף אוועקגעבן דריי טעג צו גרייטן צו די סעודת נישואין.

חידושים

- חכמים האבן געוואלט אז די סעודה זאל זיין שיין — דערפאר דארף מען דריי טעג פון צוגרייטונג.

- דאס איז אויך איינע פון די טעמים פאר דער תקנה אז א בתולה חתונה האט ביום רביעי — אז ער זאל האבן דריי טעג (זונטאג, מאנטאג, דינסטאג) צו גרייטן צו.

הלכה: בתולה נישאת ביום רביעי

דער רמב"ם'ס ווערטער: מקום שאין בית דין יושבין בו אלא בשני וחמישי בלבד — בתולה נישאת ביום רביעי, שאם היתה לו טענת בתולים ישכים לבית דין.

פשט

אין א פלאץ וואו בית דין זיצט נאר מאנטאג און דאנערשטאג, זאל א בתולה חתונה האבן מיטוואך, כדי אז אויב ס'איז דא א טענת בתולים זאל ער קענען גיין דאנערשטאג צום בית דין.

חידושים

- אין א פלאץ וואו ס'איז שטענדיג דא א בית דין, קען מען חתונה האבן יעדן טאג (וואס איז ערלויבט).

- נאך נישואין גייט מען גלייך טון ביאה — דערפאר איז די טענת בתולים רעלעוואנט גלייך דעם נעקסטן טאג.

- **למעשה היינט:** היינט איז עס נישט שייך מכמה טעמים: (1) היינט איז דא בית דין נישט דווקא בשני ובחמישי; (2) היינט איז נישט שייך טענת בתולים — ס'איז אנגענומען אז אסאך פרויען האבן עניוועי נישט בתולים, און מ'גייט ווייטער אן אויספייטן ביי בית דין.

הלכה: בעולה (אלמנה) נישאת ביום חמישי

דער רמב"ם'ס ווערטער: מנהג חכמים הוא שהנושא את הבעולה ישא בחמישי.

פשט

א בעולה (אלמנה/גרושה) זאל חתונה האבן דאנערשטאג.

חידושים

- א בעולה האט נישט די ענין פון טענת בתולים.

- דער טעם: א בעולה האט דריי טעג שבע ברכות — דאנערשטאג, פרייטאג, שבת. אזוי האט ער שבת אלס חלק פון די שמחה. "ויצא למלאכתו ביום ראשון" — זונטאג קען ער שוין גיין ארבעטן.

- **פארוואס דווקא דאנערשטאג און נישט דינסטאג?** ר' יואל אשר שלאגט פאר אז חכמים האבן געוואלט אז שבת זאל זיין א חלק פון די שמחה. אויך א פראקטישע זאך: מ'האט אסור'ט דעם חתן צו טון מלאכה, סאו חכמים האבן געזאגט אז ער זאל חתונה האבן דאנערשטאג, אזוי אז שבת (וואו ער טוט עניוועי נישט קיין מלאכה) פאלט אריין אין זיינע דריי טעג, און זונטאג קען ער שוין גיין ארבעטן.

[דיגרעסיע: דער מנהג חכמים אז א תלמיד חכם'ס חתונה זאל זיין מיטוואך (בתולה) איז אפשר פארבונדן מיט "עונת תלמיד חכם בליל שבת" — אז שבת זאל אויך זיין א פרייליכע שבת אינעם קאנטעקסט פון שמחת חתן.]

הלכה: חתונה מיט א קטנה

דער רמב"ם'ס ווערטער: המארס בתולה קטנה, ותבע הבעל הנשואין — בין היא בין אביה יכולין לעכב שלא תינשא עד שתגדל ותעשה נערה. ואם רצו וכנסה — אין ראוי לעשות כן.

פשט

ווען א טאטע האט מקבל געווען קידושין פאר זיין קטנה טאכטער, און דער בעל וויל שוין נישואין — קענען סיי זי סיי דער טאטע מעכב זיין ביז זי ווערט א נערה. אויב ביידע זענען מסכים, מעג מען טעכניש כונס זיין, אבער ס'איז נישט ראוי.

חידושים

- דער רמב"ם האט שוין פריער געזאגט אז מ'זאל בכלל נישט מקדש זיין א קטנה — "עד שתגדל ותאמר לפלוני אני רוצה." דא רעדט מען באופן ווען מ'האט נישט געפאלגט און מ'האט יא מקדש געווען — די קידושין ארבעט, און יעצט איז די שאלה וועגן נישואין.

- ס'איז דא די זעלבע פראבלעם פון נישואין ווי אויף קידושין — דער זעלבער טעם פארוואס מ'זאל נישט מקדש זיין א קטנה (אפשר וועט זי נישט וועלן) איז אויך שייך ביי נישואין.

הלכה: צוועלף חדשים צייט פאר נישואין

דער רמב"ם'ס ווערטער: אירסה ושהה כמה שנים ותבעה לנישואין והרי היא נערה — נותנין לה שנים עשר חודש מיום התביעה לפרנס את עצמה ולתקן מה שהיא צריכה לו, ואחר כך תינשא. תבעה אחר שבגרה — נותנין לה שנים עשר חדש מיום הבגר. וכן אם קידשה ביום הבגר — נותנין לה שנים עשר חדש מיום הקידושין שהוא יום הבגר. קידשה אחר שבגרה — אם עברו עליה שנים עשר חדש בבגרותה ואחר כך נתקדשה — אלא שלשים יום. וכן המארס את הבעולה — נותנין לה שלשים יום מיום התביעה.

פשט

א נערה באקומט 12 חדשים פון דער תביעה. א בוגרת — 12 חדשים פון ווען זי איז בוגרת געווארן. אויב ס'איז שוין אוועק 12 חדשים זינט זי איז בוגרת — באקומט זי נאר 30 טעג. א בעולה באקומט אויך נאר 30 טעג.

חידושים

1) טייטש פון "לפרנס את עצמה":

ר' יצחק האלט אז "פרנסת עצמה" מיינט נישט פרנסה אין דעם געוויינטלעכן זין, נאר צוגרייטן וואס זי דארף פאר די חתונה — "לצורך הנשואין." ר' יואל אשר פארשלאגט אז ס'מיינט אז פאר זי גייט קער נעמען פון דעם מאן, זאל זי ענדיגן קער נעמען פון זיך אליין. אויך: א מענטש דארף זיין מאטשור — זי דארף א טשענס צו זיין אליין אלס א גרויסע.

2) דער חילוק צווישן נערה און בוגרת:

ביי א נערה רעכנט מען 12 חדשים פון דער תביעה, ווייל זי האט נאכנישט געהאט צייט. ביי א בוגרת רעכנט מען פון ווען זי איז בוגרת געווארן, ווייל "א גדולה ווייסט שוין אז זי גייט חתונה האבן, זי איז א כלה מיידל, דארף זי זיך צוגרייטן" — זי קען נישט זאגן "איך דארף א גאנצע יאר" פון דער תביעה.

3) "ביום הבגר":

"קידשה ביום הבגר" מיינט אז ער האט געווארט אויף יענע סעקונדע — "ער איז א וואוילער איד, ער האט געפאלגט די חכמים אז מ'דארף מקדש זיין א גדולה."

4) מקור פון 12 חדשים:

ס'שטייט א פסוק ביי יצחק'ס חתונה — "תשב הנערה אתנו ימים או עשור" — און די גמרא טייטשט אז "ימים" מיינט א יאר. ר' יואל אשר באמערקט אז דאס האט לבן געזאגט, און מ'לערנט ארויס אלע חתונה-דינים פון א "פלאפ חתונה" — לבן האט אויסגעפאלט די נערה (רבקה). ר' יצחק באמערקט הומאריסטיש: "זייט דעמאלטס, אלע חתונות האבן עפעס א פלאפ."

הלכה: צייט פאר דעם איש

דער רמב"ם ווערטער: כשם שנותנין זמן לאשה — כך נותנין זמן לאיש לפנות עצמו, ואחר כך תינשא.

פשט

דער מאן קען אויך פאדערן צייט זיך צוצוגרייטן — דאס זעלבע ווי מ'געבט פאר דער פרוי.

חידושים

- דער רמב"ם שיטה איז אז דעם מאן'ס צייט איז "לויט איר" — דאס הייסט, וויפיל צייט זי וואלט באקומען אין איר סיטואציע, אזויפיל באקומט ער. ס'איז תלוי אין איר סטאטוס (בתולה/בעולה, נערה/בוגרת).
- ס'איז דא א מחלוקת: אנדערע מיינונגען האלטן אז דעם מאן'ס צייט איז באזונדער — א בחור באקומט 12 חדשים, אן אלמן באקומט ווייניגער (ווייל ער האט שוין עקספיריענס מיט חתונה האבן).

הלכה: הגיע זמן ולא נשאה — חיוב מזונות

דער רמב"ם ווערטער: הגיע זמן שנתנו לאיש ולא נשאה — חייב במזונותיה אף על פי שלא כנס. הגיע הזמן ביום שאין נושאין בו כגון אחד בשבת או ערב שבת — פטור, מפני שאינו יכול לכנוס. חלה הוא או שפירסה נדה כשהגיע הזמן — אינו מעלה לה מזונות... עד שתטהר או עד שיבריא.

פשט

ווען דער צייט איז אוועק און ער האט נישט כונס געווען, ווערט ער מחויב אין מזונות (שאר וכסות) אפילו אן נישואין. אבער אויב ס'איז אן אונס (קראנקהייט, נדה, א טאג וואס מ'טאר נישט חתונה האבן) — איז ער פטור.

חידושים

1) עונה איז נאך נישט שייך:

עונה איז נאך נישט שייך ווייל ס'איז אסור בלא נישואין, אבער שאר וכסות (מזונות) ווערט ער יא מחויב.

2) צי מזונות איז א קנס אדער א פראקטישע חיוב:

ר' יואל אשר האט פארגעלייגט אז מזונות קען פארשטאנען ווערן אלס א **קנס** — ווייל דער חתן האט זיך אונטערגענומען צו כונס זיין ביז א באשטימטע צייט, און ער האט עס נישט געטון. ר' יצחק האט **שטארק געפרובט אוועקצורוקן** דעם קנס-פשט: "איך וויל נישט טראכטן אז ס'איז א קנס."

3) ר' יצחק'ס סברא — מזונות איז א פראקטישע חיוב פון אחריות:

דער חיוב מזונות ביי א נשואה שטאמט נישט פון קידושין אליין, נאר פון **צוזאמען וואוינען** (נישואין). א ארוסה איז אן אשת איש, אבער מ'איז נישט מחויב אין איר מזונות ווייל **זי וואוינט נישט ביי דיר** — ס'איז א פראקטישער ענין. ווען אבער הגיע הזמן, איז זי שוין **אנגעוויזן אויף דיר** — זי דארף וואוינען ביי דיר, דו ביסט שוין responsible פאר איר. דעריבער ביסטו מחויב אין מזונות — נישט אלס קנס, נאר ווייל **דו ביסט דער וואס דארף זארגן פאר איר**, און אויב דו גייסט נישט כונס זיין, מוזטו כאטש באצאלן פאר איר עסן און וואוינען.

4) קשיא: וואס איז דער חילוק צווישן כפיית מזונות און כפיית כניסה לחופה?

הכי נמי — דער זעלבער בית דין וואס איז כופה מזונות וועט אויך כופה זיין לכנוס. דער חיוב מזונות האט אבער א פראקטישע נפקא מינה: **אויב דער חתן האט אן ערליכע סיבה פארוואס ער קען נאכנישט כונס זיין** (אדער אפילו א "האלבע גוטע תירוץ"), קען

מען נישט כופה זיין לכנוס גלייך, אבער **מזונות קען ער שיקן** – ער קען באצאלן פון דערוויייטנס.

5) פראקטישע אפליקאציע:

אפילו אויב דער חתן זאגט "אין א חודש ארום זאל זיין די חתונה," וועט בית דין תובע זיין מזונות **למפרע** פאר דער גאנצער צייט, און ביזדערווייל מוז ער צאלן מזונות.

6) הערה וועגן חיוב עונה:

דער זעלבער לאגיק וואס מחייב מזונות זאל אויך מחייב זיין **עונה** – ווייל פון ווען ער האט זיך אונטערגענומען, דארף ער עס שוין טון. אבער **מ'קען נישט זאגן ער איז מחויב בעונה ווייל ער האט נאכנישט געטון די נישואין** – מזונות קען מען שיקן, אבער עונה נישט.

עד כאן פרק י' פון הלכות אישות.

תמלול מלא

קידושין און נישואין – הלכות אישות פרק י'

פתיחה

ר' יצחק: א גוטן.

ר' יואל אשר: יא, א גוטן. אונז לערנען רמב"ם, הלכות, ספר נשים, הלכות אישות, פרק י'. אונז האבן שוין געלערנט אסאך הלכות וועגן קידושין. איך מיין אז אונז האבן שוין געענדיגט מער וויניגער מיט קידושין. יעצט גייען מיר אריין צו דאס וואס הייסט נישואין. און פאר אונז גייען מיר אריין ווייטער צו די שיעור, ווילן מיר באדאנקען די ספאנסערס, און ספעציעל אונזער הויפט ספאנסער, דער פרנס השיעור הרב רבי יואל ווערצבערגער, די זכות השיעור און די זכות התורה זאל אים ביישטיין.

דער איבערגאנג פון קידושין צו נישואין

ר' יואל אשר: סאו, קידושין ענדיגט נאך נישט די סטארי. ס'קומט נאך נישואין. וואס טייטשט נישואין?

ר' יצחק: ס'איז אביסל בעקווארדס, יא? לכתחילה איז געווען אין די תורה, נישט אין די תורה, אין די ריאליטי, לכתחילה איז נאר געווען אזא זאך וואס איז מער וויניגער וואס אונז רופן נישואין יעצט. דאס הייסט, אזוי ווי דער רמב"ם האט געזאגט אין פרק א', אז א מענטש האט זיך געטראפן א פרוי, און... אויב דו קוקסט וואס ס'שטייט אין פרק א' עגזעקטלי, ווערסטו זען אז ס'שטייט דארט, א מענטש האט מכניס געווען א פרוי אין זיין הויז, און ער האט איר מייחד געווען אז ס'זאל זיין זיין פרוי.

איז געקומען די תורה און געזאגט אז פארדעם דארף מען נאך מאכן א זאך וואס הייסט קידושין. און מיר האבן געלערנט אז מיט דעם איז אויפגעטון געווארן אויכעט אזוי ווי א קולא, קענסטו עס רופן אדער א חומרא, האו יו וואנט צו זאגן. דאס הייסט, ס'קומט אויס אז נישט נאר מ'דארף מאכן קידושין, נאר זי ווערט שוין אינגאנצן אשת איש, זי ווערט אשתו בשעת...

ר' יואל אשר: ניין, ס'איז נישט קיין קולא, ס'איז נאר א חומרא, ווייל ער איז דאך ווייטער אסור מיט איר. די חומרא איז אז זי הייסט שוין אשת איש.

ר' יצחק: וואטעווער, לאמיר... דו קענסט עס רופן וויאזוי דו ווילסט. ניין,

ר' יואל אשר: ס'איז דא א ריזן וואס דו רופסט א קולא.

דיסקוסיע: צו קידושין איז א קולא אדער א חומרא

ר' יצחק: דו דזשאמפסט, דו האלטסט זיך אויפן... ס'הייסט א קולא ווייל פריער האט מען געדארפט מאכן א פרוי, ס'איז נישט געהאלפן,

ר' יואל אשר: ס'איז עפעס אזוי ווי א חידוש.

ר' יצחק: ס'איז נישט נאר פאר דעם, ס'נעמט פלעינער לייגן, מאכן א קידושין האט שוין געמאכט אשת איש, ס'טוט אן אויפטו, קענסטו רופן א קולא, איך ווייס נישט וואס איך מיין צו זאגן קולא, ס'מיינט ס'טוט אויף, יא? ס'איז נישט נאר אזוי ווי א חיוב וואס מ'דארף טון חוץ פון דעם. און דאס איז וואס אונז רופן קידושין, וואס מ'דארף טון, און דאס ווערט זי אן אשת איש שוין. אקעי?

און טאמער נישט, דאס איז אויך די זעלבע קולא, טאמער נישט איז זי נישט קיין אשת איש, נישט קיין חילוק ווי לאנג זי וואוינט אין זיין הויז און אזוי ווייטער.

ר' יואל אשר: די הכניסה לביתו מאכט נישט

ר' יצחק: פאר אן אשת איש. דאס איז זיכער א קולא.

די שייכות צווישן קידושין און נישואין

ר' יצחק: יעצט, נאכדעם וואס מ'האט געלערנט אלע פרטים וויאזוי ס'ארבעט די קידושין, דריי וועגן, און טויזנטער אנדערע חקירות וועגן צו ס'ארבעט די קידושין, דארפסטו פארשטיין אז אלע חקירות וואס מ'האט געלערנט ביז יעצט, די לעצטע פאר פרקים האט מען עס געלערנט וועגן ספיקות, צו ס'איז ווערט א שוה פרוטה, צו ער האט געמיינט, צו ער האט נישט געמיינט. די אלע ספיקות מאכן נאר סענס נאכדעם וואס ס'איז דא אזא זאך קידושין.

אויף נישואין איז נישט שייך די ספיקות, אדער ביסטו מיט איר אדער נישט. ס'איז אלץ ספיקות אין די קנין פון קידושין. איז יעצט, וואלסטו אבער געמיינט אז די קולא גייט עד כדי כך אז זי ווערט שוין אינגאנצן זיין ווייב. דער תירוץ איז, זי איז אינגאנצן זיין ווייב, עם כל זה, איז נאך געבליבן די אלטע סיסטעם. דאס איז די נקודה מיינעך. ס'איז נאך געבליבן די אלטע סיסטעם וואס הייסט מי הכניסה לביתו, און דאס וואס אונז רופן אין די היינטיגע צייטן נישואין.

די עטימאלאגיע פון "נישואין"

ר' יצחק: ביי די ווערטער, נישואין מיינט אויך געגומען, רייט? ישא, נושא. ישא אזויווי טראגן, טראגן, גענומען,

ר' יואל אשר: ס'איז אזוי. איז די פשט אז מ'וויל זאגן אז קידושין האט נישט ריפלעיסד די הכניסה לביתו, נאר ס'איז א שלב פארדעם. מ'האט צוגעלייגט נאך א שלב אז דו זאלסט נאר אריינגעמען א פרוי לביתך נאכדעם וואס דו האסט איר קונה געווען. דו האסט צוגעלייגט עפעס א שלב פון קנין.

ר' יצחק: איך מיין אזוי. אבער ס'איז געבליבן, די אריגינעלע זאך איז געבליבן. און ווען דעם...

ר' יואל אשר: למשל, געווענליך אין קנין איז דא אזא זאך ווי אריינעמען א זאך אין די הויז, קנין חצר. אקעי, ס'דארף זיין א מחשבה פון קנין.

ר' יצחק: אקעי,

ר' יואל אשר: דארף מען האבן אן עקסטערע קנין פארדעם.

ר' יצחק: נישט קיין חילוק, אבער ס'האט נישט ריפלעיסד די נישואין, און מ'דארף נאך מאכן די נישואין.

דיסקוסיע: קידושי ביאה — א ספעציעלער פאל

ר' יואל אשר: ביאה איז יא אביסל א מאדנע זאך, ווייל ביאה איז שווער צו זאגן די זעלבע זאך, ווייל קידושי ביאה... ווייל הכניסה לביתו ובעלה, אויב ווען מ'טוט די ביאה האט מען אין זינען קידושין...

ר' יצחק: ניין, קידושי ביאה מיינט אז זי איז נישט אין זיין הויז, דאס איז דאך די טייטש. ווען זי איז אין זיין הויז, דעמאלטס איז עס אפשר אויך נישואין. דער אמת איז, ס'איז געווען א מחלוקת אין די גמרא צו ביאת ארוסה עושה נישואין אדער נישואין עושה. ס'איז דא א ריזן פאר די חקירה וואס דו האסט. אבער וואס אונז פארשטייען איז אז ביאה איז נאך א וועג פון

ר' יואל אשר: כביכול געסט איר א שטר,

ר' יצחק: שטאטס געלט. לאמיר זאגן,

ר' יואל אשר: ס'איז נישט ממש אזויווי שטאטס געלט, אבער איך זאג אין ריעליטי און אין מציאות, אזוי האט מען געמאכט די אלד-פעשאנד וועג. אבער בשעת בעילה זאגט ער דו ביסט מקודש מיט דעם, איז נישט ממשיך געקומען א שלב. איך זאג אויב גייט מען

ר' יצחק: מיט דעם איז יא, ווייל ס'איז דא, דו ווערסט שוין זען ווייל ס'קומט ארויס א הלכה. ס'איז דא די ערשטע בעילה וואס מאכט קידושין, און זי איז נאר מקודשת, זי איז נאכנישט נשואה. דארפסטו דאך יעצט עקסטער מאכן א חופה, וואטעווער דעט איז.

על כל פנים, דאס איז די בעיסיק סטרוקטור. סאו יעצט גייען מיר לערנען די פרק, זאגט אונז וועגן די אלטע וועג, און די אלטע וועג האט אויך א אידישע וועג. איך מיין מ'קען דא צולייגן, די אלטע וועג וואלט געווען גוי'איש, וואלט סתם געווען מכניסה לביתו. די אידישע וועג געבט עפעס צו, מ'דארף פארשטיין וואס פונקטליך ס'געבט צו. ס'איז דא עפעס אזוי ווי א, כביכול א קנין, איך ווייס נישט צו ס'איז א קנין, אבער עפעס א זאך וואס הייסט נישואין, וואס האט יא עפעס אזוי ווי א דין נישואין,

ר' יואל אשר: ס'איז נישט נאר א מציאות. שטימט?

ר' יצחק: יא. זייער גוט.

הלכה א' — ארוסה אסורה לבעלה מדברי סופרים

ר' יצחק: זאגט דער רמב"ם,

ר' יואל אשר: הארוסה אסורה, יא, שיינע ווערטער שפיל. ארוסה איז אסורה.

ר' יצחק: ארוסה איז מאורסת לבעלה ואסורה על כל העולם, דאס איז די עיקר זאך. אבער ארוסה איז אויך,

ר' יואל אשר: זי איז אבער נאך אלץ אסורה לבעלה מדברי סופרים. דאס הייסט, דער בעל קען איר נאכנישט בועל זיין. איך שטעל מיך פאר ער וויל זאגן דיווארט לבעלה, איר צו בועל זיין. יא, אסורה לבעלה, ער קען זיך נאכנישט אויפפירן מיט איר בדרך אנשים ונשים. און דאס איז הלכה מדברי סופרים, ס'איז הלכה מדרבנן, **כל זמן שהיא בבית אביה.**

אז ווי לאנג זי איז נאך ארוסה און זי איז נאך בבית אביה, דאס הייסט אז ער האט איר נאכנישט אריינגענומען אין זיין הויז, וואס דאס הייסט נישואין, הייסט זי נאך נאר אן ארוסה, איז אסורה לבעלה. דאס הייסט, דער מאן קען איר נישט בועל זיין, און די בועל ארוסתו בבית חמיו אדער ערגעץ אנדערש. ער קען נאר אנהייבן זיך לעבן מיט איר ווי א ווייב איינמאל ער האט געטון נישואין, איינמאל ער האט איר אריינגענומען אין זיין הויז. ווער,

ר' יצחק: זאגט דער רמב"ם,

ר' יואל אשר: אזוי ווי די חכמים האבן געמאכט די איסור זייער שטארק, און זיי האבן צוגעלייגט צו דעם אן עונש,

ר' יצחק: אזוי ווי ביי אסאך איסורים דרבנן, לויט דער רמב"ם, האבן מכת מרדות.

ר' יואל אשר: אסאך, ווייל ס'איז דא דינים וואס האבן נישט קיין נאמען איסור.

ר' יצחק: איך ווייס נישט. אקעי.

ר' יואל אשר: איסור דרבנן קומט מיט די מכת מרדות. **והבא על ארוסתו בבית חמיו, איז מכין אותו מכת מרדות.**

דער טעם פון דעם איסור — "בבית אביה"

ר' יצחק: זייער גוט. סאו לויט וואס איך האב מסביר געווען, איז בעצם זייער פשוט, ווייל די פרוי טאקע מצד התורה, כאילו, לומדיש איז זיין ווייב, אבער למעשה, וואו וואוינט זי? זי וואוינט ביי אים אינדערהיים אדער ביי זיין טאטע? זי וואוינט נאך ביי איר טאטע. סאו צו גיין בועל זיין א פרוי וואס וואוינט ביי איר טאטע איז אן אומווערדיגע זאך. איך בין נאר מסביר די לאדזשיק פון די רבנן. דאס הייסט, די מפרשים ברענגען ראיות, סיי אז ס'איז נאר עתים דרבנן, סיי אז ס'איז עתים דרבנן. די איידיע איז זייער פשוט, די איידיע איז אז זי איז נאך בבית אביה.

ר' יואל אשר: איך מיין מ'קען נישט זאגן אויף א פראקטישע וועג אז די תורה האט געוואלט אז ס'זאל זיין די וויניגסטע רענדאם, אז דאס איז נישט סתם בועל זיין א פרוי. האט מען צוגעלייגט אז ס'דארף זיין ממש א מיחד זיין, אפילו נאך פאר מתן תורה, נאכדעם זאלסטו קונה זיין. אפילו נאכ'ן קונה זיין זאל עס אויך זיין מיט עפעס מער ווי סתם געגעבן א קוואדער, און די נעקסטע טאג שלאפסטו שוין מיט איר אין איר טאטע'ס הויז. איך מיין פארקערט, ווי מער אפישעלי...

ר' יצחק: ס'איז פארקערט, דאס איז דאך אן ארוסה. ארוסה איז נישט קיין קוואדער וואס מ'האט געגעבן. דער וואס גייט צו יעקב דשא און ער געבט איר א געלט און ער זאגט אז ס'איז קדושין איז נישט עובר אויף איסור ארוסה. ער איז עובר אויף אן אנדערע איסור פון עיר קדש, די איסור נישואין, מ'דארף נישט אנקומען צו די דרבנן פאר יענץ.

וואס מ'דארף אנקומען צו די רבנן איז, אפילו איז זי שוין יא זיין כלה, אבער זי וואוינט דאך נישט אין זיין הויז. סאו זי איז נאר למדיש, הלכה'דיג זיין כלה, נישט פאקטיש.

ר' יואל אשר: דו זאגסט אלץ נאך לעיערס פון עס מאכן ווי מער, אז ס'זאל זיין ווי וויניגער רענדימער, ווי מער ערנסט,

ר' יצחק: ווי מער. איך בין נישט מסכים,

ר' יואל אשר: ס'איז הונדערט פראצענט ערנסט.

ר' יצחק: ס'פעלט נאר די ריאליטי, ס'איז זייער ערנסט. איך רעד נישט דא... ס'איז זייער ערנסט, אבער ס'פעלט דאך נאך אלץ נאך איין סטעפ. ס'איז נישט קיין סטעפ, ס'פעלט די ריאליטי, ס'פעלט דאס וואס איז געווען פאר די סטעפסט מ'האט צוגעלייגט. ס'איז כאילו, מ'האט נישט געווארט, מ'האט געזאגט אז האט מען אנגעהויבן מיט דעם, האט מען געזאגט אז קידושין איז א חומרא און א קולא. ס'איז א חומרא אז מ'דארף מאכן קידושין איז א קולא, אבער די חכמים זענען זיך נישט סומך אויף די קולא. פארשטייסט? די קולא זאגט אז דאס הייסט שוין אשת תיש, ווען דו האסט געמאכט א קנין,

ר' יואל אשר: זאגט די חכמים, קען דאך נישט בועל זיין נישט. וואס איז טאקע די ענין? פשט איז אז ס'קומט דא ארויס זייער א גרויסע זאך, אז יעדער מענטש מוז האבן אן אייגענע דירה, יא? מ'קען נישט זיין אזוי אז מ'האט גענומען א חתן און ער וואוינט ביי די שוויגער.

ר' יצחק: ניין, איך בין נישט מסכים. דאס זעט אויס ווייסטו אז זי וואוינט דארט. ער קען האבן א דירה ביי א צימער דארט. בית מיינט נישט א צימער. בית מיינט בכלל נישט א צימער. בית מיינט א האוסהאלט.

ר' יואל אשר: ער נעמט חייבות. ווי ער איז נאר א פרעמדער וואס קומט וויזיטן און די מיידל האט אין ווי זי וואוינט.

ר' יצחק: ער האט געזען באלד אז ער ווערט חייב במזונות. מיינט אז ער איז זיין ווייב. ס'מוז נישט זיין,

ר' יואל אשר: איך בין נישט מסכים. אז ס'איז צוגעלייגט נאך לעיערס פון עס נעמען זייער ערנסט.

ר' יצחק: נישט נאך לעיערס,

ר' יואל אשר: איך ווייס נישט אז דו האלטסט איין דעם.

קידושין איז די צוגעלייגטע לעיער, נישט נישואין

ר' יצחק: דאס איז געווען א נארמאלע אשת איש פאר די קדושין איז דאס געווען. ס'איז נישט קיין נייע זאך, נישואין מאכן גוים אויכעט.

ר' יואל אשר: סאו קדושין אבער איז צוגעלייגט, און נאכ'ן צולייגן קדושין האט מען גארנישט אראפגענומען. מ'האט נאך אלץ געלאזט די זאך. ס'דארף זיין זייער אפישל. ס'איז נישט פארוואס דו האסט יעצט זכות צו בויל זיין א פרוי און דו קענסט גיין צו איר טאטע'ס הויז און אריינכאפן א בהילה. ס'דארף זיין א גאנצע... איך מיין אז ס'איז אלץ נאך א לעיער. ס'איז נישט אז די ערשטע איז נאך א לעיער,

ר' יצחק: דאס איז די ארידזשינעל לעיער וואס מ'האט נאך נישט געזאגט אז די קידושין העלפט נישט.

ר' יואל אשר: אבער קידושין האט נישט ריפלעיסט די לעיער, דאס מיין איך צו זאגן. סאו נאכדעם וואס מיר האבן געלערנט אזוי וועגן קידושין, אין אונזער קאפ איז עס נאך א לעיער, און נאך די קידושין האט עס נאך נישט געהאלפן.

ר' יצחק: קידושין איז די צוגעלייגטע לעיער, ס'איז די אפאזיט. קידושין איז די צוגעלייגטע לעיער. מדאורייתא וואלט עס אפשר געהאלפן אויף דאס אויך. אבער פארשטייט זיך אז די רבנן מיינט סך הכל אז ס'איז נישט א נארמאלע סדר. דאס איז די צוגעלייגטע קידושין. די גאנצע איידיע פון קידושין איז אז ס'זאל זיין פאר די נישואין. אויב די קידושין וועט זיין ריפלעיסט די נישואין, האט די קידושין כביכול נישט אויפגעטון. ס'איז ענליך צו דאס פון קידושי ביאה, מיין איך. פארשטייסט? די שפעטערע חכמים וואס האבן געזאגט אז מ'האט געמאכט קידושי ביאה, איז אויך ענליך צו דעם.

ר' יואל אשר: זיי האבן געגעבן פעטש, נישט מכת מרדות, אן אנדערע מין פעטש,

ר' יצחק: באט בעיסיקלי איז עס די זעלבע זאך. וואס מיינט מכת מרדות? מכת מרדות מיינט נאר פעטש. ס'איז נישט קיין חילוק וואס עס טוט. ביי די וועי, ס'איז פונקט אזוי ווייט. ס'איז נאר א דרבנן און די געפעטש. די זעלבע זאך, די פעטש און די פעטש.

חידוש: קידושי ביאה און נישואין

ר' יצחק: אקעי, זאגט דער רמב"ם א חידוש.

ר' יואל אשר: להורות פשוט. וואס טוט זיך אזא פאל? ווען מיר האבן דאך געלערנט אז ס'איז דא אזא זאך ווי קידושי ביאה, וועט איינער טראכטן אז אויב דו האסט שוין מקדש געווען בביאה, האסטו שוין כביכול דורכגעווען.

קידושין און נישואין: דער רמב"ם'ס שיטה אין איסור ארוסה, קידושי ביאה, און דער מהות פון חופה

הלכה א (המשך) — איסור ארוסה לבעלה און קידושי ביאה

קידושין אלס צוגעלייגטע לעיר

ר' יואל אשר: קידושין.

ר' יצחק: איז די צוגעלייגטע לעיר. ס'איז די אפעזעט. קידושין איז די צוגעלייגטע לעיר, מדאורייתא וואלט עס אפשר געהאלפן אויף דאס אויכעט. אבער פארשטייט זיך אז די רבנן מיינט סך הכל אז ס'איז נישט א נארמאלע סדר. דאס אז מ'האט צוגעלייגט קידושין, די גאנצע איידיע פון קידושין איז ס'זאל זיין פאר די נשיאין. אויב די קידושין וועט זיין ריפלעיסן, האט די קידושין כולו נישט אויפגעטון. ס'איז ענליך צו די עשה פון קדושת הביאה, מיין איך. דאס איז נאך א זאך, אבער שפעטער די חכמים וואס האבן געזאגט אז מ'מאכט קדושת ביאה איז אויך ענליך צו די רמב"ן'דיגע פעטש.

ר' יואל אשר: זיי האבן געגעבן פעטש, נישט מכת מרדת, אן אנדערע מיני פעטש.

ר' יצחק: באט בעסער ווי ס'איז די זעלבע זאך. וואס מיינט מכת מרדת? מכת מרדת מיינט נאר פעטש. ס'איז נישט קיין חרום חילוק. ביי די ועי, ס'איז פונקט אזוי ווי. ס'איז נאר א דרבנן'דיגע פעטש. די זעלבע זאך, די פעטש און די פעטש. אקעי, זאגט דער רמב"ן א חידוש.

דער רמב"ם'ס חידוש: קידושי ביאה העלפט נישט פאר נישואין

ר' יואל אשר: דער רמב"ן, וואס טוט זיך אזא פאל? ווען מ'האט דאך געלערנט אז ס'איז נאר אזא זאך ווי קדושת ביאה. ס'וועט איינער טראכטן אז אויב ער האט ער שוין מקדש געווען בביאה, האט ער שוין כאילו דורכגעבראכן, אדער מ'דארף איר שוין נישט פראטעקטן פון ביאת בבית אביה. איז דער רמב"ם נישט אזוי, כאילו כאילו קדשת בביאה איז טאקע געווען א גוטע קידושין, אבער ס'האט גארנישט געטוישט לגבי נישואין. איז ווייטער, **אסור לו לבוא אליה ביאה שניה בבית אביה.** ס'טייטש, ווען חכמים האבן געזאגט מ'קען מקדש זיין בביאה, האבן זיי געמיינט צו זאגן ביאה בבית אביה, ווייל מ'האלט דאך נאך נישט ביי נישואין.

ר' יצחק: רייט, וואלסטו געמיינט אז אויב—

ר' יואל אשר: אזוי איז שוין אוועקגעפאלן די גאנצע זאך פון הכניסה לביתו. למעשה אסור להבין ושניאה לביתו, ווייל ס'איז נאך אלץ דא די מצוה פון נישואה. אקעי.

ר' יצחק: די ערשטע איז געווען בתור קידושין.

צוויי לעוועלס פון איסור

ר' יואל אשר: ס'איז נישט געווען עכט מותר. די זעלבע דברי סופרים האט עס געא'אסר'ט. אבער נישט די זעלבע לעוועל. די לשון וויאזוי דער רמב"ם האט עס געזאגט איז נישט געווען אזוי ווי אסור מדברי סופרים. וויאזוי האט ער עס געזאגט?

ר' יצחק: מ'טאר נישט.

ר' יואל אשר: איך ווייס נישט זאגן אפשר ס'איז א דבר מחוי. דאס איז עפעס מער א דין אין די גאנצע חתונה.

ר' יצחק: איך וואלט אמת'דיג געטראכט אז קדושת ביור איז אסור מקל וחמר פון איסר הריסה. דאס הייסט, אפילו נאכדעם וואס זי איז אסור, איך וואלט געטראכט, לאמיר נישט אז די זעלבע אידיע איז.

ר' יואל אשר: ס'איז דא רעכט.

ר' יצחק: ס'איז דא מין היסטורישע ספענען צוויי סעפס פון די איסר פון דעם.

דיסקוסיע: דער חילוק צווישן קידושי ביאה און איסור ארוסה

ר' יואל אשר: מ'קען הערן אז ס'איז אביסל אנדערש. קדושת ביור איז עפעס אן ענין פון פריצות, עפעס אן ענין פון אז די ערשטע זאך וואס זי טוט מיט איר איז ביור. דא רעדט מען פון ווען זי הייסט שוין דיין ווייב, מדברי חסידים.

ר' יצחק: יא, אבער איך זאג, אויב ארוסה איז אסורה לבעלה, מכל שכן אז די נישט ארוסה איז אסורה. איי, דו מאכסט קידושי ביאה?

ר' יואל אשר: דו טוסט טאקע נישט. ווען דו מאכסט קידושי ביאה, איך טו יעצט א ביאה, איך טו יעצט קידושין, איך האב געמאכט א ברכה דערויף. וואס הייסט? די חכמים האבן געזאגט אז ס'ארבעט נישט, און מ'געבט דיר עניוועי פעטש. ס'ארבעט, אבער ס'הייסט נאך אלץ א ביאה, ס'איז נאך אלץ א דבר שלא כהוגן.

ר' יצחק: אבער יא, סארי—

ר' יואל אשר: איך מיין. בקיצור, אפילו קידושי ביאה העלפט עס נישט.

ר' יצחק: דער רמב"ם מאכט עס אזוי: דער ערשטער איז מותר מצד די איסור, ס'איז טאקע אן עבירה מצד די אנדערע איסור, אבער א שוואכערע איסור, לאמיר זאגן, ס'איז מותר מצד די איסור, אבער לגבי די צווייטע איסור העלפט עס נישט.

ר' יואל אשר: און די איסור העלפט עס נישט, ווייל ס'דארף זיין דוקא לתוך ביתו. און דא זאגט דער רמב"ם קלאר, **יביא אותה לתוך ביתו ויתייחד עמה.** איך מיין די **ויתייחד עמה ויפרישנה לו** איז וויכטיג, ס'איז נישט נאר אויף קידושי ביאה, ער איז מער מסביר די ענין בבית אביה, און וואס איז די נישט בית אביה? התשובה לתוך ביתו, ויתייחד עמה, דארף זיין ביחוד.

ר' יצחק: ויפרישנה לו. יא, איך מיין אז...

ר' יואל אשר: איך מיין די ווערטער ויפרישנה לו, ויפרישנה לו האט ער שוין געטון בעצם ביי קידושין.

הלכה ב — ייחוד, חופה, און נישואין

דער רמב"ם'ס לשון: "וייחוד זה הוא הנקרא כניסה לחופה"

ר' יצחק: איך מיין, ניין. אגען, די ויפרישנה לו מיינט פאקטיש, נישט לומדיש. דאס איז דאך די טייטש. איך מיין, ס'איז דא כידוע רוב מענטשן און לומדים ווייסן נישט פונקטליך וואס די נישואין

און חופה איז. נישואין איז זייער פשוט, חופה איז דאס וואס מ'פלעגט טון פאר מתן תורה. דאס זענען אלע שמות וואס דארפן פאר די זעלבע זאך.

דער היסטארישער הינטערגרונט פון אירוסין און נישואין

אז זי וואוינט יעצט מיט אים, זי וואוינט נישט ביי די טאטע, א מיידל וואוינט ביי די טאטע, דארפסטו געדענקען, אזוי ווי מ'קען זען אויך שפעטער אין די הלכה, די נארמאלע סדר פון אייריסטן, אזוי ווי אבי מקדש את בתו אפילו, אדער אפילו ער איז אביסל עלטער, זי וואוינט נאך ביי די טאטע. סאו די אמת'דיגע אייריסטן, אזוי שטייט את בתו נתתי לאיש הזה. אייריסן וואס מען לערנט אז דאס מיינט קידושין, רייטס מיינט נישט אפגנות ציון. ס'איז דא אזא זאך, נמסרה לחופה, ס'איז אויך דער טאטע איז געווען.

אבער אייריסאן איז אריגינעל, כאילו דער טאטע מאכט א דין מיט דעם חתן אז ער גייט חתונה האבן, ער גייט אין די פיוטשער, לאמיר זאגן ס'שווערט שוין אן אשת טיש, ער גייט חתונה האבן מיט די פרוי, מיט די מיידל. אבער דאס הייסט נאך נישט אז ער האט איר גענומען. גענומען הייסט אז ער נעמט איר ארויס פון די טאטע, די רשות אויף יו, אדער אויב ס'איז אליין רשות עצמה, אבער די אריגינעלע ציור איז דאס, און זי ברענגט אים אין זיין הויז.

ר' יואל אשר: לאפוקא פון דעם יבואו לא תלם הדרך.

דער איסור ארוסה — נישט דער איסור פון קדשה

ר' יצחק: ניין, די ראפוקא פון יא. לא עשה בבית אביה. לאז אפ די איין מהלך. איין מהלך האט עס טון מיט קידושין. יעצט רעדט מען אפילו בבית אביה. מיר רעדן יעצט פון א נארמאלע. די איסור ארוסה איז נישט די איסור פון קדושה. ס'איז די איסור פון די נארמאלע סדר אז א נארמאלע מיידל וואס וואוינט ביי די טאטע, מ'שלאפט נישט מיט א מיידל וואס וואוינט ביי די טאטע. דאס איז די איסור ארוסה. הגם זי האט שוין... די טאטע האט צוגעזאגט, די טאטע האט צוגעזאגט אז ער גייט חתונה האבן מיט דיר. האט זי שוין א קנין. זייער גוט, קנין האט אויפגעטון. אבער יעצט דארפסטו איר נאך אריינברענגען אין דיין הויז. דאס איז די טייטש וואס הייסט דא נישואין.

זאגט דער רמב"ם:

ר' יואל אשר: "וייחוד זה הוא הנקרא כניסה לחופה, והוא הנקרא נישואין בכל מקום". ער זאגט דא אז דיווארט חופה, די ווארט נישואין, און די ווארט ייחוד, אלע דריי מיינען די זעלבע זאך.

דיסקוסיע: וואס מיינט "ייחוד" ביים רמב"ם?

ר' יצחק: ס'איז כאילו פארקערט, אין די גמרא שטייט אז ס'איז דא א זאך וואס הייסט חופה, געוועגליך אין די גמרא הייסט דאס חופה. זאגט דער רמב"ם, חופה מיינט דאס וואס ער איז זיך מתייחד עמה בתוך ביתו. ס'איז נישט אזוי קלאר. איך מיין, ס'איז דא וואס זאגן אז פון דער רמב"ם זעט מען אז ס'איז ממש א ייחוד. איך בין נישט מסכים אז אין רמב"ם שטייט דא די נושא פון ייחוד. דאס הייסט, ביי אונז איז חופה, מ'מאכט שפעטער א ייחוד, ווייל...

ר' יואל אשר: א ייחוד מיט עדים? דער רמב"ם זעט נישט אויס אזוי.

ר' יצחק: זיכער שטייט נישט אז מ'דארף עדים.

ר' יואל אשר: אבער אויך שטייט נישט אין רמב"ם אז ס'איז דא אזא זאך ווי ייחוד.

ר' יצחק: אז מ'זאל זיין פארשפארט אין א צימער.

ר' יואל אשר: אויב זי ברענגט מיט א קינד, וועט עס זיין א פגם אין די ייחוד, אדער אזא זאך.

חופה איז דער מעמד כניסה לבית בעלה

ר' יצחק: וואטעווער. ס'שטייט נישט אין רמב"ם דאס. א חופה, לאמיר זאגן פאר סוף, ס'איז קלאר אז חופה מיינט... וואטעווער, חופה מיינט די דעקארטס וואס מ'מאכט שטאנגען, איך ווייס נישט, אבער די טייטש חופה איז א געוויסע סערעמאניע וואס מ'פלעגט מאכן ביי דעם צד. דער רמב"ם איז נישט מחדש אז מ'מאכט די סערעמאניע. דער רמב"ם איז נאר מסביר אז וואס איז די לומדות פון די חופה. די חופה איז דער מעמד כניסה לבית בעלה. יא, די גאנצע פערעיד וואס מ'פלעגט מאכן פאר רבת עילה, מ'גייט בהינומא, וואטעווער ס'איז, ס'איז דער מעמד כניסה לבית בעלה.

דער רמב"ם איז מסביר, ס'איז נישט אז ס'איז דא עפעס א קנין חופה וואס איז יוצא מיט'ן הינומא אדער מיט'ן חופה אדער מיט'ן וואטעווער. די חופה איז א מעמד כניסה לבית בעלה, וואס ער רופט דאס ייחוד. באט איך בין נישט זיכער אז דא שטייט אז ס'איז דא א דין ייחוד.

דיסקוסיע: אונזערע חתונות און דער "יחוד שטיבל"

ר' יואל אשר: אונזערע חתונות טוען, די יחוד שטיבל סאונד מער ווי חופה ווי די עצם קלינסוואס, וואטעווער די פיר שטאנגען וואס מ'שטעלט אויף די יריעה. אבער אויך נישט, ווייל ס'איז נישט ביתו. אלא זאגסטו אז דאס איז א מקום מיוחד וואס ער האט אפגעדינגען, ס'איז פארמאל ביתו.

ר' יצחק: כאילו ס'איז דא חתנים וואס זיי דינגען אפ די יחוד? יא.

ר' יואל אשר: אבער חופה הייסט עס אויך, כאילו ס'איז זיין הויז און ער נעמט איר אריין. אבער ער נעמט איר אריין לפני כל הקהל, איז עס נישט אריינגענומען אין זיין הויז. לאמיר זאגן אז די חופה הייסט זיין הויז פארמאל, ווייל ער דינגט עס פון די זאל.

ר' יצחק: נישט דאס מיינט מען.

ר' יואל אשר: פארמאל איז נישט אמת, ווייל קיין חתן טראכט נישט דאס איז מיין הויז, און ס'איז נישט פריוואט, ס'איז דאך נאר א צערעמאניע. פון דעם זאג איך אז די אריינגעמען נאכדעם אין די חופה, אין די יחוד שטוב, אפשר יא, דארף מען וויסן. אויך נישט. ער גייט דאך נאכדעם אהיים מיט איר.

ר' יצחק: ער זאגט אז דער ר"ן זאגט אז ס'דארף זיין יחוד גמור. פארשידענע אחרונים האבן מדייק געווען די דיוק. ס'זעט מיר נישט

ארויס ריכטיג. איך מיין אז דער יחוד פון די חתונה איז נאר גייט אהיים נאך די חתונה, דעמאלטס איז דער יחוד פון די רמב"ם. דעמאלטס וועט ער פרעגן, ער האט עס געדינגען אליינס? רעד איך נישט פון דעם, רעד איך פון די פריוואטקייט. די יחוד מיינט פריוואט, ס'מיינט נישט אז ער אונט די הויז, נישט דאס איז די נושא. ער קען גיין אין א האטעל אויך, איך בין מסכים. אגב, קען מען מדייק זיין, אפשר די האטעל איז מער אזוי ווי די... בקיצור, ער האט געדינגען די הויז. יא, אבער שטותים.

דיוק אין "בית אביה"

ר' יואל אשר: ער האט געדינגען פאר היינט, פאר תוכחות און נישט פאר תוכחות. ס'איז זיכער איין מדריגה. אזוי ווי איך האב מדייק געווען די ווארט בית אביה, אויב האט מען צוגעגרייט פאר אים א צימער אין די שווער'ס הויז, וואס געשעט אסאך, מען האט נאכנישט געטראפן א דירה, איך וויס נישט וואס, הייסט נישט בועל געווען בבית אביה. ס'איז דאך... יא.

ר' יצחק: ס'איז דא אזא זאך אז א חתן זאל נישט וואוינען בבית חמיו, וואטעווער, וואס... ניין.

ר' יואל אשר: די ענין פון לייז מיט די שוויגער, יא. א דימער מיניה.

ר' יצחק: יא. אבער נישט וועגן דעם, ס'האט נישט גארנישט געמאכט.

ר' יואל אשר: ניין, ס'איז אן אנדערע ענין, יא.

ר' יצחק: יא, יא. אקעי, דאס איז אונזער פשט אין יחוד, ווען די אנדערע פוסקים האבן אסאך פשוטים, באט דאס איז וואס מיר זענען.

דער רמב"ם'ס לשון איז נישט אזוי קלאר

ר' יואל אשר: איך וואלט שוין געווען א ביסל ווי דער רמב"ם ראנגלט זיך, און געווענליך דא אין קידושין איז ער געווען זייער קלאר מיט זיינע ווערטער. ווען ער קומט מסביר זיין די פאזיטיוו וואס מ'טוט יא, זאגט ער עס עפעס נישט אזוי קלאר, אזוי ווי ער זאגט מ'טאר נישט. עד שיבוא אליה, זאגט ער אויך אזוי ווי אפילו קידשה בביאה. אה, מאך א נייע ליין, עד שיבוא אליה גייט נישט ארויף אויף קידשה בביאה, נאר ס'גייט ארויף אויף אסורה לבעלה. אסורה לבעלה ביז ווען? עד שיבוא אליה, רייט? אזא... יא. ווייל אז נישט וואלט געווען א שטיקל עיקר חסר מן הספר. ניין, אבער דא, **"וייחוד זה הוא הנקרא כניסה לחופה והוא הנקרא נישואין"**. אביסל שטאמלען.

ר' יצחק: איך בין מסכים מיט דעם. מ'קען מאכן אז דאס איז ווי צוויי מאמרים וואס גייט אריין נאכדעם.

ר' יואל אשר: אבער לכאורה ביסטו גערעכט. אבער וואס דער רמב"ם האט געמיינט צו זאגן איז אז אסאך מאל רופט מען עס נישואין, אסאך מאל רופט מען עס חופה, און אפשר אמאל רופט מען עס יחוד. מ'רופט עס ערגעץ יחוד?

ר' יצחק: דו געדענקסט אז חתונה מאכן נישואין יחוד? דאס הייסט, דאס וואס אונז מאכן א יחוד שטיבל, איך טראכט, איך מיין אז דאס איז געבויט אויף דעם רמב"ם, אבער איך מיין אז ס'איז א טעות בכלל.

ר' יואל אשר: ווייל ווי ס'איז א חלק דעם, ער מיינט דאס אז ער—

ר' יצחק: נעמט אריין אין זיין הויז. יחוד, לביתו, יפרישנו לו, דאס איז אלעס לשונות פון פרק א'. אזוי מיין איך.

דער צוזאמענהאנג צווישן קידושין און נישואין

ר' יואל אשר: און ס'איז אויך אביסל אינטערעסאנט, ווייל יחוד איז זייער ענליך צו די ווארט מקודשת. מ'מיינט אויך מקודשת נאר לי, נאר לי. יחוד מיינט עקסקלוסיוו. און קידושין אליין זאגט שוין די ווארט עקסקלוסיוו. יעצט טוסטו עס, יעצט טוסטו אויס. דאס וואס דו זאגסט דאך ווען ס'איז א קלוסף צו מיר—

ר' יצחק: מאכט די זעלבע זאך. די אידיעל פון קדישאן איז די זעלבע אידיעל פון נשיאין.

ר' יואל אשר: ס'איז נאר איינער וואס קען זאגן, נשיאין שפילט אויס דאס וואס דו האסט געמאכט פארמולי ביי די קנין פון קדישאן. די קדושין איז געווען אז דו גייסט זיין מיוחד פאר מיר, און יעצט טוסטו עס.

ר' יצחק: מסכים, זייער גוט. קדושין איז מער אזוי ווי הימל'ישע—

ר' יואל אשר: קענסטו די קאנטראקט פון דאס וואס מ'גייט נאכדעם טון יחוד.

ר' יצחק: ניין, ס'איז נישט קיין קאנטראקט, ווייל... דאס וויל איך דארט מחדש זיין. דאס הייסט, די חתונה, לויפט ווי דער רמב"ם פארשטייט אז עס איז, איך האב געזאגט אז אריגינעל, כולו היסטוריש, איז קדושין וואס אונז רופן שידוכים, אזוי ווי טענה'ן אונז, אז ס'איז א פראמיס. באט די הלכה זאגט אז קדושין איז נישט קיין פראמיס, קדושין איז די קנין אליין.

ר' יואל אשר: נישט נאר די קנין—

ר' יצחק: איך האב געענדיגן. סאו זאגט ער זייער גוט, ס'איז די נשיאות מיינט מיוחדת לו, און קדושין זאגט אז מיוחדת לו ברוחניות, אפילו נאך נישט בגשמיות. עפעס אזא מושג.

דיון אין יחוד שטוב, חופה, און ביאת נישואין

פראקטישע שאלה: פארוואס איז מען מקפיד אויף די לענג פון יחוד?

ר' יואל אשר: איך וויל נאר פרעגן למשל, מענטשן זענען מקפיד ווי לאנג מ'איז אין די יחוד שטוב. וואס איז די למאי נפקא מינה ביי וועלכע רגע? לאמיר זאגן אז די נישואין ענדיגט זיך נאר ביינאכט נאכדעם וואס זיי זענען שוין אין זייער אייגענע הויז. וואס איז די פראבלעם? אז מ'טאר זיך נישט אנכאפן ביים מצוה טאנץ? מ'מעג זיך נישט אנכאפן ביים מצוה טאנץ? וואס זאל זיין דערביי יא? זיי ווילן וויסן וועלכע רגע ס'איז געשען?

ר' יצחק: ווייל דאס איז לויט די פוסקים וואס זאגן אז יחוד איז עפעס א נייע קנין, מ'דארף מאכן א יחוד, און דאס איז א חידוש פאר די רגע.

ר' יואל אשר: און מ'דארף האבן אן עדים. איך מיין, די גאנצע זאך מיט שמועסן פון ווי לאנג יחוד דארף דויערן איז נאר פאר די יחוד מיט עדים, ווייל ער גייט דאך אהיימגיין מיט איר און ער גייט האבן גענוג א לאנגע יחוד. יא, אביסל צו פרי, ער גייט אנקומען אין שול, וועט זיין גענוג צייט פאר ווי לאנג יחוד דויערט.

ר' יצחק: יא, איך האף אזוי. ניין, מ'רעדט נישט פון דעם. יא, אוודאי, אבער ס'איז געבויט אויף די אידיע אז ס'איז דא עפעס אזא קנין פון די יחוד. און ס'שטייט אין בית שמואל אז ס'דארף זיין א שיעור ביאה, אבער ס'זעט נישט אויס פשוט פשט אין די נושא. ס'זעט די מקל אין די משל.

דיון: חומרות פון אחרונים וועגן יחוד

ר' יואל אשר: ס'קען זיין אזא חומרא אזא, לאמיר זאגן אין א היכי תמצא אז ער גייט איר נישט נאכדעם מכניסה לביתו, איך ווייס נישט, ער האט נאכנישט אויפגעסעט, ער גייט יעצט פארן מיט איר אויף א... באופן וועז ער גייט נישט יענע נאכט אהיימנעמען, זאל ער שוין האבן געווארן נישואין ביי די חתונה אליין. אזוי ווי אונז האבן געוואלט, ביי די חתונה זאל שוין אלעס זיין געענדיגט. אדער אפשר אז די שמחת הנישואין, די שמחה זאל זיין נאכדעם וואס מ'האט שוין מקיים—

ר' יצחק: געווען די גאנצע מצוה.

ר' יואל אשר: ווייל אויב זאג איך אז די התייחדות מיינט בעיקר די אהיימגיין, איז פשט אז די שמחה מאכן אונז אינמיטן, אזוי ערגעץ וואו צווישן קדושין און נישואין. אויב זאגט מען אז אלעס איז געווארן געענדיגן אין די חדר יחוד—

ר' יצחק: מאכן אונז די שמחה נאכדעם. איך זאג דעם, דאס איז אלעס ווייל ס'איז דא אזא זאך אז מ'דארף מאכן א קנין. און אונז נעמען די פוסקים נעמען אן, נישט אזוי ווי איך זאג אז נישואין איז ממש די פאקטישע זאך, נאר נישואין איז עפעס אזוי ווי א חלות וואס ס'ווערט אין עפעס א רגע, און אונז מאכן מיר נישואין דעמאלטס, ווייל דו דארפסט דאך מאכן נישואין.

אבער אין הכי נמי, דאס אז די יחוד דארף זיין ממש יחוד אין די אלע שיעורים, איז חומרות פון אחרונים. און דער רמ"א שטייט נישט דאס, דער רמ"א שטייט אז מ'נעמט א שטוב און זיי עסן דארט במקום צנוע. ס'שטייט נישט אז מ'דארף טשעקן אז ס'איז נישטא קיינער אנדערש, די אלע זאכן איז חומרות.

ר' יואל אשר: קען טשעקן איז דאך די רגליהם לדבר, ווען האט מען אמאל געפאקט איינעם זיך באהאלטן אין די יחוד? ס'איז געווארן מנהגים.

פארוואס מ'זאגט צוויי מאל שבע ברכות

און אויך, דאס למשל אז מ'זאל זאגן צוויי מאל שבע ברכות, און מ'זאל זאגן שבע ברכות ביי די חופה, און מ'זאל זאגן עס נאכאמאל ביי די סוף פון די חתונה. ניין, איך האב געזאגט—

ר' יצחק: ס'שטימט נאר ווייל ביי די חופה געשעט שוין נשיאה. ממילא וויל מען טון אייערעס און די ברכות, אייערעס און די נשיאה צוזאמען. אבער אויב וואלטן מיר געזאגט אז די נשיאה געשעט ביים אהיימגיין, וואלט מען לכאורה געזאגט מ'זאל מאכן נאר איינמאל די אלע ברכות. די ברכות פון די חופה איז א ברכה וואס מ'מאכט פאר די נשיאה. איז ביי די חתונה איז דאס זעלבע—

ר' יואל אשר: אזוי ווי יעדע סעודה אין די שבע ברכות.

ר' יצחק: ס'האט קיין נישט צו טון מיט די ברכות. כאילו ס'איז נישט די ברכת נשיאין, ס'איז די זעלבע ברכות, ס'מאכט נאכאמאל. איך מיין אז יענע הלכות שטייט יא אין הלכות ברכות אויב איך געדענק. ס'שטייט נישט דא בכלל יענע הלכה.

ר' יואל אשר: שטימט? דאס איז וואס אין די שבע ברכות זאגט מען ברכות—

ר' יצחק: יא.

ר' יואל אשר: דאס איז וואס מ'מאכט פאר יעצט. אקעי, אונז האלטן אונז ראפן ארויף.

המשך הלכה י: ביאה לשם נישואין

ר' יצחק: זאגט דער רמב"ם ווייטער. **ויחוד זה**, דער יחוד וואס חדכי האט יעצט מסביר געווען—

ר' יואל אשר: ער האט גערופן כניסה לחופה.

ר' יצחק: דו ווייסט, ער האט געטראפן אין די גמרא עפעס אזא מושר כניסה לחופה? ס'רעדט זיך פון דעם.

ר' יואל אשר: אינטערעסאנט, ווען ס'שטייט אייביג כנסה, כנסה מיינט דאס כניסה לחופה אדער כנסה לביתו? וואטער וואס איז? כנסה, ס'איז דא אזא... איך מיין אז איינע פון די לשון איז דארט געווען הרי מכנסת אדער וואס פאראווער? כניסה. יא, אקעי. ווי נקרא נשיאים בכל מקום.

ר' יצחק: נאך א לשון. דאס איז אזוי ווי א המשך פון די רמב"ם'ס דיקשאנערי. כניסה לחפה, נשיאים, אלעס מיינט דאס.

רמב"ם: והבאה על הריסתו לשם נשיאים

ר' יואל אשר: זאגט די רמב"ם, **והבאה על הריסתו לשם נשיאים אחר של קדשה**. איינער איז בועל זיין הריסה לשם נשיאים אחר של קדשה. ס'טייטשט ער האט נאכנישט געהאט דאס וואס מ'רופט דא כניסה לחפה. אבער ער איז בועל לשם נישואין, ער וויל אז די ביאה וואס איך טו יעצט זאל זיין... דאס הייסט לאמיר זאגן אפילו אויב ס'איז נישט בביתו, ווייל אויב ס'איז בביתו איז שוין געשען נישואין ווען ער האט איר אריינגענומען אין זיין הויז. נאר אזוווי דו זאגסט, איך ווייס אז ער האט זיך געטון אין א האטעל, ער האט זיך געטון ערגעץ וואו וואס הייסט נישט ביתו. אבער דאס איז אויך אן אופן פון מאכן נשיאין. ביה לשם נשיאין אחר קידושין.

און ווען געשעט? דאס איז **משה ארבה כונה** פון הרעה, אנדערש ווי קדושת ביה וואס איז פון גמר ביאה, ווייל דארטן איז כאילו גיב איך דיר עפעס ווערד, גיב איך דיר די הנאות ביה. דא איז נישט דא די זאך.

ר' יצחק: נישט ווערד ס'איז די הנאות, ס'איז דעתו, ס'איז דעתו א גמר ביה, דא איז נישט דא דאס. אקעי, משה ארבה כונה.

ר' יואל אשר: והנה עשית נשיאה והרהו אשתו לכל דבר.

דיון: ביאה לשם נישואין — די סברא

ר' יצחק: נישט קלאר וואס דאס...

ר' יואל אשר: זייער אינטערעסאנט. אבער מ'מוז דא רעדן אז ווען ער איז יבול אן דעם יכניסנו לביתו. אבער ס'איז שווער צו זאגן, ווייל ער איז דאך יבול בצניעות, ער איז דאך יבול במקום...

ר' יצחק: נישט קיין חילוק, ס'איז נישט צניעות אזוי ווי דו זאגסט, אויכעט לא גמרו נישואין, ס'איז נישט קלאר אז דאס מיינט בכלל אז ס'איז מותר. מ'טאר נישט דאס טון. דאס איז די עגזאקטע וואס מ'טאר נישט טון. די חידוש איז נאר אז ס'ווערט נסיעה. למשל, ס'איז דא הלכות אז נסיעה דארף מען געבן א כתובה—

ר' יואל אשר: און מ'וועט זען שפעטער. ס'קען זיין אז ער וועט כאפן מלכת מרדת אויב איז בבית חמיו, אבער ס'הייסט נסיעה. ער וועט כאפן נאר איינמאל מלכת מרדת. ער גייט נישט כאפן מלכת מרדת יעדע מאל אין בועל.

ר' יצחק: די צווייטע מאל. אה, די ערשטע קדושין האט ער געמאכט, לאמיר זאגן, בכסף. אבער יעצט מאכט ער נסיעין של בעילה. יא, ס'איז א נייע סארט קנין.

ר' יואל אשר: ס'איז נישט נאר מ'קען כאפן אסאך פעטש, אבער נאך אלץ אויספירן כאילו ער ער קען מאכן די ערשטע בעילה לשם קדושין, די צווייטע בעילה לשם נשיאין, ער וועט כאפן צווי מאל מכת מרדת, אבער עס וועט ווערן מקודשת אין נשיאה. זאגט דער רמב"ם ווארטער.

ר' יצחק: אבער ס'זעט מיר אויס קלאר אז דאס טאר מען נישט טאקע טון, דאס איז נאר א הלכה אז ס'ארבעט, אבער מ'זאל עס נישט טון.

חידוש: ביאה מיט כוונה ארבעט אויף אלעס

ר' יואל אשר: ווייל דער רמב"ם זאגט מיר אז ס'איז דא א חידוש וואס האט מיר נאכנישט געזאגט. דו זעט אז מיר האבן עס געלערנט אז יחוד און מפריש זיין כניסה לחפה. ער זאגט אז נאך אן אופן פון מאכן נשיאין, בעיל זיין לשם נשיאין.

ר' יצחק: יא, איך מיין אז דער שכל דערפון איז, אזוי ברענגט ער פון דער ר"ן. זיכער א גוטע זאך. דארפסט געדענקען, דאס הייסט ביאור מיט כונה. איך מיין אז מען דארף צוריקגיין צו די זאך, אזוי ווי מיר האבן געלערנט א גאנצע צייט. ס'איז דא די אלע זאכן פון יחוד און אזוי ווייטער, אבער למשל קדושת ביאור. קדושת ביאור איז אביסל א פארטאדאקס אין די גאנצע קאנצעפט פון קדושה ווי די נמות לערנען. עם כל זה, אפילו די חכמים האבן נישט געקענט זאגן אז ביאור זאל נישט מאכן דיין פרוי. ביאור, הרי הוא דכתיב פרוי.

סאו אויב ער מאכט עס אן א כונה פון קנין, און הכי נמי איז סתם ביאור לזנות, אבער אויב ער מאכט עס בכונה אז מיט דעם איז עס א פרוי, איז נישט דא קיין שום לעוול פון וואס מ'קען אוועקנעמען פון דעם, סיי נישואין, סיי קידושין, ביאה ארבעט אויף אלעס. ס'איז נישט קיין וועג, אבער ס'ארבעט. אזוי מיין איך—

ר' יואל אשר: ס'איז עפעס די קאנצעפט. יא, ס'איז פאראדאקסיקל אזוי ווי דו זאגסט, ווייל ס'טייטש אז ווען איינער איז בועל א פרוי בבית אביה און ער וויל נישט אז ס'זאל זיין איין ביאה און געענדיגט, נאר ער וויל מיט איר א לאנג-טורם רילעישענשיפ ווי מ'זאגט, יא? איז דאך דאס אליין—

ר' יצחק: דאס טייטש נישואין.

ר' יואל אשר: ביאת נישואין.

המשך הלכה י: וכיון שנכנסה הארוסה לחופה

שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"וכיון שנכנסה הארוסה לחופה"**.

ר' יצחק: שוין, יעצט, עד כאן האבן מיר געלערנט וואס מ'דארף טון. ער זאגט דיר וואס געשעט נאכדעם וואס מ'האט געטון.

ר' יואל אשר: איינמאל מ'האט געטון די חופה מיט די ארוסה, נאך די קידושין האט מען געטון חופה, **"הרי זו מותרת לו לבוא עליה בכל עת שירצה"**, דעמאלטס איז זי מותר אויף אים, ער קען איר אייביג בועל זיין. אפשר נאכדעם וועט אויך שוין נישט זיין די הגבלות אין וועלכע... ס'איז נישטא קיין זאך אז אלע ביאות מעג א מאן נאר טון אין זיין הויז, נאר די ערשטע נישואין. אבער איינמאל דאס איז געשען, **"מותר לבוא עליה בכל עת שירצה והרי היא אשתו גמורה לכל דבר"**.

חידוש: נשואה אף על פי שלא נבעלה

ר' יצחק: די חידוש איז דאס, דאס מיינט ער.

ר' יואל אשר: ווייל דער רמב"ם אויפטון, **"ומשתיכנס לחופה נקראת נשואה אף על פי שלא נבעלה"**. מיר האבן געלערנט אז ביאה קען הייסן א נישואין, אבער זאלסט נישט מיינען אז דאס וואס מיר האבן געזאגט "הכניסה לתוך ביתו" מיינט נישואין מיינט ווייל נאכדעם איז ער איר בועל. נאר די עצם חופה אליין איז נישואין **"אף על פי שלא נבעלה"**.

ר' יצחק: זייער גוט. האסטו א זאך וואס הייסט נישואין וואס אויך, אביסל טעארעטיש, ס'הייסט זי איז מיוחדת לו פאקטיש, אבער ס'איז נישט געווען קיין ביאה. ביאה מעג ער, אפשר דאס איז די ווארט, וויבאלד זי איז נשואה איז מותר בביאה ווי זייער וויל, ממילא הייסט זי אינגאנצן נשואה אפילו ס'איז נאך נישט געווען קיין ביאה.

דיון: חופה און ביאה — די שייכות

ר' יואל אשר: אבער אויב אזוי איז אביסל אינטערעסאנט פארוואס מענטשן טראכטן אז יחוד מוז זיין עפעס ראוי לביאה. דא זעט מען אז יחוד האט נישט צוטון מיט ביאה, ווייל ס'קען אפילו זיין אפישעלי אונז מאכן נאך נישט ביאה.

ר' יצחק: נישט קיין סתירה, ס'קען זיין אז דאס איז—

ר' יואל אשר: אזוי ווי א—

ר' יצחק: שיעור אין די יחוד. אבער די פרוי וואס—

ר' יואל אשר: מיר זאגן אז אפילו שלא נבעלה הייסט עס שוין א נשואה, דארף אבער זיין "ראויה לבעילה". ס'טייטש אז הלכה'דיג זאל נישט זיין קיין מניעה צו ביאה.

ר' יצחק: ניין, דאס שטימט אזוי ווי וואס מיר האבן יעצט געזאגט, אז די ריזען, אזוי ווי מיר האבן געלערנט, וויבאלד די ריזען פארוואס "משנכנסה לחופה אף על פי שלא נבעלה" הייסט ווייל ער מעג, ס'איז אזוי ווי פאטענשל ביאה, אויב ס'איז נישט קיין פאטענשל ביאה איז עס נישט גוט.

ר' יואל אשר: סאו זאגסטו יא אז חופה האט צוטון מיט ביאה.

ר' יצחק: אוודאי, ס'איז מתיר די בעילה.

ר' יואל אשר: ס'איז מתיר די בעילה, אבער ס'דארף אויך זיין...

ר' יצחק: ס'דארף טאקע מתיר זיין. אויב ס'איז פאקטיש נישט מתיר, אויב ס'איז נאך דא אן אנדערע מעכב, ס'האט נאכנישט געטון, ס'האט נאכנישט געגרייט די בעילה.

חופת נדה: אינה ראויה לבעילה

ר' יואל אשר: הגם אז מצד, קענסט זאגן מצד הלכות נישואין איז זי מותר, אבער מצד נדה אז אין א מינוט איז זי נישט, איז זי נאך א פראבלעם. ממילא זאגט דער רמב"ם, זי איז נישט ראויה לביאה, ווייל ס'איז דא אן איסור אויף איר. **"אף על פי שנכנסה לחופה ונתייחד עמה, לא גמרו הנישואין"**. האט זיך דערנאך נישט די נישואין געענדיגט, ווייל זי איז נאך נישט כשרה לביאה. **"לא גמרו הנישואין, והרי היא כארוסה עדיין"**. זי הייסט נאך אלץ, וואס הייסט זי? זי הייסט ווי אן ארוסה. ווייל די חופה האט נישט געארבעט ווייל ס'איז אן אינה ראויה.

דיון: וואס מיינט "ראויה לבעילה"?

דער רמב"ם זאגט מיר אין גרסא פון אינה ראויה לביאה, אז ס'איז דא אן איסור. וואס טוט זיך ווען אנדערע סיבות פארוואס זי קען נאך נישט בועל זיין? זי איז קראנק.

ר' יצחק: ניין, ס'איז נישט קיין חילוק.

ר' יואל אשר: דאס הייסט ראויה לביאה?

ר' יצחק: דאס הייסט יא ראויה. פארקערט, ראויה מיינט עכט ראויה.

ר' יואל אשר: שוין, דאס איז פונקט פארקערט. הלכה לאזט נישט, אבער זי איז ראויה. אבער מה שאין כן, ווען זי איז ממש נישט ראויה, זי איז קראנק, אדער זי ווייסט נאך נישט וואס ביאה מיינט. איך ווייס נישט וואס, וואטעווער.

ר' יצחק: ס'איז וויניגער ווי דריי יאר, קען מען טאקע נישט. ניין, ס'איז דא גראדע וואס זאגט אזוי, ס'איז טאקע דא א ראש וואס טראכט אזוי ווי דיך, אז לאו זיתך לננות, ואין ראיה לבא, לייבט עס א חפש, אין ראיה לבא. און ס'ווערט געברענגט אין די רמ"א וואס זאגט אזוי. אינטערעסאנט. איך וואלט נישט געטראכט אזוי, אבער דער ראש טראכט אזוי...

ר' יואל אשר: דאס ברענגט פון דער ערוך השולחן.

ר' יצחק: אז דער ראש זאגט—

ר' יואל אשר: אז דאס איז נאר ווען ס'איז געווען למשל א חופת נדה, און נאכדעם זענען זיי זיך צוטיילט. יא, ער איז געפארן אין זיין וועג, און זי איז געפארן אין איר וועג. דעמאלטס איז נישט געווען קיין נישואין. אבער אויב ער מופט אריין אין איר הויז, און פון דעמאלטס וואוינען זיי אייביג צוזאמען—

ר' יצחק: יא? נאכאמאל, וואס מיינסטו? פרעג א שאלה פארדעם, וואס איז די טייטש? דער רמב"ם זאגט "לא גמרו הנישואין". דער רמב"ם זאגט נישט אז מ'דארףווארטן פאר יעדע נישואין פאר די חופה צו ס'איז א נידה. ס'שטייט נישט אין דער רמב"ם אויף די הלכה.

הלכות אישות פרק י — ברכת חתנים ותוכן הברכות

הלכה ג (המשך) — חופת נדה: "לא גמרו הנישואין"

ר' יואל אשר: דער שולחן ערוך ברענגט עס.

ר' יצחק: דער שולחן ערוך זאגט

ר' יואל אשר: אז דאס איז נאר ווען ס'איז געווען למשל א חופת נדה, און נאכדעם זענען זיי זיך צוטיילט. ער איז געפארן אין זיין וועג, און זי איז געפארן אין איר וועג. דעמאלטס איז נאך נישט געווען קיין נישואין. אבער אויב ער מופט אריין אין איר הויז, און פון דעמאלטס וואוינען זיי אייביג צוזאמען, יא?

ר' יצחק: נאכאמאל, וואס מיינסטו ער זאגט? פרעג א שאלה פארדעם. וואס איז די טייטש? **דער רמב"ם זאגט "לא גמרו הנישואין"**. דער רמב"ם זאגט נישט, קודם כל, ער זאגט נישט אז מ'דארף ווארטן פאר יעדן נישואין פאר די חופה צו זי איז א נדה. ס'שטייט נישט אין רמב"ם די הלכה. צווייטנס, שטייט אויך נישט אז מ'דארף מאכן נאכאמאל די ברכות. איך מיין אז ער

ר' יואל אשר: גייט רעדן וועגן די ברכות, יא, וועגן חופת נדה לענין ברכות.

ר' יצחק: שפעטער גייט דער רמב"ם דאס זאגן. אבער דער רמב"ם שפעטער קלאר, שטייט בפירוש אז אויב מ'האט יא געמאכט די ברכות, דער רמב"ם זאגט לכתחילה זאל מען נישט, אבער מ'ארבעט עס. סאו "לא גמרו הנישואין", די הלכה מיינט דא אז נשואה וועט זי ווערן נאר נאכדעם וואס זי וועט גיין אין מקוה, נאכדעם וואס זי וועט זיין טהור.

ר' יואל אשר: ס'איז גאנץ שוואך נוגע למעשה. ס'וועט זיין נוגע, איך ווייס נישט, לענין כתובה אדער איך ווייס נישט וואס, אבער ווען ער גייט איר יא בועל זיין,

ר' יצחק: דעמאלטס וועט זיין נישואין. קודם כל, ס'איז נוגע, ווייל לויט דעם רמב"ם לכתחילה

ר' יואל אשר: האט מען שוין געוואלט ס'זאל זיין נישואין.

ר' יצחק: דער רמב"ם זאגט אז לכתחילה זאל מען עס טון שפעטער.

ר' יואל אשר: אה, מ'הייסט אז מ'זאל אויסרעכענען די חופה ווען ס'איז יא ראוי לביאה.

ר' יצחק: צווייטנס, אזוויוי דו זאגסט, כתובות ווערט אסאך געלטיג. ס'איז נישט נוגע. די אלע הלכות וואס דא רעדט מען ווען ס'ווערט נישואין איז נוגע צו דעם.

ר' יואל אשר: רייט. סאו מ'דארף דא עפעס צולייגן אז די לכתחילה'דיגע אופן איז אז ס'זאל זיין זייער א קלארע נישואין. ס'זאל זיין קלאר ווען די נישואין איז געשען, און אונז קענען מיר זיי לאזן די קאפל, און אונז וויסן אז אלעס איז מסודר. ווייל אויב נישט, וואס גייט מיר אן? למשל, ער פאלט, מוסר נדה. שוין, גייט זיי ווערן נישואין דריי טעג שפעטער.

ר' יצחק: ס'גייט אונז אן. ער זאגט דיר א הלכה. אויב זי שטארבט, דו דארפסט פרוסט אין די הלכה. וואס הייסט ס'גייט דיר אן? דו דארפסט פרוסט אין די הלכה.

ר' יואל אשר: טאמער איז ער געשטארבן היינט,

ר' יצחק: צו ער דארף עקסטלאזן סיבה אדער נישט. פארשטייסט?

ר' יואל אשר: סיבה הייבט זיך אן מיט נישואין.

ר' יצחק: למשל, און אנדערע זאכן.

הלכה ג (המשך) – ברכת חתנים: מהות הברכות

ר' יצחק: יעצט גייט מען לערנען. ס'האט געלערנט אז מ'דארף טון איין זאך, מ'דארף מאכן א כניסה לביתו, כניסה לחופה. קען מען לערנען אז ס'איז דא נאך אזוי ווי א דין, נאך א הלכה, אז בשעת מען טוט דעמאלטס, דאס מאכט מען ברכות. איך טראכט אז די ברכות... מ'דארף פארשטיין וועלכע סארט ברכות דאס זענען. ס'איז עפעס א ברכת המצות? ס'איז נישט ברכת המצות

ר' יואל אשר: אזוי ווי די מצוה פון קדושין. ס'איז שוואך אויף די זאך די תוכן הברכות, און מ'וועט אונז זאגן וואס די ברכות זענען. ס'איז ברכת שבח והודאה.

ר' יצחק: רייט, און וואס זעט מען?

ר' יואל אשר: מען מאכט א ברכה אויף... אפאר אויף בריאת העולם און אפאר אויף די גאולה.

ר' יצחק: וואס איז די איידיע פון די ברכה? די איידיע פון די ברכה איז עפעס אז דאס איז די מעמד החופה, די מעמד הכניסה לביתו קומט מיט ווערטער עפעס. אזוי ווי די גאנצע איידיע פון קידושין איז צוצולייגן ווערטער, איז צוצולייגן ווערטער אויף דעם אויך.

ר' יואל אשר: ס'טוט נישט גארנישט.

ר' יצחק: זאג, די ברכות מאכן נישט קיין שום קנין, זיי טוען נישט גארנישט אויף למדיש.

ר' יואל אשר: אפשר איז עס נישט דעמאלטס א דין אין די חופה, אפשר איז עס ענליך צו ברכת הנהנין, ס'איז עפעס א ברכה וואס די חז"ל האבן קובע געווען.

ר' יצחק: ס'זעט נישט אויס, דאס זאג איך. ס'זעט אויס,

ר' יואל אשר: דו שטייסט דאך אז די זעלבע ברכות וואס מ'זאגט נאכ'ן בענטשן אין די גאנצע שבע ברכות.

ר' יצחק: יעצט רעדט מען נישט פון דעם. ס'איז אזא לשון ווי "כלה בלא ברכה אסורה לבעלה". ס'זעט אויס אז ס'איז דא אזא זאך אז פארט פון די טקס, די סדר הנישואין, ריכטיג, אפשר איז עס נישט מעכב, איך ווייס, אבער פארט פון דעם איז צו מאכן מיט דעם ברכות. אזוי זעט אויס.

ר' יואל אשר: אפשר אזוי ווי קידושין וואס איז א מצוה דאורייתא קומט מיט א ברכה פון ברכת המצות, איז דאס א מין ברכת המצות פאר די מצוה דרבנן אויף נישואין?

ר' יצחק: ס'איז נישט קיין מצוה, די נישואין איז נישט קיין מצוה. נתינה איז א דאורייתא'דיגע זאך. אתרא אריתא איז דאורייתא דרבנן.

ר' יואל אשר: גוט, אבער וועל איך זאגן נאך קידושין, דאס וואס מיר מאכן נאך נתינה איז א דרבנן'דיגע זאך. ניין,

ר' יצחק: ס'איז נישט. ס'פאלט דאך איין. נתינה איז אלעמאל געווען. ס'קען אלעמאל זיין.

ר' יואל אשר: די עצם, נתינה איז די מהותה איז די טיפערע ענין פון קידושין. אקעי, איך הער.

לשון הרמב"ם: "בבית החתן קודם הנישואין"

ר' יואל אשר: "צריך לברך ברכת חתנים בבית החתן קודם הנישואין". דו האסט אויך דא א דיוק "בבית החתן". ס'איז אינטערעסאנט. דאס מיינט אז מען טוט עס נישט פארדעם, מען טוט עס נישט בשעת מען איז שוין...

ר' יצחק: ווייל דאס איז דער טייטש, דער חתן'ס הויז, דאס איז דער טייטש כניסה לביתו.

ר' יואל אשר: סאו פון דא זעסטו אז אונזער מנהג איז יא דער געדאנק אז די חופה איז ביתו.

ר' יצחק: אזוי שטייט אין די בית שמואל.

ר' יואל אשר: "קודם הנישואין" דארפסטו טון פארדעם, אזוי ווי יעדע מצוה. אה, דארף מען וויסן, אויב ס'איז א ברכת הנהנה, פארוואס דארף עס זיין פארדעם? ס'איז אן ענליכקייט צו ברכת המצוות.

ר' יצחק: ווייל נישואין מיינט אז ס'גייט זיין מותר לו, און די ברכות זענען פארט פון וואס ס'מאכט עס מותר. ס'איז נישט קיין ברכה וואס מאכט נאכדעם. ס'איז די גאנצע איידיע פון די ברכה,

ר' יואל אשר: ווייל די... יא,

ר' יצחק: ס'איז פארט פון די... ס'איז פארט פון די...

ר' יואל אשר: נישואין כאילו, פארט פון די...

ר' יצחק: חופה. אזוי זעט אויס. און דער רמב"ם זאגט, וואס זענען די ברכות?

ר' יואל אשר: "והם?" יא, איך זע אז ער ברענגט א מחלוקת צווישן די בית יוסף און די רמב"ם, צו ס'איז א ברכת המצוות

אדער ס'איז א ברכת הנהנין.

ר' יצחק: יא. אונז קענען אליין די מחלוקת, אונז דארפן נישט ווארטן אז איינער זאל עס האבן אין די בארעם פון די רמב"ם.

תוכן הברכות: "והם שש ברכות"

ר' יואל אשר: "והם שש ברכות" - די ברכות וואס איך זאג, די ברכה איז בעצם א זעקס ברכות. ס'איז אינטערעסאנט, ער הייבט אן מיט א לשון יחיד, ער זאגט ס'ווערט גערופן "ברכת חתנים", אבער ס'איז אויסגעשטעלט פון זעקס ברכות.

ר' יצחק: אה,

ר' יואל אשר: ער האט געמאכט א ו'. אקעי. "והם שש ברכות ואלו הן".

ר' יצחק: וואס זענען די זעקס ברכות?

ר' יואל אשר: ס'איז א ברכה וואס באשטייט פון זעקס ברכות.

ר' יצחק: "ואלו הן".

ר' יואל אשר: ס'איז דא די וואס צוטיילן עס נישט. ס'קען זיין אז מ'האט א דיוק אז ס'הייסט "ברכת חתנים". ניין, ווייל ס'איז מנוע פאליטיק, ווייל אויב געבט מען פאר זעקס מענטשן, געבט מען פאר די זיבעטע, פאר די אכטע, פאר די אנדערע פעטער. שוין, ווייטער.

ברכה ראשונה: "שהכל ברא לכבודו"

ר' יואל אשר: וואס זענען די זעקס ברכות? זאגט דער רמב"ם אזוי, **"ואלו הן: ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שהכל ברא לכבודו"**. די גאנצע וועלט האט דער אייבערשטער באשאפן לכבודו, אזוי ווי ס'שטייט "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו".

ר' יצחק: דער רמב"ם זאגט נישט פשט, אויב איינער וויל הערן פשט, זאל ער קומען צו א שבע ברכות, איך וויל נישט צונעמען די נערוון צו זאגן פשט.

ברכה שניה: "יוצר האדם"

ר' יואל אשר: "שהכל ברא לכבודו". נאך א ברכה: **"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם יוצר האדם".**

ברכה שלישית: "אשר יצר את האדם בצלמו"

ר' יואל אשר: און די נעקסטע ברכה, מער דיטעלס, אז אין די יוצר האדם איז שוין דא עפעס אן ענין פון נישואין, אז דער אייבערשטער האט שוין געמאכט באדם וחוה נישואין. די נעקסטע ברכה, ר' שמעון: **"ברוך אתה ה' אלקינו**

ר' יצחק: מלך העולם אשר יצר את האדם בצלמו, בצלם דמות תבניתו, והתקין לו ממנו בנין עדי עד".

ר' יואל אשר: יוצר האדם האט דער אייבערשטער געמאכט א מאן, און פון די מאן האט ער געמאכט א פרוי. "אשר יצר את האדם בצלמו" - פון די צלם האט ער גענומען א צלע, און פון די צלע האט ער געמאכט אן אשה. ס'איז געווען זכר ונקבה ברא אותם, דאס איז די צלם דמות תבניתו, ס'איז געווען ביידע. און "והתקין לו ממנו בנין עדי עד" - פון די מאן האט ער ארויסגענומען די צלע און געמאכט פון דעם א בנין. ער האט געבויט דעם צלע עד עד, אז דאס גייט זיין לדורות. יעדער איינער וואס איז אן אייניקל פון אדם וחוה איז אן אייניקל פון יענע אינצידענט,

ר' יצחק: פון יענע געשעעניש. דער וואס ווינטשט פאר די חתונה אז ס'זאל זיין א בנין עדי עד, מיינט צו זאגן אז די פרוי זאל זיך האלטן אלס די אויסגעבויטע צלע.

ר' יואל אשר: אויך ווען זי גייט נאכדעם געבוירן קינדער, איז עס אויך זייער ענליך, צו מ'נעמט אראפ פון איר גוף עפעס א שטיקל און מ'מאכט נייע קינדער. ברוך עד ה' יוצא אדם. דער גשמיות איז די זעלבע ווי די פריערדיגע ברכה.

ברכה רביעית: "שוש תשיש ותגל העקרה"

ר' יואל אשר: און נאכדעם בעט מען, מענטשן זענען בשמחה, וואס איז מיט כלל ישראל? בעט מען פאר די גאולה. זאת תשא וזאת תגא על הכרה. כנסת ישראל ווערט גערופן הכרה. זאלסט זיך פרייען. בקיבוץ בניה לא תוכה בשמחה, ווען אירע קינדערלעך וועלן צוריק אהיימקומען קיין ציון, ציון אזוי ווי יא, וואס איז די לשון הפסוק? הכרה.

ר' יצחק: מיר האבן געלערנט די וואך אין די הפטורה,

ר' יואל אשר: אראנו הכרה בלילדקי רבן בני שמים ורבים. זעט אזוי ווי הכרה, אירע קינדער זענען נישט דארט,

ר' יצחק: ירושלים איז פאר יתום.

ר' יואל אשר: בקיבוץ בניה לא תוכה בשמחה, ווען די קינדער וועלן אהיימקומען בשמחה. ברוך השם בשמח ציון בבניה.

ברכה חמישית: "שמח תשמח רעים האהובים"

ר' יצחק: נאכדעם געבט מען א ברכה פאר די חתן.

ר' יואל אשר: שמח כי שמח רעים האהובים, א ברכה לכבוד די רעים האהובים. די חתן און די כלה זענען שוין רעים האהובים. כי שמחך יצירך. אהובין צווישן זיך אדער אהובין ביים גאנצן עולם?

ר' יצחק: ניין, אהובין צווישן זיך. טאמער נישט, טאר מען נישט מאכן די ברכה. דער חתן וכלה האבן זיך יעצט ליב, מען בעט אז דער אייבערשטער זאל זיי מאכן פרייליך, אזוי ווי...

דיוק: "כשמחך יצירך בגן עדן מקדם"

ר' יואל אשר: כתמחך, זייער אינטערעסאנט. כתמחך מיינט א לשון נוכח צו וועם.

ר' יצחק: אזוי ווי דו האסט? ניין, דער אייבערשטער. רעדט צו דער אייבערשטער.

ר' יואל אשר: כתמחך כשמשה שמחת. יא. כתמחך איז א שווערע ווארט וואס צו זאגן כמשה שמחת.

ר' יצחק: כתמחך מיינט אזוי ווי דו האסט נישט כשמשה שמחת.

ר' יואל אשר: ניין, לשון קדש וואלט כשמחך איז נישט די דיקע דיקע ווארט פון משה שמחת.

ר' יצחק: ווייל אונז קענען נישט קיין דיקטוק, איז בעסער נישט צו פרעגן קשיות אויף די סידור וואס ער האט יא געקענט.

ר' יואל אשר: חומך פאר אריינפארן? כשמחך, אזוי ווי ער האט דיך משמח געווען?

ר' יצחק: ניין, כשמחך, אזוי ווי דו האסט טייטש כמשה שמחת.

ר' יואל אשר: דאס איז די טייטש. אקעי, אביסלי דאס איז די טייטש דא, אבער כשמחך ביצרך.

ר' יצחק: האסט נישט געוואוסט, יעצט ווייסטו.

ר' יואל אשר: אזוי ווי דו האסט משמח געווען דיין יצירה, אזוי ווי דער אייבערשטער האט משמח געווען אדם וחוה, מקדם, אזוי ווי ס'שטייט דארטן אז דער אייבערשטער האט פארטריבן אדם מקדם לגן, אדער פריער, בקדם פריער,

ר' יצחק: אין די פריערדיגע צייטן, אמאליגע צייטן. און דער פסוק שטייט אז די גן איז בקדם, אבער דער רמב"ם'ס גירסא, על ידיון,

ר' יואל אשר: אונזער גירסא שטייט אנדערש בגן עדן, מקדם שטימט דאס, אזוי ווי דער רמב"ם

ר' יצחק: איז געווען אין קריץ. לכאורה טייטש, אזוי ווי אמאל,

ר' יואל אשר: אזוי ווי אמאליגע צייטן, טו נאכאמאל אזוי ווי דו האסט משמח געווען אדם.

וויאזוי האט דער אייבערשטער משמח געווען אדם הראשון?

ר' יצחק: בקיצור, וויאזוי ווייסט מען אז דער

ר' יואל אשר: אייבערשטער האט משמח געווען אדם? דער אייבערשטער טוט דאס טאקע, דער אייבערשטער טוט עס נישט. ווייל ביי אדם האט ער געגוצט מלאכים, און וויאזוי טוט ער עס מיט מענטשן? מיט די אלע מצוות, אז די מענטשן זענען משמח חתן וכלה. אונז זענען מיר אלע די מלאכים וואס פרייען זיך ביי חתונות, מיר זענען משמח.

ר' יצחק: אבער וויאזוי זעט מען אז דער אייבערשטער איז משמח געווען אדם הראשון?

ר' יואל אשר: ס'שטייט דאך מלאכים צבאו לאבותיו. נו, די ברכות זענען אויך א מדרש, די ברכות זענען based אויף איינע פון די מדרשים.

ר' יצחק: איך מיין אז ס'שטייט בפירוש ערגעץ. מ'דארף טראכטן לענגערע פסוקים, בעסער וועט מען פארשטיין. אקעי. און מ'מאכט א ברכה אז טאקע דער אייבערשטער איז משמח די חתן וכלה. יא.

ר' יואל אשר: ברוך אתה ה' משמח חתן וכלה. און... יא, אז ווען אונז זענען משמח, גייען מיר אין די דרכים של הקב"ה כאילו. מיר זענען משמח חתן וכלה על ידי האנשים, עושי רצונו.

ברכה שישית: "אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה"

ר' יואל אשר: די לעצטע ברכה איז, **ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר ברא,** דער אייבערשטער האט באשאפן אסאך גוטע מידות, גוטע געשעפטן. מ'רעדט פון דעם ששון ושמחה, חתן וכלה.

ר' יצחק: וואס? ס'שטייט די זעלבע זאך נאכאמאל.

ר' יואל אשר: חתן וכלה מיינט מען נישט אז ער האט באשאפן די צוויי מענטשן, ער האט באשאפן א מצב פון זיין א חתן וכלה, א קאנעקשאן פון חתן וכלה. ווייל מ'רעדט דאך אלעס, כאילו דער אייבערשטער האט באשאפן מצבים, emotions, אדער מצבים אין לעבן. ששון ושמחה, חתן וכלה, גילה רינה. נאך לשונות פון שמחה. אין אונזער נוסח לייגן מיר נאך דא צו דיצה וחדוה, אבער פאר'ן רמב"ם איז געווען געווען געגוג פיר לשונות פון שמחה. פיר שמחה און פיר אחדות. זייער גוט, לויט'ן רמב"ם איז עס even. פיר לשונות פון שמחה, פיר לשונות פון אחדות. איז דאך אינטערעסאנט אז חתן וכלה קומט אריין צווישן רעדן וועגן שמחה. ס'וואלט געווען זייער גוט, חתן וכלה, און זיי האבן באקומען די פיר און פיר.

ר' יצחק: אפשר מיינט עס צו זאגן ששון

ר' יואל אשר: ושמחה של חתן וכלה, און גילה רינה של חתן וכלה. ס'וואלט געווען בעסער געזעצט.

ר' יצחק: אקעי. Again, אונז פארשטייען יעצט בעסער די דקדוק וויאזוי דו האסט געמאכט.

שבע ברכות: ניתוח הנוסח, דיני כוס של ברכה, והדרישה למנין

ניתוח נוסח שבע ברכות (המשך)

פיר לשונות פון שמחה און פיר לשונות פון אחדות

ר' יואל אשר: פיר שמחה און פיר אחדות. זייער גוט, לויט'ן רמב"ם איז עס "איוועו", פיר לשונות פון שמחה, פיר לשונות פון אחדות. איך ווייס נישט אז "חתן וכלה" קומט אריין צווישן רעדן וועגן שמחה. ס'וואלט געווען זייער גוט "חתן וכלה", און זיי האבן באקומען די פיר און פיר. אפשר מיינט ער צו זאגן "ששון ושמחה" של חתן וכלה,

ר' יצחק: און "גילה ורינה" של חתן וכלה.

ר' יואל אשר: ס'וואלט געווען אביסל בעסער געזעצט. אפשר איז עס דאך יא.

ר' יצחק: אקעי. אגעין, אונז פארשטייען יעצט בעסער דיקדוק ווי דער וואס האט געמאכט די סידור, וואס סתם האט ער געבעטן בעסער פון אונז. זעט אז אזוי קומט יא צו גיין,

ר' יואל אשר: איך ווייס נישט. אבער מען דארף טראכטן, ער זאגט דאך אז ס'איז א לשון הפסוק, "קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה". האט ער קודם געוואלט בלייבן ווי נאנט צו די לשון הפסוק.

ר' יצחק: ער גייט עס ברענגען,

ר' יואל אשר: נאר וואו האט ער צוגעלייגט? אלרייט, ער לייגט עס גלייך צו.

ר' יצחק: איך זאג,

ר' יואל אשר: ס'איז שטימט, "ששון ושמחה" און "חתן וכלה" איז א לשון דקרא, און נאכדעם לייגט ער צו נאך פיר, ער האט געוואלט צולייגן.

ר' יצחק: אקעי. וואס איז דא "גילה רינה"?

ר' יואל אשר: איך שטיי אז "אהבה ואחוה, שלום ורעות" איז ענליך צו די "קול מצהלות חתנים ממשתם ונערים מנגינתם". איז יא א לשון הפסוק, יא?

ר' יצחק: איך ווייס נישט. "אהבה ואחוה, שלום ורעות".

ר' יואל אשר: ס'שטייט אין די זעלבע פסוק?

ר' יצחק: ניין. יא, דאס, אבער וואס האט דאס מיט "אהבה ואחוה, שלום ורעות"?

דיסקוסיע: וואס מיינט "אהבה ואחוה" — די חתן-כלה אדער די גאנצע עולם?

ר' יואל אשר: ניין, די נערים, די נערים זענען אין אחוה'ס און זיי טרינקען צוזאמען און זיי האבן פאן צוזאמען.

ר' יצחק: איך האב געמיינט אז די "אהבה ואחוה" מיינט די אהבה ואחוה צווישן דעם חתן און די כלה. דו זאגסט אז ס'מיינט די שושבינים, די חברים.

ר' יואל אשר: איך ווייס נישט. א חתונה איז דאך א מצב פון שמחה און א אחוה. יעדער איינער וואס פייערט צוזאמען ביי איין חתונה איז עפעס א נאנטקייט, עפעס א געוויסע... מ'קען ווערן צוקריגט, מ'זאל נאך ארויסגיין, אבער ווען מ'איז דארטן, יעדער טאנצט צוזאמען. אקעי. לאמיר גיין ווייטער.

"מהרה ה' אלקינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים"

ר' יואל אשר: קומט ארויף א קשיא. "מהרה ה' אלקינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים". ס'איז ענליך צו "שמח תשמח", אזוי ווי ער האט באשאפן פאר די קאפל, אבער אונז ווילן פאר גאנץ כלל ישראל. "מהרה ה' אלקינו ישמע בערי יהודה". ס'איז אינטערעסאנט, ס'טייטש אז אויב איינער זיצט אין א הויז ערגעץ וואו לעבן יהודה,

ר' יצחק: זאל ער אריינהערן א געזאנג פון ערי יהודה. און מיר זאגן "בערי יהודה". "מהרה ה' אלקינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים". די זעלבע זאך,

ר' יואל אשר: ס'איז צוויי פסוקים, אין ירמיה שטייט די זעלבע זאך, איינמאל שטייט "מערי" און איינמאל שטייט "בערי". פשוט, פארוואס גייט מען נישט האבן "מערי יהודה ובחוצות ירושלים"? קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה". ס'איז זייער ענליך צו די עקרה. יעצט איז ירושלים אזוי ווי אן עקרה, מ'הערט נישט קיין קול פון זינגען. מ'זאל שנעל נאכאמאל הערן דארטן "קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה". נאכאמאל, "בקיבוץ בניה לתוכה בשמחה", ס'איז ממש די זעלבע זאך. און מ'זאל הערן "קול מצהלות חתנים ממשתם", ווי חתנים פרייען זיך אין זייער משתה, "ונערים מנגינתם", און ווי יונגע קינדער, וואס מ'האט זיי נאך נישט געלאזט טרינקען, יא, זיי זענען נאך אנדער-עידזש, זינגען זיי, "מנגינתם". אבער וואס איז דאס "חתנים"? איך מיין, ביי אייך, ביי אידיש, חתן איז נאר דא איין חתן. איך גיי מיר לערנען "אין מערבין שמחה בשמחה". ער רעדט פון אלע שמחות, ס'זאל זיין ירושלים זאל זיין פול מיט שמחות. "ונערים מנגינתם, ברוך אתה ה' משמח חתן עם הכלה".

ר' יצחק: אביסל אנדערש. דארט פריער שטייט "וכלה",

ר' יואל אשר: דא שטייט "עם הכלה". ס'איז דא צוויי מאל וואס שטייט "יוצר האדם", און צוויי מאל וואס שטייט "משמח חתן וכלה" אדער "עם הכלה". און נאכדעם איז דא אן עקסטערע "שהכל ברא לכבודו" און "משמח ציון בבניה".

ר' יצחק: איך מיין אז מ'איז אזוי פרייליך אז מ'מאכט אסאך ברכות. ס'שטייט די זעלבע זאך דריי מאל. צוויי מאל, בעסיקלי. אלעס שטייט צוויי מאל.

דיסקוסיע: צי מעג מען נאך זאגן "מהרה" אין ירושלים היינט?

ר' יצחק: יא. ס'איז א גרויסע שאלה צו מ'מעג נאך זאגן דעם "מהרה", ווייל איך בין געווען אין ירושלים, דארט האט עס געווען אסאך חתונות יעדע נאכט, און ס'איז שוין לאנג מקוים געווארן דער פסוק.

ר' יואל אשר: בעט מען ווייטער, "שלא יפסיק", ס'זאל אנהאלטן די שפע פון שמחה.

ר' יצחק: "שלא יפסיק". דער עולם קריגט זיך נאר ווען די נוסח פון "נחם", אבער דער פסוק אויך, ס'איז שוין לאנג.

ר' יואל אשר: איך פארשטיי נישט. יעצט איז וויסט, דא זאגט מען עס נישט? מ'זאגט עס אזוי, קען מען בעטן ס'זאל זיין נאך. שטעלט פאר,

ר' יצחק: יעצט וואוינט האלב כלל ישראל דארט,

ר' יואל אשר: שטעלט פאר ווען גאנץ כלל ישראל וואוינט דארט. וואלט געווען אז מ'דארף בויען נאך דריי הונדערט זאלן און נאך.

ר' יצחק: די עדה החרדית, איך ווייס נישט ווער, לאזט נישט מאכן מוזיק אויף די חתונות אין ירושלים. מ'בעט אז זיי זאלן אויפהערן מיט די נארישע גזירה, און מ'זאל לאזן די "נערים מנגינתם".

ר' יואל אשר: ניין, איך וואלט געזאגט אנדערש, זיי אראפברענגען פון די גזירה גייט נישט זיין אזוי שנעל. סאו מ'מוז ברענגען משיח, ווייל אנדערש וועט נישט אראפגיין די גזירה.

ר' יצחק: נו, נו.

הלכה: כוס של ברכה ביי נישואין

ר' יצחק: שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער. איז דאס, עד כאן האבן מיר געלערנט וואס די ברכה איז. גייען מיר לערנען אז די ברכה קומט מיט א כוס.

"ואם היה שם יין" — די דין פון כוס

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, **"ואם היה שם יין"**, אויב איז דא יין, **"מביאין כוס של יין"**, און מ'טוט די ברכות צוזאמען מיט א כוס יין, אזוי ווי אייביג "כוס של ברכה", אזוי ווי מיר האבן געלערנט לגבי ברכת קידושין, ברכת אירוסין. און וויאזוי טוט מען עס? זאגט דער רמב"ם, **"מברך על היין תחילה"**. און דארטן האט ער אויך געזאגט "אם היה שם יין", אבער דארט איז נישט

געווען אזא חיוב אז מ'זאל דארפן גיין זוכן. דארט האט ער אויך געזאגט אז ס'איז נאר א מנהג,

ר' יצחק: און דא זעט אויס אז ס'איז א חיוב. אבער ער זאגט,

ר' יואל אשר: ס'קען נישט זיין א חיוב אויב אויב ס'איז "אם היה שם יין".

ר' יצחק: אויב ס'איז א חיוב, דארף מען דאך ברענגען וויין. אבער ער זאגט אז ס'איז נישט מעכב, טאמער נישט איז אויך בסדר. און דער רמב"ם מיינט דא צו זאגן בעיקר, אזויווי מ'האט געלערנט אין זיין תשובת הרמב"ם דארט, אז ס'איז נישטא אזא זאך אז אן יין טוט מען עס אויף פת אדער עפעס. ס'איז דא אן ענין פון יין,

ר' יואל אשר: נאר יין. דאס הייסט, "אם היה שם יין", טוט מען עס אזוי. **מברך על היין תחלה, און נאכדעם איז מען מסדר את כולן על הכוס**, זאגט מען די אלע ברכות על הכוס. **ונמצא**, קומט אויס אז ס'איז נישט זעקס ברכות, נאר **שבע ברכות** צוזאמען מיט די בורא פרי הגפן.

דיסקוסיע: פארוואס הייסט עס "שבע ברכות"?

ר' יצחק: פארוואס רופט מען עס שבע ברכות? איז דאס אינקלודינג די בורא פרי הגפן?

ר' יואל אשר: יא, ס'איז שטימט, ווייל דער רמב"ם גייט באלד זאגן אז ס'איז דא א מצוה פון זיבן טעג זיך פרייען, איז דא שבע ברכות פאר די זיבן טעג. ס'האט נישט קיין שייכות. און מ'רופט עס געוועגליך שבע ברכות אלס די

ר' יצחק: טעג אדער אלס די זיבן ברכות? שבעת ימי המשתה, די צווייטע זאך. שוין,

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם ווייטער.

דיסקוסיע: פארוואס מאכט מען בורא פרי הגפן קודם?

ר' יצחק: איך וויל נאר זאגן, מ'מאכט די ברכה על הגפן, אזויווי אלע מובן, און ס'איז מסדר את כולן על הכוס,

ר' יואל אשר: מאכט מען קודם על הגפן. אזויווי מ'פסק'נט לגבי קידוש, יקנה"ז, יא, איז אייביג יין קודם.

ר' יצחק: פארוואס ביי ברכת המזון טוט מען נישט אזוי?

ר' יואל אשר: אה. מ'זאל מאכן בורא פרי הגפן פאר מ'הייבט אן די...

ר' יצחק: אזוי? יא, ס'שטייט אין מסכת ברכות וועגן דעם,

ר' יואל אשר: אמת. אקעי, ווייס איך נישט. א גוטע שאלה.

מנהג צו ברענגען הדס

ר' יואל אשר: ווייטער, **"מברך על היין תחלה... ונמצא מברך שבע ברכות"**. זאגט דער רמב"ם, **"ויש מקומות"**, מ'וויל מאכן נאך מער פאן, נישט נאר יין, נאר מ'לייגט צו נאך זאכן. **"ויש מקומות שנהגו להביא הדס עם היין, ומברך על ההדס אחר היין"**,

ר' יצחק: מ'לייגט נאך צו א בורא מיני בשמים,

ר' יואל אשר: אדער עצי בשמים, יא. **"ואחר כך מברך השש"**, און נאכדעם בענטשט מען די שש ברכות.

ר' יצחק: איך מיין,

ר' יואל אשר: ס'איז דא די גמרא, יא, אז ער האט געטאנצט מיט בדי ההדסים, איינער פון די אמוראים. לכאורה, די הדסים, ס'איז נישט סתם אזויווי מיר מיינען אז ס'איז שטיק פון די טאנצן, נאר ס'מיינט סתם דאס אז זיי האבן געברענגט הדסים ביי די ברכה, און ס'האט א שייכות.

ר' יצחק: אקעי. מסתמא די ספרדים טוען נאך אזוי, ברענגען הדסים צו א חופה. יא, דרך אגב, דאס איז אן פירוש אין א משנה אין ברכות. ס'שטייט אז בית הלל זאגט אז מ'מאכט ביי ברכת המזון קודם די ברכה אויף די מזון, ווייל זיי האלטן אז ברכת המזון איז איינער טוען אין כוס.

הלכה: ברכת חתנים בעשרה

ר' יצחק: יעצט גייען מיר לערנען נאך הלכות פון די ברכת חתנים. יא?

די דרישה פון עשרה גדולים ובני חורין

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"ואין מברכין ברכת חתנים אלא בעשרה גדולים ובני חורין"**. ס'דארף זיין א מנין פון צען גדולים, און נישט קיין מענטשן וואס זענען כשר פאר א מנין, נאר וואס זענען אויך כשר, וואס זענען א חלק פון נשיאים. אסאך מאל נוצט מען יא, אן עבד קען מען אמאל נוצן פאר א מנין.

ר' יצחק: ניין, קיינמאל.

ר' יואל אשר: ער איז חייב במצוות. איך קען נישט נוצן אן עבד, איך האב משחרר געווען זיין שפחה,

ר' יצחק: זיין עבד. נקרא מנין איז נישט קיין דבר שבקדושה, ס'איז אן ענין נושא, ס'דארף זיין צען גדולים.

ר' יואל אשר: ס'דארף נישט זיין אויסער דער חתן, א חתן מן המנין.

ר' יצחק: זייער גוט. ס'איז אנדערש ווי...

ר' יואל אשר: הגם דער חתן איז דאך פטור פון מצוות יעצט, יא, דער חתן איז פטור פון קריאת שמע.

ר' יצחק: ווייל ער טוט דעם מצוות? יא. אין די גמרא שטייט אז ס'איז א חילוק פון אן אבלים. ברכת אבלים איז איין אבלים מן המנין, אבער חתנים זענען יא מן המנין.

די סדר פון די הלכה: נישואין, ברכות, כוס, מנין

ר' יצחק: אבער עניוועיס, ס'שטייט נישט קלאר אין די רמב"ם ער האט געזאגט אז מ'דארף מאכן ברכת חתנים, און נאכדעם זאגט ער אז מ'דארף ברכת חתנים בעשרה. קומט אויס אז די נשיאים מוז זיין בעשרה. דער רמב"ם זאגט עס נישט קלאר. דאס הייסט, זיי האבן פריער געזאגט אז די נשיאים איז בעצם די פאקט אז זיי זענען נכנס לביתו, און יעצט לערנען אונז אז ס'קומט מיט א סדר. האסטו געלערנט אז זיי דארפן ברכות, אפשר מיט א כוס אויכעט? יעצט

לערנסטו אז זיי דארפן זיך צוזאמען רופן אן עולם אויכעט. דאס הייסט,

ר' יואל אשר: אנדערש ווי אייר דינען די ברכת חתנים.

נישואין מוז זיין פובליק

ר' יצחק: יא, ס'זאל זיין אזוי, אבער ברכת חתנים זאל דינען די זעלבע זאך. קומט אויס, איירעסטן קען מען טון מיט שנאה, זיי האבן געלערנט, עבוד אינערשטע מקצות. אבער נשיאין מוז זיין פובליק. יעצט, ס'זעט אויס, דער רמב"ם זאגט בפירוש אזוי אין מורא נבוכים, ג' טעסט, ווי ער ברענגט דא רב ראבינאוויטש, אז פארט פון די... אזוי ווי דער רמב"ם האט פארשטאנען אז די אידיע פון קידושין איז אז ס'זאל נישט זיין סתם ביה, מ'זאל מאכן אין דעם א מצב, איז דער רמב"ם לערנט אריין אז דאס וואס ביי די נשיאין, דאס איז מדרבנן שוין, אבער דאס אז די נשיאים האט מען צוגעלייגט ברכת חתנים מיט א מנין, איז פארט פון די זעלבע זאך,

ר' יואל אשר: אז ס'זאל זיין פובליק. דאס איז די מקור פון...

ר' יצחק: ניין, דאס איז די מקור פון... די גמרא ברענגט די מקור. די גמרא ברענגט דעם מקור אז דאס תוקן אז ברכת חתנים דארף א מנין. אבער מ'זעט דא אז די ענין איז אזוווי עדים.

ר' יואל אשר: עדים איז בקיצור א קליינע ענטפער פון דעם. ס'איז נישט געשטאנען קיין עדים אז זיי זענען מייחד, אדער עדים אז זי איז נכנסת לביתו. אבער דא האבן מיר אונז אז ס'איז דא עפעס א פומבי אויף דעם. ס'איז דאך דא די גמרא אז מ'ווארפט קליות ואגוזים צו מאכן פרסום אויף חתן כלה.

ר' יצחק: די איינער די צווייטע זאך איז נישט קיין הלכה.

ר' יואל אשר: ניין, איך טראכט די אלע זאכן, אזוווי איך האב אנגעהויבן אז מיר ווילן ס'זאל זיין ווי וויניגער רענדאם און ווי מער...

ר' יצחק: דאס איז די ברכות, נישט די נשיאה אליינס.

ר' יואל אשר: אפשר איז דאס א וועג פון...

ר' יצחק: דאס זאגט דער רמב"ם, אז מ'דארף נאך צולייגן די גאנצע מצב. שוין, גייען מיר לערנען.

ווער מאכט די ברכות?

ר' יואל אשר: אויך, דער רמב"ם האט נישט געזאגט אז דער חתן מאכט די ברכות. איך מיין, ביי קדושין האט יא משמע געווען פון די לשון רמב"ם

ר' יצחק: אז דער חתן

ר' יואל אשר: מאכט די ברכות אין קדושין.

ר' יצחק: דער רמב"ם זאגט אז דער חתן איז א ברכת המצוות,

ר' יואל אשר: דער חתן דארף עס מאכן. דא איז דאך דא א ברכת השבח. ס'קען זיין דער חתן אדער איינער אנדערש, ער זאגט נישט ווער.

ר' יצחק: ס'איז דא פלעצער וואס ס'שטייט אז דווקא דער חתן זאל עס נישט מאכן, ווייל ס'איז א ברכה פאר אים. אבער דאס איז רמב"ם אויך נישט. מ'זאגט דאך א ברכה, שמח תשמח רעים אהובים.

ר' יואל אשר: אבער לאמיר זאגן די לעצטע,

ר' יצחק: ווען מ'בעט אויף גאולה. איך געדענק אז שפעטער שטייט אז ס'איז דא וואס זאגן אז ס'האט נישט קיין טעם אז דער חתן זאל אליינס מאכן די ברכות. דער רמב"ם זאגט טאקע נישט ווער מאכט עס. יא.

די נאמען "ברכת חתנים"

ר' יואל אשר: ניין, דיווארט ברכת חתנים טייטשט נישט די ברכה וואס די חתנים זאגן, נאר די ברכת הנשיאין. ס'וואלט געקענט הייסן ברכת חתן וכלה. איך זאג, די ווארט ברכת חתנים, ווי דער רמב"ם רופט עס, מיינט נישט די ברכה וואס די חתנים זאגן, נאר ברכת נשיאין, ווייל די ברכה איז פאר די חתן כלה. אבער ס'איז נישט חתנים, ס'איז חתן און כלה. איך זאג, ווען דער חתן מאכט עס, וואלט זיך געשטימט די חתנים. ביי די ווערי,

ר' יצחק: דו ווייסט אז נאר ער איז א חתן.

ברכת חתנים, חופת נדה, וכתובה

הלכה: ברכת חתנים מאכט נישט די נישואין

ר' יצחק: דער רמב"ם זאגט טאקע נישט ווער מאכט עס. יא.

ר' יואל אשר: ניין, די ווארט "ברכת חתנים" טייטשט נישט די ברכה וואס די חתנים זאגן, נאר די ברכת הנישואין. ס'וואלט געקענט הייסן "ברכת חתן וכלה". איך זאג, די ווארט "ברכת חתנים" ווי דער רמב"ם רופט עס, מיינט נישט די ברכה וואס די חתנים זאגן, נאר ברכת נישואין, ווייל די ברכה איז פאר'ן חתן כלה.

ר' יצחק: אבער ס'איז נישט חתנים,

ר' יואל אשר: ס'איז חתן און כלה. איך זאג, ווען דער חתן מאכט עס, וואלט עס זייער גוט געשטימט "חתנים". ביי די ווערי,

ר' יצחק: דו ווייסט אז נאר ער הייסט א חתן און זי הייסט נישט קיין חתן? אפשר זענען זיי ביידע חתנים? חתן תורה,

ר' יואל אשר: חתן בראשית. "קול מצהלות חתנים ממשתם" מיינט די חתן און די כלה. "אשר ברא... חתן וכלה". אקעי, איז דא חתן און כלה, איז דא חתנים?

ר' יצחק: אמת,

ר' יואל אשר: ס'איז דא, ווען מ'רופט א שוויגער "חמות", איז דא אויך "חותנתה", יא? סאו קען זי זיין די שנור פון די מחותנת.

ר' יצחק: אקעי.

ר' יואל אשר: קען מען אים אויך רופן א כלה פון די זעלבע כלה. עניוועיס,

ר' יצחק: שוין. זאגט דער רמב"ם ווייטער.

ר' יואל אשר: ביי די ווערי, ס'איז נישט קלאר, איך וויל מסביר זיין א חידוש יעצט.

ר' יצחק: סאו, מיר האבן יעצט געלערנט אז די טעם פארוואס מ'דארף א מנין פאר ברכת חתנים, לויט ווי דער רמב"ם זאגט אין מורה, איז אן ענין פון פרסום, אז ס'זאל זיין א חלק פון די פארמאליטעט פון די חתונה, ס'זאל נישט זיין אוועקגעכאפט. אויב אזוי קומט אויס, און דאס איז א דין אין די ברכת חתנים וואס מ'מאכט אלס א חלק פון די נישואין.

דאס וואס ס'איז דא א דין, מיר האבן געלערנט אין הלכות ברכות, ס'שטייט נישט דא, אז מ'מאכט ברכות ווען מ'קומט זיך צוזאם לכבוד חתן וכלה, מאכט מען די ברכות. לכאורה, דאס האט גארנישט מיט א מנין, ס'איז נישטא קיין שום סיבה פארוואס מ'זאל דארפן א מנין. וואלט מען געדארפט קענען מאכן יענע ברכות אויך אן א מנין. די וואס פסק'ענען, אין שולחן ערוך שטייט אז מ'דארף א מנין דעמאלטס אויך,

ר' יואל אשר: איז ווייל דער שולחן ערוך האט געהאלטן אנדערש. דער שולחן ערוך האט געהאלטן אז

ר' יצחק: ס'איז א דבר שבקדושה.

ר' יואל אשר: אזוי זעט אויס. אין די ברכה אליין איז דאך דא, "מהרה... ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים",

ר' יצחק: הערט מען אז ס'טוט זיך, אז ס'איז דא מענטשן. סאו ברכת חתנים שטימט עפעס מיט דעם אז ס'איז דא מענטשן. נאכאמאל, וואס איז ביי די חתונה,

ר' יואל אשר: נישט ביי די שבע ברכות?

ר' יצחק: יעצט האט מען געזען אז מ'דארף מאכן ברכת חתנים, וואלסטו געמיינט אז דאס פעלט אויס פאר די נישואין,

ר' יואל אשר: אדער אז דאס איז א מין נישואין?

דער רמב"ם'ס פסק: ברכת חתנים איז נישט מעכב

ר' יצחק: זאגט דער רמב"ם אזוי:

ר' יואל אשר: דער וואס האט געמאכט קידושין, און ער האט געמאכט אויך ברכת חתנים, אבער ער האט נאכנישט געמאכט די יחוד, "לא נתייחד עמה בביתו" איז "עדיין ארוסה". ווייל דאס טייטשט דאך קודם, יא? איז זי נאך אן ארוסה. פארוואס? **ווייל ברכת חתנים מאכט נישט גארנישט. ברכת חתנים איז אן עקסטרע ברכת השבח. "שאין ברכת חתנים עושה הנישואין אלא הכניסה לחופה",** דער יחוד, דער כניסה לחופה,

ר' יצחק: דאס איז וואס מאכט די נישואין.

ר' יואל אשר: וואס טוט מען אין אזא פאל? **"אירס, וכנס לחופה, ולא בירך ברכת חתנים",** מ'האט געטון אירוסין און מ'האט אויך געטון כניסה לחופה, און מ'האט נישט געמאכט ברכת חתנים. איז די ברכת חתנים בכלל נישט מעכב, ווייל **"הרי זו נשואה גמורה",** און די מצוה פון ברכת נישואין האט ער נאכנישט געטון. **"וחוזר ומברך אפילו אחר כמה ימים",** קען מען מאכן די ברכות אפילו אפאר טעג נאכדעם.

פון דא זעט ער גאנץ קלאר אז ס'איז ברכת השבח, אויב ס'איז געווען ברכת המצוה,

ר' יצחק: אז מ'קען נישט מאכן ברכת המצוה אפאר טעג נאכדעם.

ר' יואל אשר: זיכער אז דער רמב"ם ווייסט, ס'איז מעכב. זאגט דער רמב"ם, אזוי ווי ס'איז בעצם שוין געשטאנען פריער,

ר' יצחק: די ענין האט נישט געשטאנען פריער. פריער איז געשטאנען אז ס'איז נישט גומר די נישואין.

ר' יואל אשר: יעצט זאגט ער, ס'איז נישט גומר די נישואין, און מ'קען נאך נאכדעם מאכן א כניסה לחופה.

הלכה: חופת נדה

ר' יואל אשר: אבער זאגט דער רמב"ם באופן רעקאמענדעישאן וואס מ'זאל יא טון. זאגט ער, מ'זאל נישט. **"ולא תינשא נדה עד שתטהר".** ער זאל נישט חתונה טון ווען זי איז א נדה ביז זי ווערט ריין. און די זעלבע זאך, **"אין מברכין לה ברכת חתנים עד שתטהר". "ואם עבר",** אויב האט ער עובר געווען און ער האט יא געמאכט נישואין ווייל זי איז געווען א נדה און ער האט געמאכט די ברכה, **"אינו חוזר ומברך",** דארף מען נאכאמאל מאכן כניסה לביתה ווען זי איז יא טהור.

איך מיין דאס איז אויטאמאטיש, ווייל לעסטער מען דארף איידעם דארף מען וויסן. אבער דער רמב"ם האט גארנישט געווען איידעם. אבער **"אינו חוזר ומברך",** ווייל די ברכות זענען געווען גוטע ברכות, אפשר נישט די בעסטע מתחלה. די ברכה זאל זיין אויף די נישואין וואס איז די גוטע נישואין, אבער...

ר' יצחק: אה, ווייל די ברכה מוז דאך עניוועי זיין וועגעווער, ס'איז נישט קיין הלכה אז ס'מוז זיין די מינוט.

דיסקוסיע: פראקטישע שאלות וועגן חופת נדה

ר' יואל אשר: ס'איז מיר זייער אינטערעסאנט, ווייל נדה איז עפעס וואס מ'קען נישט אויסרעכענען צו לאנג פריער ווען מ'גייט זיין א נדה. ס'איז פשט אז מ'האט נישט געקענט אויסרעכענען צו לאנג פריער פונקטליך ווען די חתונה גייט זיין. אונז היינט, לכבוד דעם שפילן מיר זיך ארום מיט פילס. וואס גייסטו זאגן אז אלע יארן ביז מ'האט זיך געקענט דערין שפילן מיט פילס? ניין, די חובת נדעי,

ר' יצחק: אדער די חובת נדעי שטייט אז מ'פירט זיך נישט אזוי. און די מענטשן וואס זענען יא פון אים...

ר' יואל אשר: אבער מ'מאכט יא.

ר' יצחק: חובת נדעי? ניין, די ירושלימ'ער, למשל, די וואס זענען מחמיר שטארק אויף חובת נדעי, פלעגן נישט שרייבן קיין חתונה בריוולעך. מ'פלעגט אויסרופן א וואך צוויי פאר די חתונה ווען די חתונה גייט זיין. און אין די יענע צייטן איז נישט געווען די משוגעת פון האלס וואס מ'דארף זיי רעזערווען פיר יאר פריער. אזוי טאקע, די אידן וואס האבן זיך געפירט...

ר' יואל אשר: האבן זיי געמוזט מאכן קלענערע חתונות.

ר' יצחק: אן קליינערע, אן קיין אזא גרויסע...

ר' יואל אשר: אויב וועלן מיר האבן הונדערט מענטשן, ער נעמט נישט קיין צוויי וואכן ס'זאל עס צוגרייטן, נעמט מער צייט.

ר' יצחק: ניין, די אנגרייטן, אגעין, די אנגרייטן, אלעמאל ביז א וואך פאר דעם קען מען וויסן, רייט? זייט די לעצטע פעריאד אירע, דעמאלטס איז מען קובע די חתונה. אויב האסט געזען אמאל, ס'איז דא ביי רבי'ס געוויסע רבי'ס, זיי מאכן אזוי ווי א קביע זמן החתונה, זיי לחיים. די מנהג קומט זיך פון דעם. און אזוי האט מען געזאגט.

ר' יואל אשר: יא, אבער ס'זעט מיך אויס, איך וואלט געטראכט אז אפשר די נדה איז נאר ווען זי איז ממש א נדה אזוי ווי זי האט באקומען איר פעריד. אויב איז למשל דא כתמים אדער אזעלכע זאכן, ס'איז נאר נדה דרבנן, אפשר וועט עס נישט הייסן די חופת נדה.

ר' יצחק: דארף טראכטן. נאכאמאל, ס'מאכט זיך אסאך מאל. ס'איז א חילוק,

ר' יואל אשר: ס'איז נישט ראוי די פעולה. יא, אבער ס'איז נישט ראוי. ס'איז נישט ראוי דרבנן, ער מאכט נישט קיין איסור חפצא.

ר' יצחק: די מחלוקת וואס זיי האבן געלערנט, צווישן דער ראש און דער אנדערער, אויב ס'איז בכלל דער ראוי איז נאר דער רוח, אדער אויב חלנות איז די זעלבע זאך, איז ווייטער דער פראבלעם. אבער ער קען נישט, ער מוז דאך פאלגן די רבנן אויכעט, אמת? יא. דער מנהג איז אבער, עניוועיס, צו מאכן אזוי, מאכן עפעס נישט אויב ער דארף, עס פעלט אויס. אקעי. איך ווייס נישט אויב די פיל איז סתם פאר די געשמאק. ס'איז נישט געמאכט מחמת זיין ווייל שיך די רמב"ם. ס'איז שטיין,

ר' יואל אשר: ס'איז סתם אלעס. יא. ס'איז דא די הלכה אז די כלה ווערט טמא גלייך פאר די חתונה משום דם חמד. אקעי, דארף מען וויסן.

ר' יצחק: קענסטו אריינגיין צו די אלטע סדר און נישט מאכן אזא פענסי חתונה וואס מ'דארף דינקען א זאל אפאר יאר פריער?

ר' יואל אשר: איך האב יא א ראיה אז ווען זי איז נידר דרבנן איז נישט די זעלבע זאך וועגן דם חמד. קסם מיט זיין בערך די זעלבע דעם ווי דם חמד.

ר' יצחק: ס'איז א געוויסע זאך, ס'איז נישט יעדע מאל וואס ס'איז דא א חתונה איז דא דם חמד.

ר' יואל אשר: ניין, גוט.

ר' יצחק: אבער ס'איז נישט יעדע מאל. אקעי. אונז לערנען כתובה.

ר' יואל אשר: איך ווייס נישט צו מיר

ר' יצחק: האבן געמאכט א הפסקה פארדעם. יא, כתובה.

הלכה: כתובה קודם כניסה לחופה

ר' יצחק: די כתובה שטייט אין די כתובה און אין די רמב"ם. סוי, האבן מיר געלערנט וועגן די צוויי עיקר זאכן וואס מ'דארף טון:

ר' יואל אשר: א חופה מיט א ברכה. ברכת נישואין. יא, ברכת נישואין.

יעצט גייען מיר לערנען נאך א... דאס הייסט, נאך א זאך וואס די חכמים ורבנן דארף מען טון כדי די נישואין זאלן... דאס איז נאך א חלק פון די נישואין. סוי, ס'גייט זיין נאך די רמב"ם די נעקסטע שיינע פאר סימנים גייט רעדן וועגן כתובה.

כתובה איז א גרויסע זאך. כתובה האט צוויי זאכן. כתובה האט וואס איז נוגע א גאנץ לעבן. אלעס וואס איז די חיובים צווישן א מאן און א פרוי ווערט אויך גערופן כתובה. אבער אונז האבן מיר דא א חלק פון דעם, אז כתובה דארף מען אנהייבן טון נאך פאר די חתונה. דאס אז מ'טאר נישט חתונה האבן פאר כתובה. אזוי ווי מיר האבן געלערנט, מ'טאר נישט חתונה האבן פאר נישואין, מ'טאר נישט חתונה האבן פאר ברכות. אזוי ווי א כלה בלא ברכה אסורה לבעלה, אויך א כלה בלא כתובה אסורה לבעלה. ס'איז נאך עפעס וואס פעלט אויס פאר'ן מאכן די חופה.

גייען מיר יעצט לערנען. זאגט דער רמב"ם: **"צריך לכתוב כתובה קודם כניסה לחופה".**

ר' יצחק: מ'דארף שרייבן א כתובה. אה, די חיובים, אלעס וואס שטייט אין די כתובה,

ר' יואל אשר: איז מען עניוועי חייב. אבער ס'איז דא אן עקסטערע דין אז דער מאן זאל עס שרייבן און עס געבן פאר די פרוי. די סיבה, אזוי ווי ס'שטייט אין די גמרא, אז די פרוי זאל פילן סעיף, זאל וויסן אז דער מאן קען איר נישט ארויסטראגן גרינגערהייט, ער קען נישט סתם מחליט זיין איר ארויסצואווארפן.

סוי, ס'זעט אויס די אלע דינים איז אז פאר מ'האט חתונה זאל שוין זיין די קביעות און די סעיפטי וואס די פרוי פילט, און די פרסום וואס מ'ברענגט. טאקע, קען זיין כתובה האט עס אויף אייגענע ריזענס, דער רמב"ם וועט גיין זאגן, אבער... זאגט דער רמב"ם: **"צריך לכתוב כתובה קודם כניסה לחופה".** ער זאגט נישט פאר ביאה. ער מאכט דא א סדר ווען זאכן דארפן זיין. ברכה דארף זיין... ברכה האט ער אויך געזאגט "קודם הנישואין". אקעי, ס'איז נישט אינגאנצן קלאר.

ר' יצחק: אונז טוען עס אין די חופה, אבער אונז טוען קידושין אויכעט. ניין, אונז שרייבן... דאס וואס אונז טוען מיר איז זייער ווירד, ווייל אויב זאגט מען אז די

ר' יואל אשר: חופה האט א דין חופה, טוען מיר אונז נישואין, הייבן אן נישואין פאר קידושין. פארוואס? יא, יא. איך קען זיין אז ס'איז נישט נוגע, ווייל כניסה לחופה פאר קידושין הייסט גארנישט, ס'איז סתם א דאך. נאך די דאך ווערט עס אזא הבאים כאחד. אבער די כתובה שרייבן איז נאך פארדעם.

ר' יצחק: מ'ליינט עס ביי די חופה, אבער די ליינען טוט נישט גארנישט. די שרייבן איז די... די חתימה,

ר' יואל אשר: דאס האט די חתן חתימה צענטער, און די אויפליינען איז סתם אן ענין פון פרסום. ס'מאכט סענס אז די ענין איז אז זי זאל וויסן אז זי קען נישט פארטרייבן אויף שטופן די צייט. יא. **וצריך לכתוב כתובה קודם כניסה לחופה, ואחר כך יהיה מותר באשתו.**

ר' יצחק: דאס הייסט, פארדעם נישט. דארף מען גיין קלארער מאכן די כתובה.

ווער צאלט פאר דעם סופר?

ר' יואל אשר: ווער איז דער וואס געבט די כתובה? ס'איז נישט פשט אז ס'איז דאך טאקע א קאנטראקט וואו ס'שטייט דארטן סיי וואס דער מאן געבט פאר די פרוי און סיי וואס די פרוי געבט פאר די מאן.

ר' יצחק: ניין,

ר' יואל אשר: ס'איז בעיקר וואס דער מאן געבט פאר די פרוי, אבער ס'איז נישט אז די כלה אדער די חתן קען עס צאלן, נאר **די דין איז אז די חתן נותן שכר הסופר.**

ר' יצחק: דאס הייסט, דאס האט צו טון מיט א כלל אין הלכות שטרות. ניין, געוועגליך די כלל איז אז ווער ס'האט הנאה פון די טרענזעקשאן, ער דארף צאלן פאר די סופר. אז איך בארג געלט, לאמיר זאגן די סופר. סופר היינט וואלט מען געזאגט א לאיער, א נאטערי, איך ווייס, מ'דארף איינער, יא, סופר, נישט נאר די טעכנישע, איינער וואס ווייסט צו שרייבן.

איז געוועגליך איז דער כלל אז ווער ס'איז מחיב, נישט ווער ס'איז מחיב, ווער ס'האט הנאה, א לויפה, בארג געלט, זאל דער לויפה צאלן פאר די שטר, פאר די סופר. ס'איז דא א ספעציעלע הלכה, למשל, ס'איז דא א ספעציעלע הלכה

ר' יואל אשר: ביי א געד שטייט דאס אז די פרוי צאלט די געד, רייט?

ר' יצחק: ניין, הגם אז בעצם וואלט זי נישט געשטארט.

ר' יואל אשר: ווייל זי ווערט מותר, ווייל דאס איז הנאה פאר איר אז זי ווערט מותר.

ר' יצחק: ער געבט עס אן אנדערע תקנה, ווייל ער זאל נישט זאגן אז ער האט נישט קיין געלט, ער קען נישט קיין געד. די קדושין, בעצם די כתוב איז די טובות די פרוי.

ר' יואל אשר: טובות די פרוי. אבער היות אז די כתוב איז דאך נישט קלאר, אז מ'קען דאך נישט מאכן נישואין אן דעם, די חכמים האבן דאך געזאגט אז נאכדעם איז ער מותר בערשטו. ווייל ס'איז א וועג אז ער זאל ווערן מותר בעשתה.

ר' יצחק: אזוי זאגט די משנה. איך מיין אז דאס איז א קענספירעציעס. מסתמא אז מ'האט חתונה, פארט פון די חופה, כתיבה מיינט, זאגט דאך אז דער מאן וועט נעמען קעיר פון די פרוי. זיי נישט אזא חכם וואס זאגן, איך נעם קעיר פון דיר, אבער דער שטארער וואס זאגט דאס, דו דארפסט צאלן.

ר' יואל אשר: באמת איז אז אונז האבן נישט געהאט די שאלה, אבער איך מיין אז די וועג וויאזוי מ'זאל קוקן אלעס אן, זעט אויס ווי דער חתן שטעלט צו א פארטי פאר די כלה. סאו די גאנצע חתונה, ס'איז נישט קיין דין אז דער חתן דארף עס צאלן. ביי אונז איז עס אזוי ווי ביידע מאכן עס, דער צד החתן און דער צד הקל.

רמב"ם הלכות אישות פרק י – שיעור הכתובה, תוספת כתובה, וטעם תקנת כתובה

הלכה ב (המשך) – כמה יכתוב לה / שיעור הכתובה

ר' יצחק: איך מיין אז דאס איז א קאנספיראציע. מסתמא אז מ'האט חתונה, פארט פון די כתובה מיינט אז דער מאן וועט נעמען קעיר פון די פרוי. ס'איז דא נישט אזא חכם וואס זאגט, איך נעם קעיר פון דיר, אבער די שטארבע זאגט דאס, דו דארפסט צאלן.

ר' יואל אשר: באמת איז אז אונז האבן נישט געהאט די שאלה, אבער איך מיין אז די וועג וויאזוי אין קוקן אלעס אן, זעט אויס ווי דער חתן שטעלט צו א פארטי פאר די כלה. סאו די גאנצע חתונה, ס'איז נישט קיין דין אז דער חתן דארף עס צאלן. אזוי ווי ביידע מאכן עס, דער צדיק און דער צדיק הכלה מאכן א חתונה. אבער דער אמת איז אז דער חתן מאכט א סעודה אז ער איז זוכה צו באקומען א כלה. סאו ס'שטימט אויך אז די כתובה זאל זיין די זעלבע וועג.

שוין, זאגט דער רמב"ם, **"וכמה יכותב לה"**. וויפיל דארף ער געבן פאר די כתובה? סאו ס'זעט אויס ווען דער רמב"ם רעדט דא כתובה, מיינט מען נישט אלע חיובים, ווייל אלע חיובים זענען אויך תלוי אין די כתובה. וואס מ'רעדט דא איז דאס אז ס'איז דא א געוויסע סכום געלט, וואס אויב דער מאן צוברעכט זיין דיעל, ער שטעלט זיך א שתי, ער געבט איר א געט, אדער ער בעהעיווט נישט. אדער ער איז א מורד,

ר' יצחק: וואטעווער ס'איז? ניין. די כתובה איז נאר פאר צוויי זאכן.

ר' יואל אשר: ניין, אויך אז אויב ער געט און ער שטארבט זיך, אבער אויך אז אויב טוט ער נישט זיינע זאכן, בעט מען אים די כתובה.

ר' יצחק: ניין, נישט אזא זאך.

ר' יואל אשר: ווי ס'טוט ארויף אזא זאך? תובע כתבתה. אקעי,

ר' יצחק: לאמיר רופן א קט. א כתוב איז פאר א גט אדער האט ער געשטארבן,

ר' יואל אשר: און ס'איז א סכום געלט. אז אויב גייט ער אים מגרש זיין, אדער אויב ער גייט נישט באהעוועז און שטארבן, זאל ער באקומען געלט. וויפיל געלט? **"וכמה יקותם להו"**. וויפיל געלט שרייבט מען אין די כתובות? **"אם עושה בסילה"**. אונז זאגן נישט די מעקס, מעקס קען זיין וויפיל זיי שמועסן אפ, אבער די חכמים האבן געמאכט א מינימום.

ר' יצחק: דאס איך וויל זאגן דא איז פשוט וויפיל מען דאס מוז געבן כדי ער זאל קענען חתונה האבן. ער טאר נישט זיין מותר באשתו אן א כתובה, וויפיל דארף ער געבן פון דעם?

ר' יואל אשר: און אונז האבן מיר אויך געלערנט אז ס'איז כדאי זי זאל וויסן אז ס'איז נישט גרינג איר צו גט'ן, ממילא דארף זיין א סכום מסוים, א חשוב'ע סכום. איז **"בתילה איז אין פחות ממאתים דונר, ובעילה, וואס ער איז שוין געווען אמאל מיט א**

מאן, איז אין פחות ממאה דונר". זאגט דער רמב"ם, **"וזהו הנקרא עיקר כתובה"**. דאס ווערט גערופן עיקר כתובה, ווייל שפעטער גייט דער רמב"ם לערנען נאך זאכן וואס הייסט אונטער די נאמען כתיבה.

ר' יצחק: ער מיינט להפיקי תוספות. כתיבה מיינט די מאה מאתים זית

הלכה ב (המשך) – תוספת כתובה

ר' יואל אשר: מאה אדער מאתים איז עיקר כתיבה. זאגט דער רמב"ם, **"אם רצה להוסיף לה"**, ער האט געזאגט די מינימום, וואס איז מיט די מעקס? **"אפילו ככר זהב"**, אפילו א שטיק גאלד מוסיף.

ר' יצחק: יא, כיכר איז אן אמאונט, איך ווייס נישט וואס איז.

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, **"ודין התוספת ודין העיקר אחד הוא לרוב הדברים"**. ס'טייטש, אויב האט מען זיך אונטערגענומען תוספות, באקומט עס אויך א דין אז ער איז עכט מחויב לגבי הלכות וואס מ'וועט לערנען שפעטער. ס'איז נישט קיין חילוק. איינמאל מ'האט זיך עס אונטערגענומען, ווערט עס א חיוב גמור.

ר' יצחק: און ממילא, זאגט דער רמב"ם,

ר' יואל אשר: **"לפיכך כל מקום שנאמר בו כתובה סתם"**, ווען ס'שטייט כתובה, זאלסטו נישט מיינען אז ס'מיינט נאר... איך האב דאך געזאגט עיקר כתובה, וועסטו יעצט מיינען אז די תוספות איז עפעס אזא דזשאוק, ס'איז נישט קיין עכטע זאך. ניין, ווען ס'שטייט כתובה, מיינט עס ווען מ'האט זיך אונטערגענומען אויך די תוספות, איז אויך די תוספות בכלל.

הלכה ב (המשך) – טעם תקנת כתובה

זאגט דער רמב"ם, יעצט זאגט ער אונז דער סוד, וואס איז דער ענין פון די כתובה? **"וחכמים הם שתיקנו כתובה לאשה כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה"**. ס'זאל נישט זיין גרינג אין זיינע אויגן איר מוציא צו זיין.

ר' יצחק: ער זאל טראכטן צוויי מאל פאר ער געט א גט, ווייל ס'וועט אים קאסטן.

דיסקוסיע: וואס מיינט "בעיניו" – פסיכאלאגיש אדער ממשי?

ר' יואל אשר: הגם, וואס ער מיינט צו זאגן איז, אז ס'איז נישט גענוג אז דער דיין ווייסט אז ווען ער גייט איר גט'ן דארף ער געבן,

ר' יצחק: און ער זאל א גאנצע צייט וויסן וואס ס'קאסט אים. **"שלא תהיה"**, איך זאג דאס ווארט **"בעיניו"**.

ר' יואל אשר: ער זאל עס נישט אנקוקן ווי א מזולזל'דיגע זאך. ס'איז נאך א וועג פון איר געבן א שטארקע חשיבות.

ר' יצחק: איך זאג סתם,

ר' יואל אשר: איך זאג עס פאר די חשיבות נישט. ניין, ניין,

ר' יצחק: איך זאג עס, **"בעיניו"** מיינט אז ס'זאל נישט זיין גרינג. ס'מיינט נישט אז ער זאל טראכטן גרינג.

ר' יואל אשר: ניין, איך זאג, דאס אז ער איז עניוועי מחויב, פארוואס איז נישט גענוג? ס'דארף זיין א כתובה אז ער זאל וויסן,

ר' יצחק: אז זיי זאלן ביידע וויסן אז ער איז מחויב. ווייל די אישה איז נישט סומך דעת אויף דאס וואס דער דיין ווייסט. אבער דאס שטייט אז

ר' יואל אשר: די עיקר תקנת כתובה איז נישט

ר' יצחק: אז זי זאל וויסן אז ער קען איר. ס'זאל נישט זיין גרינג פאר אים איר ארויסצוואוארפן. גרינג מיינט ס'זאל אים קאסטן עפעס, נישט אז ער זאל נישט טראכטן. **"בעיניו"** מיינט נישט אזוי וואס זי טראכט, ס'מיינט אז ס'זאל זיין אמת'דיג.

יעצט האבן מיר געלערנט אז

ר' יואל אשר: ס'איז דא א מינימום, ס'איז דא א שיעור.

ר' יצחק: גייט דער רמב"ם זאגן,

הלכה ג – שיעור הדינרים / ווערד פון די מטבע

ר' יואל אשר: אזוי ווי אייביג זאגט ער, ווען ער זאגט עפעס א שיעור, זאגט ער וואס דער שיעור איז. זאגט דער רמב"ם, דא איז דא א מחלוקת, זאגט דער רמב"ם זיין דבר. זאגט דער רמב"ם, **"דינרים אלו לא תיקנו אותם מן הכסף הטהור"**. אונז זאגן יא, כסף צרוף? וואס זאגן מיר אין די נוסח? **"דאינון מאתן זוזי דחזו ליכי מדאורייתא, ומזונייכי וכסותייכי וסיפוקייכי ומיעל לותיכי כאורח כל ארעא"**. איך זאג אין די לשון הכתובה סאונדט ווי כסף. זאגט דער רמב"ם אז **"די דינרים אלו לא תיקנו אותם מן הכסף הטהור, אלא ממטבע שהיה באותם הימים"**. וואטעווער מטבע איז געווען חשוב'ע געלט בזמן ווען די קאפל האט חתונה. אבער ניין, באותם הימים, ווען די חכמים האבן מתקן געווען.

ר' יצחק: נאכאמאל, ס'איז דא, דינר געווענליך איז א מטבע פון זילבער. נאר דער רמב"ם זאגט א חידוש, דאס הייסט, אין די גמרא שטייט אז ס'ווענדט זיך אויב ס'איז דאורייתא אדער דרבנן וכו'. דער רמב"ם זאגט א חידוש, אז די דינר וואס מ'דארף געבן, מאה אדער מאתים, איז נישט די אריגינעלע, אן עכטע דינר וואס איז דינר כסף, נאר אין זמן חכמים איז געווען עפעס א מטבע, וואס האט געהאט א נאמען, איך ווייס נישט וואס ס'הייסט, וואס די מטבע איז געווען נאר אן אכטל זילבער.

ר' יואל אשר: "שהיה שבעה חלקים נחושת, וחלק אחד כסף. עד שהיה בסלע חצי זוז כסף".

ר' יצחק: ס'זאל אויסקומען אז אין א סלע איז פיר דינר, קומט אויס א האלבע זוז. א סלע איז פיר זוז.

ר' יואל אשר: אדער פיר דינר. **"ונמצא"**, קומט אויס אז **"מאתים דינר של בתולה איז חמשה ועשרים דינר של כסף"**. פון כסף איז עס חמשה ועשרים דינר, איז א פערטל. אן אכטל. אן אכטל. יא. **"ומאה של בעולה איז שנים עשר דינר ומחצה"**.

ר' יצחק: יא? מ'האט אן אכטל פון דעם. אן אכטל פון די זילבער.

ר' יואל אשר: זייער גוט. **"דער רבי משקל כל דינר"**, וויפיל איז די וואג פון יעדע דינר, נישט די ווערד, נאר די וואג. **"שש ותשעים שעורות, כמו שביארנו בתחילת עירובין"**. דער רמב"ם זאגט דאס לגבי הלכות עירובי תחומין.

ר' יצחק: פון די...

ר' יואל אשר: ווי סאך געלט. יא. זאגט דער רמב"ם, **"והדינר הוא הנקרא זוז בכל מקום"**. ווען ס'שטייט אין די גמרא זוז, איז דינר. **"בין שהיה מן הכסף הטהור, בין שהיה ממטבע אותן הימים"**.

ר' יצחק: רייט. נאר ס'איז דא צוויי סארטן, צוויי אנדערע סארטן דינר.

דיגרעסיע: פראקטישע נפקא מינה היינט — וויפיל איז ווערט א כתובה?

ממילא איז אונזער מנהג איז צו שרייבן אין די כתובה, אזוי ווי דו זאגסט, כסף דאורייתא, ס'הייסט ריינגאלד, אכט מאל אזוי פיל, די ווייסט, ס'גייט זיך גארנישט העלפן, ווייל ווען מ'קומט אין בית דין וועט דער מען זאגן

ר' יואל אשר: אז ס'איז א גרויסע מחלוקת פון אלע ימים וויפיל ס'קומט אויס. די גרויסע שיעורים קומט אויס אין די צענדליגער טויזנטערס, און די קליינע שיעורים קומט אויס אין די הונדערטער דאלערס.

ר' יצחק: רייט, אבער וויבאלד אז עניוועי

ר' יואל אשר: איז דא דער מנהג אז מ'איז מוחל ביי א געט. ס'איז אזוי אינטערעסאנט, מ'האט געבליבן מיט די פארמאל כתובה.

ר' יצחק: ס'פעלט דיר איין, מ'איז מוחל נאכדעם וואס מ'האט געצאלט. מ'איז נישט מוחל.

ר' יואל אשר: ניין, דער מנהג איז אז ביי א גט קומט מען זיך דורך אויף געלט זאכן מער אין כלליות, ווייל ס'איז דא מתנות, און ספעציעל אויב ס'איז דא א קינד. ממילא זאגט מען אז וואטעווער ס'איז געווען אין די כתובה איז שוין אינקלודעד אין די דיעל וואס מ'האט געמאכט.

ר' יצחק: ס'איז דא א כתובה, מ'דארף זיך קענען רעכענען. ס'איז דא אזא פארמאל זאך אז מ'זאגט אז מ'איז מער נישט תובע די כתובה, אבער בעצם ס'איז פארט פון... ס'איז א ריכטיגע תביעה. מ'איז דאך אלץ היינט גובה כתובה. איך זאג דיר, די פראבלעם איז...

ר' יואל אשר: מ'איז יא גובה כתובה. לאמיר זאגן אויב ס'מאכט זיך א פאל, ס'מאכט זיך אסאך מאל א פאל אז דער מאן וויל

ר' יצחק: אסאך געלט אז ער זאל געבן א גט.

ר' יואל אשר: למשל ווען די פרוי בעט א גט, דעמאלטס צאלט ער נישט קיין כתובה אויך נישט, האט מען מפקיע געווען די גאנצע כתובה.

ר' יצחק: מ'רופט עס אן מוחל געווען. איך בין נישט מסכים,

ר' יואל אשר: מ'דארף יא צאלן כתובה. ס'איז קיין געלט נישט.

ר' יצחק: וויאזוי דער מנהג איז, כפיך זו מיין די ווארט. ניין, איך בין געווען די זעלבע מנהג ווי דיר. מ'קען יא גובה זיין א כתובה. איך זאג דיר, די עיקר פראבלעם פון גובה זיין א כתובה איז אז אויב ס'איז דא א שטר וואס קיינער ווייסט נישט וויפיל ס'איז ווערט, גייט ער אלעמאל מוזן נאר צאלן די וויינינגסטע לעוועל, די וויינינגסטע שיטה, ווייל ס'העלפט נישט אז ס'איז דא שיטות. סאו אפילו דו ביסט יא גובה, קענסטו די מערסטע גובה זיין אפאר הונדערט דאלער. סאו ממילא העלפט נישט קיין סאך די גאנצע

ר' יואל אשר: חקירה צו ס'איז ווערט. אבער דאס איז שוין פראקטיש. ס'קען זיין אז דאס וואס מ'האט געלאזט די עקטשועל פרייז אפן, מאכט עס נאך שווערער שלא תהא קלה בעיניו להוציאה.

ר' יצחק: ער ווייסט נישט וויפיל די כתובה גייט אויסקומען. ס'מאכט נישט. היינטיגע צייטן איז בכלל, אזוויו רבנו תם האט געזאגט אז נאך וואס רבנו גרשום האט געמאכט א תקנה, וואלט מען געדארפט מאכן א כתובה לאיש, ווייל רוב גיטין מאכן פרויען.

ר' יואל אשר: ס'דארף זיין שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. איינמאל ס'איז דא אן איסור מוציא צו זיין בעל כרחו,

ר' יצחק: איז שוין עניוועי לא קלה בעיניו להוציאה.

הלכה ד — בעילת זנות אן כתובה

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, דער רמב"ם האט געזאגט אז ס'איז דא א מינימום פון מנה ומאתים. זאגט דער רמב"ם, מ'טאר נישט גיין וויניגער פון דעם. **"אין פוחתין לבתולה ממאתים ולבעולה ממאה"**. אבער ער וויל דא צולייגן, **"וכל הפוחת בעילתו..."** איך וואלט צוגעלייגט די ווארט "כ-". דער רמב"ם זאגט אבער נישט. דער רמב"ם זאגט **"בעילתו בעילת זנות"**. די חכמים זאגן אז ס'איז א בעילת זנות. דאס הייסט, ס'גייט דאך קעגן די זאג פון "אין אדם

ר' יצחק: עושה בעילתו בעילת זנות". מ'האט שוין געפרעגט דעם רמב"ם די קשיא. די קשיא האט מען געפרעגט פאר דעם רמב"ם. יעצט, אוודאי,

ר' יואל אשר: ס'איז נישט קיין בעילת זנות אין די

ר' יצחק: סענס אז ס'איז נישט קיין קידושין אויב עס

ר' יואל אשר: וועט דארפן אנקומען צו דעם. בעילת זנות איז נישט בעילת זנות. איך מיין נישט בעילת זנות. ס'איז נאר ווערטער וואס זיי האבן גע'אסר'ט. נאך א וועג פון זאגן די חכמים האבן גע'אסר'ט. די חכמים האבן גע'אסר'ט בלא נישואין, בלא חופה, בלא ברכה. זאגט דער רמב"ם,

הלכה ד (המשך) — אופנים ווי מ'קען מקיים זיין חיוב כתובה

ר' יצחק: אבער וואס דארף מען פאר די כתובה? מיינט עס אז מ'דארף האבן א שטר?

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, דאס וואס מ'האט עס גערופן שטר איז ווייל אזוי רופט מען עס. אבער **"אחד הכותב את הכתובה בשטר"**, סיי אויב מ'שרייבט עס א שטר, **"ואחד שהעידו עליו עדים וקנו ממנו שהוא חייב לה מאה או מאתים"**, אדער מ'האט געמאכט א קנין, ער האט גענומען עדים און ער האט זיך מתחייב געווען מיט א קנין אז ער איז שוין פון יעצט זיך מתחייב, ער איז מקדיש געלט פאר איר אויפ'ן פאל ס'וועט זיין א גט אדער מיתה, איז דאס אויך מותר. דאס איז מער ווי א התחייבות, ס'איז נישט גענוג אז ער איז זיך מתחייב, ס'דארף זיין אדער א כתובה, אויב נישט קיין כתובה

ר' יצחק: דארף זיין א קנין. **"וכן"**, נאך אן עצה – מיר טוען ביידע,

ר' יואל אשר: אזוי איז די מנהג, ביי די כתובה מאכט מען אויך א

ר' יצחק: קבלת קנין פאר די כתובה. מ'מאכט א קנין אויף די כתובה, אבער דאס איז וויציג, טעכניש איז פארקערט. די סיבה פארוואס מ'קען מאכן די קנין מיט עדים איז ווייל אויב די עדים הערן אזא קנין, קענען זיי אליינס שרייבן די שטר. ס'איז דאך א באזיס פאר א שטר. די שטר אליינס ארבעט מכח אזא קנין.

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, **"וכן"**, נאך אן עצה, **"אם נתן לה מטלטלין כנגד כתובתה"**, ער האט איר געגעבן געלט אדער ווערד געלט אזוי ווי די ווערד פון די כתובה, און ער האט געזאגט אז זי קען

ר' יצחק: עס האלטן אויב זי, נישט אלס משכון,

ר' יואל אשר: אויב זי, אזוי אז אויב ער שטארבט אדער ער גט'ט זיך, **"הרי זה מותר לבעול עד שיהיה להם פנאי לכתוב"**. זאגט דער רמב"ם, דאס איז נישט אזא לכתחילה. ס'סאונדט ווי גלייך ווען מ'האט חתונה כאפט מען שוין, ס'טוט זיך שוין א געכאפעכץ, אדער איך ווייס נישט, עפעס אן אנדערע סיבה פארוואס ס'איז נישט לכתחילה. אבער ער האט דאך געזאגט אז מ'טאר נישט בועל זיין אן כתובה, איז דא אן עצה אז א מאן כאפט זיך אז ער האט נישט געמאכט קיין כתובה, דארף ער נישט יעצט זיך פריש זיין ביז ער באקומט א סופר, נאר ער קען בועל זיין ביז ס'וועט

ר' יצחק: זיין צייט צו שרייבן.

דיסקוסיע: וואס איז לכתחילה און וואס איז בדיעבד?

ר' יואל אשר: די עדים און קנין איז א לכתחילה, ער איז א מותר. די מטלטלין איז א בדיעבד.

ר' יצחק: אזוי זאגט דער רמב"ם. דער שולחן ערוך שטייט אז אויך די עדים איז א בדיעבד.

שבעת ימי המשתה, כתובה בשעת אירוסין, ומכירת כתובה

הלכה: בועל זיין אן כתובה – די עצה מיט מטלטלין

ר' יואל אשר: אבער ער האט געזאגט אז מ'טאר נישט בועל זיין אן כתובה, איז דא אן עצה אז א מאן האט נישט געמאכט קיין כתובה, דארף ער נישט יעצט זיך פורש זיין ביז ער באקומט א סופר, נאר ער קען אים בועל זיין ביז ס'וועט זיין צייט צו שרייבן. ס'איז סאונדט די עדים אין קנין איז א לכתחילה, ער איז א מותר. דער מטלטלין איז בדיעבד.

ר' יצחק: אזוי זאגט דער רמב"ם. דער שולחן ערוך שטייט אז אויך דער אידעם איז בדיעבד. יא.

ר' יואל אשר: דא זעט אויך אביסל אויס ווי דער אידעם, ווייל דער רמב"ם זאגט עד שיהיה לפני לכתוב. ער זאגט נישט עד שיהיה לפני לכתוב עולה להעיד בפני אידעם.

ר' יצחק: איך האב דיר געזאגט, ווייל אן אידעם קען אליינס שרייבן. ממילא, ס'איז כולל אין דעם.

ר' יואל אשר: אקעי.

הלכה: כנס אשה ולא כתב לה כתובה / אבד שטר הכתובה / מחלה כתובתה

ר' יצחק: זאגט דער רמב"ם ווייטער. יעצט, זיי האבן געלערנט אז מ'דארף שרייבן א כתובה.

ר' יואל אשר: און מ'האט געלערנט אז אן א כתובה איז בעלתו בעלת נתרו מיט א שוואכערע כתובה. זאגט דער רבי,

ר' יצחק: וואס זיי האבן געלערנט איז פאר די חתונה, פאר די כתובה דארף עס שטיין. גיין און לערנען אז בעצם די זעלבע זאך איז נאכדעם אויב ס'ווערט סאווע אויס כתובה. אבער ס'דארף שטיין פארנעמען דעם, דאס לערנען די נעקסטע.

ר' יואל אשר: כנס אשה, איינער נעמט א ווייב **ולא כתב לה כתובה,** אדער אפילו ער האט געשריבן א כתובה, אבער **ואבד שטר הכתובה,** ס'איז נישט דא. אוי, **שמחל לכתובה אסור לבעול,** ער איז געגאנגען און ער האט געזאגט פאר די מנחם, דער רבי מוחל לכתובה. אויב עס איז נישט געווען פאר אים אליין, העלפט נישט. די אלע זאכן העלפן נישט. ווייל דאס איז אזוי ווי געגאנגען אנטקעגן די כתבה,

ר' יצחק: אדער ס'פעלט די כתבה.

ר' יואל אשר: ס'העלפט, אבער יעצט האט זי נישט קיין כתבה. רייט, זי האט נישט קיין כתבה. איז אונז האבן דאך געלערנט אז מ'טאר נישט זיין מיט די ווייב אן א כתבה. ס'איז **חוזר וכותב לה כתובה עיקר.** דער עיקר כתיבה, די תוספות קען מען טאקע מוחל זיין אז דער עיקר כתיבה איז א דין דרבנן, איז אם רצה לכם, מ'דארף עס שרייבן מיני כתיבה, **ולא ישהה עם אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה,** אפילו ווען ס'איז נישט בעילה, סתם אזוי. ווען זי איז א נדה למשל פאר די צוויי וואכן, אויב ער וויל זיין מיט איר באופן נשואין, יחוד אפשר זאל זיין אן עתיד, איך ווייס נישט וואס, טאר נישט זיין אפילו שעה אחת ומשתה בלא כשבתה, וואס איז דאך דא די עצה פון זי קען נעמען מטלטל'ען, יא,

ר' יצחק: ביז... וואטעווער, איך מיין נישט אפשר... לשהות מיינט יחוד.

ר' יואל אשר: לשהות מיינט בועל זיין, ס'איז ווייטער די בילת נס.

ר' יצחק: צו בלייבן. לשהות מיינט ער איז דא צו בלייבן. ער מיינט דא צו... ער געבט דאך פון די פייל...

ר' יואל אשר: ער קען נישט זיין מיט איר... ער רעדט דאך פון

ר' יצחק: די פייל וואס זי האט שוין... ווייל ער רעדט דאך פון די פייל וואס זי האט שוין מוחל געווען. זאגט ער, "אקעי, איך האב שוין אבער געהאט א כתובה פריער." זאגט ער, "ניין, דו טארסט נישט ממשיך זיין, דו טארסט נישט שוהה זיין אפילו שעה אחת." דאס איז די ווארט פון די שעה אחת,

ר' יואל אשר: דאס מיינט ער.

ר' יצחק: אבער דאס איז ווען

ר' יואל אשר: דו פארקויפסט עס פאר אים אליין. און וואס איז די פראבלעם ווען דו פארקויפסט עס פאר אים אליין?

ר' יצחק: ווייל דעמאלטס דארף ער נישט צאלן קיין כתובה ווען ער איז דיר מגרש.

ר' יואל אשר: אה, ס'איז ווערט אזא קלה בעיניו. **אבל המוכרת כתובתה לאחרים בטובת הנאה,**

ר' יצחק: אויב איינער פארקויפט די כתובה פאר

ר' יואל אשר: א צווייטן - ס'איז א ביזנעס, אזוי ווי מענטשן פארקויפן זייער לאון, "געב מיר יעצט הונדערט דאלאר, און ווען מיין מאן וועט מיר גט'ן וועסטו מאכן צען טויזנט דאלאר." ס'איז א ביזנעס. **המוכרת כתובתה לאחרים בטובת הנאה, אינו צריך לכתוב לה כתובה אחרת.** ער דארף נישט שרייבן א נייע כתובה. פארוואס? **שלא תיקנו כתובה אלא כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה,** אז ער זאל נישט קענען גרינג גט'ן אן קיין קאנסעקווענסעס. אבער ביי די פרוי, זי איז דאך יא סעיף. פארוואס? ווייל **אם הוציא זו,** אויב ער גייט איר גט'ן, גייט ער דאך דארפן באצאלן די כתובה. ער גייט עס נישט געבן פאר איר, ער גייט עס געבן פאר די אנדערע מענטש וואס האט עס אפגעקויפט, די לוקח, **כדרך שהיה משלם לה אם לא מכרה.**

ר' יצחק: זייער גוט. אבער די פראבלעם פון "לא יוציאה" איז נישט אז ס'דארף אנקומען געלט צו איר. אפילו ס'קומט נישט קיין געלט צו איר,

ר' יואל אשר: איז נישט קיין פראבלעם.

ר' יצחק: נישט אזויפיל געלט. עניוועיס,

ר' יואל אשר: דו האסט דאך נאר אן אפשען,

ר' יצחק: ס'איז געווען ווערט. א כתובה ווען מ'האט נאך נישט חתונה געהאט איז ווערט אסאך ווייניגער ווי די כתובה אליין, קען דאך נישט זיין.

הלכה: פון ווען ווערט מען מתחייב בכתובה? — ארוסה מיט כתובה / אן כתובה

ר' יצחק: יעצט קען מען עס לערנען, פון ווען ווערט עפעס א נייע קאטעגאריע פון הלכות? פון ווען ווערט מען מתחייב בכתובה?

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, **המארס את האשה וכתב לה כתובה,** איינער מאכט אירוסין און ער שרייבט איר א כתובה,

ר' יצחק: אבער ס'איז נאכנישט געשען קיין חופה,

ר' יואל אשר: זאלסטו נישט מיינען אז די כתובה אליין איז א חופה. כתובה איז נישט קיין חופה. כתובה איז א דין אז אויסער די חופה דארף זיין א כתובה. **עדיין ארוסה היא,** זי הייסט נאך אן ארוסה, **ואינה נשואה,**

ר' יצחק: שאין הכתובה עושה נישואין.

ר' יואל אשר: און ממילא, **ואם מת או גירשה,**

ר' יצחק: אבער א כתובה האט זי. למעשה, די כתובה איז א שטר,

ר' יואל אשר: ער האט איר געשריבן א חיוב. איז **אם מת או גירשה** איז זי אן ארוסה וואס האט א כתובה. אן ארוסה וואס האט א כתובה קען אויך גובה זיין די כתובה, **גובה עיקר כתובתה מבני חורין.**

ר' יצחק: אבער נאר די דין אזוי,

ר' יואל אשר: געוועגליך א בעל חוב קען גובה זיין אויך פון נכסים וואס מ'האט פארקויפט. אויב דער מלוה איז געגאנגען און ער האט פארקויפט זיינע אלע נכסים, איז דאס איז געבליבן בני חורין, דער מאן וואס איז געשטארבן נאכדעם וואס ער האט געמאכט א כתובה פון אירוסין, קען גובה זיין די עיקר כתובה פון בני חורין, נאר פון בני חורין, נישט פון נכסי משועבדים. און די צווייטע זאך, **ואינה גובה תוספת כלל,** דאס וואס ער האט צוגעלייגט אז ער גייט געבן צען טויזנט דינר, דאס נישט, נאר די בעיסיק, די מינימום. פארוואס? **הואיל ולא כנסה.** דער פשט איז, אונז זאגן אז דאס וואס ער האט מוסיף געווען איז געווען משום חיבת ביאה, אז ער גייט וואוינען מיט איר, ער גייט זיין מיט איר. אבער אז ער איז געשטארבן, איז דאך געווען א... על דעת זה האט ער נישט געמיינט. און פארוואס נאר פון בני חורין און נישט פון משועבדים? ווייל אפשר איז נישט דא קיין פרסום, מ'האט נישט געמאכט קיין לודעא, ווייל ס'איז נאך נישט געווען קיין נשואין, מ'האט נישט געמאכט די מנין פון יודן.

ר' יצחק: ס'איז דא אז ווען ס'איז דא א שטר,

ר' יואל אשר: דעמאלטס קען מען גובה זיין פון משועבדים,

ר' יצחק: ווייל ס'האט א פרסום. דא איז נישט געווען קיין פרסום. איך ווייס נישט, אפשר איז דאס די ענין פון פרסום. אפשר איז דאס ווייל די כתובה אליין איז א שטר. איך ווייס נישט פארוואס.

ר' יואל אשר: ס'איז נישט קלאר פאר מיר.

אירס ולא כתב כתובה

ר' יצחק: אבער **אם אירס ולא כתב כתובה,**

ר' יואל אשר: ער האט געמאכט אירוסין און נישט געשריבן א כתובה, **ומת או גירשה והיא ארוסה,** און ער איז געשטארבן אלס ארוסה, **אין לה כלום,** באקומט זי גארנישט. זי האט אויך נישט די עיקר כתובה. פארוואס? **שלא תיקנו לה עיקר כתובה עד שתינשא או עד שיכתוב.** מ'ווערט נאר מחויב אדער ווען מ'האט

חתונה, אפילו אן שרייבן ווערט מען מחויב אויטאמאטיש, אדער אז מ'שרייבט ווערט מען מחויב אפילו ביי אירוסין, אזוויוי אונז האבן יעצט געזאגט.

ר' יצחק: יעדע מאל ווען מ'שרייבט א כתובה, אפילו ער איז געשטארבן א מינוט שפעטער,

ר' יואל אשר: איז ער שוין מחויב.

כתובת קטנה – כתובתה לאביה

ווען א טאטע איז מארס די טאכטער ווייל זי איז נאך א קטנה, **וכתב לה כתובה**, און דער מאן האט געשריבן א כתובה, **ומת או גירשה כשהיא נערה**, און זי איז געשטארבן ווען זי איז נאך א נערה, איז אזוויוי די קידושין, אלעס וואס א קטנה באקומט איז די טאטע'ס, אויך די כתובה, **כתובתה לאביה, כמו שביארנו**, אזוויוי איך האב שוין געזאגט, ווי ווען ער האט גערעדט וועגן דין זכאי בכתובת בתו, ס'איז געשטאנען אנפאנג ווען ס'איז געשטאנען הלכות בוגרת,

ר' יצחק: הלכות קטנה. נאר ביי אירוסין, נשואין באקומט שוין נישט די טאטע,

ר' יואל אשר: רייט? שוין.

הלכה: שבעת ימי המשתה – שמחת חתן וכלה

יעצט, איינמאל מ'האט שוין מסדר געווען די חופה, דא איז צייט פאר די גרויסע פארטי, פאר די שמחה. גייען מיר לערנען הלכות שמחת אדם עם אשתו. נישט די... ס'איז דא א מצוה פון שמחה פון שנה ראשונה, נאר דא רעדט מען פון די שמחה פון אנפאנג, פון גלייך נאך די חתונה.

זאגט דער רמב"ם ווייטער: **"וכן תקנו חכמים שכל הנושא בתולה יהיה שמח עמה שבעת ימים"**. ווען איינער איז נושא א בתולה, דארף ער זיך פרייען מיט איר זיבן טעג. וואס מיינט "שמח עמה"? אזוי ווי די ראשונים זאגן, נישט ער פרייט זיך, נאר ער פרייט זיך מיט איר. וואס מיינט דאס? **"אינו עוסק במלאכתו ולא נושא ונותן בשוק"**. מ'טוט נישט קיין ארבעט, למשל, איך ווייס, א פלאמבער טוט נישט פלאמבינג, און א סוחר גייט נישט טון סחורה. נאר וואס דען טוט מען? זייער א געשמאקע זאך טוט מען, הערי: **"אוכל ושותה ושמח"**. מען טוט דריי חשוב'ע זאכן: מען עסט, מען טרינקט, און מען איז פרייליך. **"בין שהיה בחור בין שהיה אלמון"**. נישט קיין חילוק. זי איז א בתולה, אבער דער מאן איז נישט קיין

ר' יצחק: חילוק בחור אדער אלמן,

ר' יואל אשר: איז ער מחויב זיך צו פרייען מיט זיין ווייב פאר שבעת ימים. און די הלכה איז א הלכה... דער רמב"ם זאגט "תקנו חכמים", און אין הלכות אבלות זאגט דער רמב"ם אז שבעה לאבילות און שבעה לימי המשתה איז א תקנה פון משה רבינו. אין דעם פסוק, ווי שטייט עס? "מלא שבוע זאת". על כל פנים, דארטן זאגט דער רמב"ם אז ווען ער זאגט "תקנת חכמים", מיינט ער "תקנת משה רבינו". ס'איז אינטערעסאנט, עפעס וואס משה רבינו האט נישט באקומען בסיני, נאר ער האט עס מתקן געווען, ווערט אויף אן אנדער אופן אנגערופן "תקנת חכמים". אסאך מאל זאגט דער רמב"ם "תקנת נביאים" אדער "חכמים ראשונים". דא זאגט ער פלעין "תקנת חכמים".

ר' יצחק: אקעי. דאס איז א בתולה.

בעולה – שלשה ימים

ר' יואל אשר: "ואם היתה בעולה", אויב זי איז געווען שוין א בעולה, זי איז זיווג שני, **"אין פחות משלשה ימים"**. מ'דארף נישט זיין זיבן טעג, נאר דריי טעג. **"שתקנת חכמים היא"** –

ר' יצחק: דא זאגט דער

ר' יואל אשר: רמב"ם די ווערטער "שתקנת חכמים היא", ס'איז א תקנת חכמים, אזוי ווי ער זאגט "תקנת משה רבינו" – **"לבנות ישראל שיהיה שמח עם הבעולה שלשה ימים, בין בחור בין אלמון"**. אינטערעסאנט אז ער זאגטביידע מאל איבער דעם בחור און אלמן.

ר' יצחק: די עיקר איז, ס'איז זייער גוט, ווייל ס'איז לטובתו.

ר' יואל אשר: ביידע איז א תקנת חכמים, יא. סאו ער דארף זיך רעכענען מיט איר. זי איז אוטאמאטיש איז פרייליך אז דער מאן איז אין א גוטע מוד.

ר' יצחק: ניין, "אוכל ושותה" מיינט "עמה", אוודאי. וואס דען? ער גייט זיך פרייען מיט זיינע חברים?

ר' יואל אשר: ניין, אז ער זיצט אינדערהיים מיט איר, און ער דארף זיין אין א גוטע מוד,

ר' יצחק: איר משמח צו זיין. משמח צו זיין מיינט נישט אז זי איז סעד און ער דארף איר משמח זיין.

ר' יואל אשר: ס'מיינט זיך פרייען צוזאמען. דאס איז די טייטש. א לאנגע פארטי, א זיבן טעג פארטי. אבער ס'איז אינטערעסאנט, עס וואלט געשטאנען "אוכלים ושותים ושמחים" אויף ביידע.

ר' יצחק: און דאס מיינט עס, "ישמח עמה" - "אלא אוכל ושותה ושמח". איך פארשטיי אליין אז ס'מיינט "עמה".

דיסקוסיע: צי איז דאס א חיוב אויף איר אויך?

ר' יואל אשר: איז די שאלה אויך אויף איר די איסור, אז זי קען נישט גיין ארבעטן?

ר' יצחק: ניין, אפשר קען זי מוחל זיין. ס'שטייט אז ס'איז לטובתה, אפשר אויב זי וויל

ר' יואל אשר: גיין ארבעטן קען זי מוחל זיין.

ר' יצחק: איך ווייס נישט. ס'שטייט נישט אז ס'איז נישט קיין חיוב אויף אים, ס'איז א חיוב אויף איר. דאס הייסט,

ר' יואל אשר: ס'איז א חלק פון די כתובה,

ר' יצחק: איינע פון די זאכן וואס דער מאן איז שולדיג פאר די פרוי, אזוי איז משמע. ער ברענגט אז דער רמ"א זאגט אז זי קען מוחל זיין.

ר' יואל אשר: אזוי? יכולה למחול על שמחתה?

ר' יצחק: יא. ס'איז דא וואס זאגן אז אויף די מלאכה קען זי נישט, אבער אזוי איז משמע, אז ס'איז א תקנה לטובתה.

ר' יואל אשר: סאו זי איז נישט מוחל זיין אויב זי ענדזשויט נישט יעצט פארטיען און זי ענדזשויט מנוחה?

ר' יצחק: דארף זי נישט מוחל זיין. ניין, מנוחה מיינט מען אז ס'איז דאך דא א דין ער טאר נישט גיין צו די ארבעט. דאס איז די עיקר נפקא מינה להלכה.

ר' יואל אשר: ניין, איך מיין צו זאגן, זי וויל אריינשלאפן אין טאג אריין, און דאס זאל זיין זייער פאן. דאס איז זיכער אז מ'מעג.

ר' יצחק: שמחה מיינט צו זאגן, די נפקא מינה פון שמחה איז ער טאר נישט גיין ארבעטן. ממילא, וואס וועט ער טון? זיי זענען אינדערהיים. זיי זענען אינדערהיים אנגעצויגן.

ר' יואל אשר: איך האב געהערט פון א חכם אז ווייניגער עסן און מער שלאפן.

ר' יצחק: דאס רעדט זיך נישט פון א חתן, דאס רעדט זיך פון א גאנץ יאר.

הלכה: נעמען מערערע פרויען אויף איינמאל

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם ווייטער, וואס טוט זיך אז א מענטש האט חתונה מיט מער ווי איין פרוי? זאגט דער רמב"ם, **"יש לו לאדם"** - א מענטש האט די רעכט, נישט אז ער זאל אדער ס'איז א חשוב'ע זאך, ער מעג, ער קען נעמען **"נשים רבות כאחת ביום אחד"** - ער קען נעמען מערערע פרויען אויף איינמאל. שפעטער אין הלכות אישות גייט אונז דער רמב"ם זאגן מער וועגן דעם, אז מ'קען נאר נעמען אזויפיל פרויען וויפיל מ'קען געבן פאר אלע פון זיי. איז די טעם אזוי,

רמב"ם הלכות אישות: דיני נישואין — זמנים, איסורים, ותקנות חכמים

הלכה: נעמען מערערע פרויען אויף איינמאל

ר' יצחק: זיי וועלן זיין אנגעצויגן.

ר' יואל אשר: איך האב געהערט פון א חכם אז ווייניגער עסן און מער שלאפן.

ר' יצחק: דאס רעדט זיך נישט פון א חתן, דאס רעדט זיך פון א גאנץ יאר.

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם ווייטער, וואס טוט זיך אז א מענטש האט חתונה מיט מער ווי איין פרוי? זאגט דער רמב"ם, **יש לו לאדם**, א מענטש האט די רעכט, נישט אז ער זאל, אדער ס'איז א חשוב'ע זאך, ער מעג, ער קען נעמען **נשים רבות כאחת ביום אחד**, אדער ער קען נעמען מערערע פרויען אויף איינמאל. שפעטער אין הלכות אישות גייט אונז דער רמב"ם זאגן מער וועגן דעם, אז מ'קען נאר נעמען אזויפיל פרויען וויפיל מ'קען געבן פאר אלע פון זיי.

ר' יצחק: שארות ותבונין.

ר' יואל אשר: שארות ותבונין, דארף עס זיין מיט א חשבון. אבער על דין נישואין קען מען נעמען מערערע אין איין טאג. ער וויל דאס ארויסברענגען. **ומברך ברכת חתנים לכל אחת כאחד.** ס'איז גענוג איין ברכה אויף אלע פרויען. אז אויף יעדע פרוי איז דא א תקנה פון ברכת חתנים, ביי די חתונה איז דא א ברכת חתנים. זאגט דער רמב"ם, דאס איז לגבי ברכה. אבער **לשמחה,** די מצוה וואס מ'דארף זיך פרייען פאר זיבן טעג, איז א דין אזוי ווי א רעכט וואס די פרוי האט, א פריווילעדזש וואס די פרוי האט. ממילא קענסטו נישט נעמען צען פרויען און מאכן איין שבע ברכות, ס'ארבעט נישט אזוי. **צריך לשמוח מכל אחת ואחת. שמחה אריה לה,** זי דעזערוועט זיבן טעג, איז אם בתולה שבעה.

ר' יצחק: אריה לה מיינט ער צו זאגן לויט אריה לה.

ר' יואל אשר: פאר איר אליין. און בתולה שבעה, און אם בעולה שלושה. איז דא א דין, **אין מערבין שמחה בשמחה.** קענסטו נישט זאגן, אקעי, איך וועל זיין אסאך מער, איך וועל נעמען די זעלבע שעה, איך וועל זיין אסאך מער פריילך. ס'איז נישט אזוי, מ'קען נישט מערבן שמחה בשמחה. יעדער האט זייער אייגענע זיבן טעג פון שמחה.

דיון: אין מערבין שמחה בשמחה — ביי פרויען און ביי יום טוב

ר' יצחק: ניין, די לשון, אין מערבין שמחה בשמחה האבן מיר אויך געזען ביי יום טוב, אז מ'טאר נישט מאכן יום טוב.

ר' יואל אשר: ער גייט עס שפעטער זאגן, מ'גייט עס שפעטער זאגן. דא איז די נעקסטע סעיף. יא. יעדע פרוי האט א דין אין שמחה. מ'קען נישט צוזאמנעמען אסתר'ס שמחה מיט רחל'ס שמחה. די נעקסטע איז אז מ'קען נישט צוזאמנעמען די חול המועד שמחה מיט די...

ר' יצחק: גוט, אבער איך זאג עס פאר אן אנדערע סיבה. ס'שטייט אויך אין הלכות יום טוב, איך געדענק, איז לכבוד יום טוב, ווייל יום טוב קומט זיך זיין אייגענע שמחה. אבער דא איז פשט אז ס'איז א חיוב פאר די פרוי. אזוי ווי דו קענסט נישט צאלן פאר ביידע פרויען איין כתובה.

ר' יואל אשר: דו קענסט נישט געבן איין שמחה. ס'קען זיין ביי יום טוב איז אויך ביידע. וועט זי אויך טענה'ן אז איך האב נישט באקומען מיין, ווייל די זיבן טעג איז דאך א שמחה פון יום טוב.

ר' יצחק: ביידע וועגן. זיי האבן געלערנט הלכות יום טוב אז ס'איז אויך א נושא פון יום טוב. אקעי. יעצט גייען מיר לערנען ווען...

ר' יואל אשר: וואס איך מיין צו זאגן איז, אויב ווען יום טוב מיט די פרוי, אויב טראכט ער בעיקר פון די יום טוב, האט ער נישט געגעבן פאר די ווייב. אויב טראכט ער בעיקר פון די ווייב, האט ער נישט געגעבן פאר די יום טוב. ווייל דער אייבערשטער גייט נישט אריינגיין אין זיין קאפ. זאגט מען אז מ'דארף האבן צוויי עקסטערע. יא.

הלכה: ווען מעג מען מאכן אירוסין (קידושין)?

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, **מותר לארס בכל יום חול.** סיי ווען ס'איז א וואכנדיגער טאג, מעג מען מאכן, מעג מען געבן קידושין. **אפילו בתשעה באב, בין ביום בין בלילה,** ווייל די גמרא זאגט אז די חתונה איז זייער חשוב, ווייל דו האסט געטראפן א כלה וואס זי איז מסכים. טו עס יעצט, אז נישט וועט שוין א צווייטער אויסכאפן, שמא יקדמנו אחר. אבער ווען נישט? ניין.

ר' יצחק: ווען נישט? אירוסין מעג מען מאכן ווען מ'וויל.

ר' יואל אשר: בכל יום חול, שבת קען מען נישט, דריי? שבת קען מען נישט, פארוואס? ווייל ס'איז א קנין?

ר' יצחק: בכל יום חול. אה, ער זאגט נישטא כלום, רבי, פארוואס נישט? פאר וואו שטייט? ס'שטייט א מתנה שבת? ס'שטייט ווי בכל יום חול מעג מען.

ר' יואל אשר: א בכל יום חול? אקעי, יום טוב טאר מען נישט וועגן... מ'דארף שמחת יום טוב.

ר' יצחק: ניין, שמחה איז נישט קיין סתירה. אפילו ווען א מענטש... ס'שטייט נישט אז די זיבן טעג שמחה מוזן זיין בצמצום, ווייל זעסט דאך אז ער מעג נושא נשים רבות בשבילו. נאכדעם וועט ער מאכן פאר יעדן איינעם אן עקסטערע שבע ברכות. יא. אבער ס'שטייט נישט דא... איך מיין אז דער רמב"ם האט יא געזאגט אין הלכות שבת, אז מ'מאכט נישט קיין קידושין שבת. געדענקסט? נאכדעם שבת איז שוין געשטאנען אז מ'טאר נישט מאכן קידושין שבת. איינע פון די זאכן דארט פון קנינים...

ר' יואל אשר: אה, דארט איז געשטאנען עוד דברים אז מ'טאר נישט, יא.

ר' יצחק: שטייט, יא. מ'דארף גלייבן. בכל יום בכל... אין הלכות שבת פרק כ"ג איז געשטאנען, ס'איז א גזירה שמא יכתוב, יא. איך שרייב פון די...

ר' יואל אשר: איך שרייב פון די...

ר' יצחק: ניין, אזוי ווי אלע קנינים. אלע קנינים טאר מען נישט טון שבת.

הלכה: ווען מעג מען מאכן נישואין?

ר' יואל אשר: ווען טוט מען נישט? זאגט דער רמב"ם, מאכן אירוסין מעג מען בכל יום חול, אבער נישואין טוט מען נישט אין יעדן יום חול. ס'איז דא ימי חול וואס מ'טוט נישט מאכן נישואין. ווען? **ערב שבת, אדער באחד בשבת.** פארוואס? **גזירה שמא יבוא לידי חילול שבת בתיקון הסעודה. שהחתן טרוד בסעודתו.** דער חתן איז דאך טרוד בסעודה, ווייל ער וויל נושא חן זיין, ער וויל מאכן א שיינע סעודה, ס'איז אים זייער חשוב, ער נעמט פרעשור דערפון אז ס'זאל זיין א שיינע סעודה. האב איך מורא אז אויב ער וועט חתונה האבן ערב שבת, וועט ער אריינציען מיט די סעודה, וועט עס זיין חילול שבת. און די זעלבע זאך,

ר' יצחק: ערב שבת גייט ער זיך גאנץ...

ר' יואל אשר: שבת זארגן וועגן די סעודת חתונה פון מארגן, ער גייט שוין אנהייבן צו שעכטן די בהמה.

ר' יצחק: ס'איז דאך שחיטת שבת.

ר' יואל אשר: נישט סתם אז ער גייט נישט פאקוסן אויף די שבת. זאגט דער רמב"ם, דאס איז ערב שבת, אבער שבת זעלבסט, **ואין צריך לומר שאסור לישא בשבת.** ס'איז דא איסער וואס מ'טאר נישט מאכן אירוסין אלס קנין, אויך די חלק הנישואין, די שמחה, די חופה, דאס טוט מען אויך נישט שבת פאר די זעלבע סיבה, ווייל ער איז טרוד בסעודתו, וועט מען קומען צו חילול שבת.

הלכה: חול המועד

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, **אפילו בחולו של מועד...** ס'איז אינטערעסאנט די לשון אפילו, ווייל ס'איז פון אן אנדערע סיבה אינגאנצן. דער רמב"ם,

ר' יצחק: חולו של מועד איז אויך דא אן איסור אז מ'טאר נישט חתונה האבן. סתם אזוי שבת און יום טוב טאר מען נישט, ווייל די נושא. אפשר יום טוב דארף מען פארשטיין,

ר' יואל אשר: ווייל יום טוב איז דאך נישט קיין נושא פון טירדה. אפשר סתם אזוי ווייל יום טוב וועט אויך זיין די פראבלעם מיט... אפילו בחולו של מועד, ס'טייטש יום טוב אליין טאר מען נישט. אפילו מיינט יום טוב...

ר' יצחק: אפילו בחולו של מועד.

ר' יואל אשר: רעדט רמב"ם, ס'איז דא יום טוב.

ר' יצחק: ווי **שאין מערבין שמחה בשמחה.**

ר' יואל אשר: נאכאמאל. אפילו בחולו של מועד מיינט צו זאגן נישט נאר יום טוב, נאר אפילו חול המועד פון יום טוב, וואס איז א וואכעדיגע צייט פון יום טוב, **אין נושאין נשים כמו שביארנו.** פארוואס?

ר' יצחק: וואס טייטשט כמו שביארנו?

ר' יואל אשר: אה, ווי **שאין מערבין שמחה בשמחה, שנאמר מלא שבוע זאת,** פיל אויס די גאנצע... אזוי ווי ס'שטייט ביי רחל און לאה, ס'איז א דרש, ווייל שבוע זאת דארטן מיינט זיבן יאר. אבער **מלא שבוע זאת ונתנה לך גם את זאת,**

ר' יצחק: יא? נישט זיכער. ניין, ער האט דאך גע... **בעבודה שתעבוד עמדי,** ניין.

ר' יואל אשר: מלא שבוע זאת מיינט...

ר' יצחק: אפשר יא א וואך. שטייט נישט דארטן אז ער האט זיך אונטערגענומען אז ער גייט ארבעטן זיבן יאר פון דעם פסוק. **בעבודה שתעבוד עמדי עוד שבע שנים אחרות,**

ר' יואל אשר: אבער שבוע קען מיינען א וואך. מלא שבוע זאת דאס איז די וואך פון שבע ברכות. סאו היות ס'איז דא אן איסור פון אין מערבין שמחת יום טוב מיט שמחת נישואין. סאו טאר מען נישט יום טוב פאר זיך נישט, אבער אויך חול המועד. חול המועד איז אויך דא עפעס א שטיקל מצוה פון שמחה.

ר' יצחק: אלע מצוות שמחה איז יום טוב דא אויך די חול המועד.

ר' יואל אשר: יא, אבער נאר מדרבנן. כל ישראל, נישט דא ווי ביום חול. ניין,

ר' יצחק: עס איז מלאכה. אבער פארקערט, דא א עס אין מלאכה מיט דרבנן אפשר, וויבאלד מ'דארף זיך פרייען.

ר' יואל אשר: אה, אפשר מאכט מען **ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים,**

ר' יצחק: יא, דאס איז לולב. אבער שמחה אויף יום טוב איז חול המועד. ווענערוועו די מצוה איז שמחה, איז נישטא חילוק פון יום טוב און חול המועד.

הלכה: שלשה ימים קודם הנישואין

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, **ושאר הימים**, אלע אנדערע טעג, אויסער ערב שבת, און אזוי ווייטער, **מותר לישא בכל יום שירצה.** אבער, זאגט דער רמב"ם, **והוא שיטרח בסעודת נישואין שלשה ימים קודם יום הנישואין.** ס'איז דא אויך א גזירה אז סעודת נישואין זאל מען משקיע זיין דערין, זעט אויס. איך ווייס אז די חכמים האבן געוואלט אז ס'זאל זיין א שיינע סעודה. און דער חתן זאל אוועקגעבן דריי טעג. וואס מיינט ער צו זאגן אז מ'קען עס נישט מאכן גלייך נאך... דארף עס מאכן דינסטאג? ער קען אנגרייטן דאנערשטאג פרייטיג, יא.

ר' יצחק: דער פוינט איז, אז אויב ס'מאכט זיך אז ער האט נישט קיין דריי טעג, דעמאלטס קען ער נישט. אבער איך מיין אז דאס איז אויך איינע פון די טעמים פון די גמרא פאר די נעקסטע הלכה, אז מ'מאכט די רביעי.

הלכה: בתולה נישאת ביום רביעי

ר' יואל אשר: אז געווענליך זאל ער האבן אזוי ווי דער סאו, ס'איז אינטערעסאנט, זיי האבן שוין געהאט אפאר סיבות וועגן ווען מ'קען מאכן אירוסין און די נישואין. ס'איז דא ווען מ'טאר נישט, ס'איז דא ווען מ'טאר נישט אלס עירוב שמחה בשמחה. און דא איז דא א נייע זאך: ווען איז א גוטע צייט צו מאכן נישואין? ווען מ'וועט קענען גיין צום בית דין. זאגט דער רמב"ם אזוי: **מקום שאין בית דין יושבין בו אלא בשני וחמישי בלבד,** פלעצער וואו ס'איז דא נאר א בית דין צוויי מאל א וואך, דעמאלטס איז דער מנהג אז **בתולה נישאת בו ביום רביעי.** אין די שטאט, וואטער ווען זאגט דער רמב"ם, יענע שטאט זאל מען די בתולה חתונה ביום רביעי, פארוואס? **שאם היתה לו טענת בתולים ישכים לבית דין.** אויב איז דא א טענת בתולים, זאל מען קענען ווי שנעלער קומען צום בית דין.

ר' יצחק: ס'איז טייטש,

ר' יואל אשר: א פלאץ וואו ס'איז דא אייביג בית דין, קען מען אייביג נושא זיין ווייל מ'וועט קענען גיין צום בית דין. אבער אויב איז נאר דא א בית דין...

ר' יצחק: די צוויי מאל א וואך,

ר' יואל אשר: באחד בשבת קען מען דאך נישט, ווייל מ'האט געשמועסט אז מ'קען נישט באחד בשבת. סאו ווען ס'בלייבט איבער א טאג פאר דאנערשטאג, זאל מען טון ביום רביעי **שאם היתה לו טענת בתולים.** ס'זעט אויס אז נאך נישואין גייט מען דאך טון גלייך ביאה. יא. זאגט דער רמב"ם, **מנהג חכמים הוא שהנושא בתולה...**

דיון: איז דאס א תקנה למעשה?

ר' יצחק: דאס איז א תקנה, דאס איז נישט א חיוב. ווער ס'מאכט חתונה אן אנדערע טאג אין די וואך, לויט ווי ס'שטייט איז ער עובר אויף א תקנה פון די חכמים.

ר' יואל אשר: נישט עקזעקטלי.

ר' יצחק: וואס הייסט נישט עקזעקטלי?

ר' יואל אשר: ווייל היינט איז דאך דא בית דין נישט דווקא בשני ובחמישי. דאס איז איינס. און צווייטנס, מ'קען דאך חתונה האבן און מ'מאכט די ביאה ווען...

ר' יצחק: דאס איז אויך נישט. אקעי. אבער עניוועיס, היינט איז נישטא קיין בית דין,

ר' יואל אשר: און איך האב אויך נישט קיין טענת בתולים. אקעי. איז מנהג חכמים הוא? ניין. פארוואס נישט? ווייל היינט זאגט מען אז אסאך פרויען האבן עניוועי נישט בתולים. שוין, דאס איז אן אנדערע גמרא. אבער היינט דארף מען זיך נישט אויספייטן ביי א בית דין אויף דעם. ס'איז אנגענומען אז אויב מ'טרעפט נישט בתולים גייט מען ווייטער. ס'איז נישט קיין קשיא.

ר' יצחק: ס'איז זייער גוט אזוי. נו נו,

הלכה: בעולה נישאת ביום חמישי

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, **מנהג חכמים הוא שהנושא את הבעולה ישא בחמישי.** דא איז א מנהג חכמים, אז נישט במקום שאין בית דין יושבים, נאר סתם אזוי זאל מען עס טון בחמישי. א בעולה, אנטשולדיגט, א בעולה האט דאך נישט די ענין פון טענת בתולים. סאו ווען איינער האט חתונה מיט אן אלמנה אדער א גרושה, א בעולה, זאל ער חתונה האבן בחמישי. פארוואס? ווייל מיר האבן דאך געשמועסט פריער אז א בעולה האט דריי טעג שבע ברכות. האבן זיי געוואלט, שבת איז נישטא קיין מצוות שמחה בשבת. יום טוב איז דא א מצוה פון שמחה, איז דא א איסור אין מערבין שמחה בשמחה, אבער בשבת איז נישטא קיין מצוות שמחה. וועט ער מקיים זיין די מצוות שמחה, וועט זיין חמישי, ערב שבת, און בשבת. מ'קען זאגן **לכה דודי לקראת כלה** ביי די דריטע טאג פון שבע ברכות. **ויצא למלאכתו,** די דריטע טאג פון די דריי טעג שבע ברכות.

דיון: וואס איז דער טעם פון דאנערשטאג?

ר' יצחק: וואס איז די חילוק צו ער מאכט עס דאנערשטאג אדער דינסטאג? דינסטאג וועט ער אויך דארפן זיין פריי אין דריי טעג.

ר' יואל אשר: גוט, אבער א שבת זאל זיין א חלק פון די שמחה. זעט אויס אז ס'זאל זיין א שבת שבע ברכות, שבת שלושה ברכות.

ר' יצחק: וואס איז די ענין?

ר' יואל אשר: איך ווייס נישט וואס איז די ענין פון דעם מנהג חכמים. לאמיר זען וואס זאגן די נושאי כלים.

ר' יצחק: ער איז נישט מסביר. **ויצא למלאכתו ביום ראשון**.

ר' יואל אשר: ס'איז נישט קלאר. לאמיר נישט אוועקנעמען פון אים. אפשר איז עס א פראקטישע זאך. אונז האבן דאך גע'אסר'ט פאר אים צו טון מלאכה. האבן חכמים געזאגט אז ס'איז א גוטע מנהג.

הלכות נישואין: זמנים, מזונות, וחיובי הבעל

הלכה א: קידושין לקטנה ודין הנישואין

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, אזוי, **המארס בתולה קטנה, ותבע הבעל הנשואין** — א טאטע איז מקבל קידושין פאר זיין טאכטער א קטנה, ותבע הבעל הנשואין, דער בעל איז תובע אז איך וויל איר שוין נושא זיין. איז האבן מיר דאך שוין געלערנט, און דער רמב"ם האט שוין פריער געזאגט אז ס'איז נישט קיין עסק צו בועל זיין א קטנה. ניין,

ר' יצחק: צו מקדש זיין א קטנה איז נישט קיין עסק.

ר' יואל אשר: בועל זיין זיכער נישט. אקעי, איז **בין היא בין אביה** — אה, דו מיינסט דער רמב"ם זאל בכלל נישט מקדש זיין א קטנה עד שתגדל ותאמר לפלוני אני רוצה, יא? אבער דא רעדט מען באופן ווען מ'האט נישט געפאלגט, מ'האט יא מארס געווען, און די אירוסין ארבעט דאך, איך מיין די קידושין איז א קידושין. און יעצט וויל ער איר נושא זיין. איז בין היא, סיי די מיידל אליין, בין אביה, **יכולין לעכב**, קענען זיי זאגן איך בין נישט גרייט, **שלא תינשא עד שתגדל ותעשה נערה.** זי קען פאדערן צייט ביז ווען

ר' יצחק: זי איז א נערה.

ר' יואל אשר: **ואם רצו**, אויב האבן זייביידע מסכים געווען אויף די נישואין, **וכנסה**, און ער האט איר יא גענומען פאר זי איז געווארן א גדולה,

ר' יצחק: איז כונס,

ר' יואל אשר: קען ער איר יא...

ר' יצחק: אפשר זי האט נישט מסכים געווען? ווער האט נישט מסכים געווען? איינער האט נישט מסכים געווען.

ר' יואל אשר: אה, רצו? אפשר די טאטע נישט?

ר' יצחק: אה, ניין, ער זאגט ביידע. אפילו אז זיי האבן אלעס דא מסכים געווען,

ר' יואל אשר: כונס, דעמאלטס קען מען יא. אבער, אבער, זאגט דער רמב"ם, ס'טייטש מצד זיי, מצד די זכיות וואס א מענטש האט, מצד... איך ווייס נישט וויאזוי עס צו רופן, מצד מידות, מענטשליכקייט צווישן זיי צוויי מעג מען, אבער **אין ראוי לעשות כן**, די חכמים לאזן נישט מ'זאל בועל זיין א קטנה.

ר' יצחק: ניין, ווייל ס'איז נישט קיין וועג, ווייל די זעלבע ריזן,

ר' יואל אשר: ווייל זי וועט אפשר נישט וועלן, **עד שתגדל ותאמר**,

ר' יצחק: ס'איז דא די זעלבע פראבלעם פון נישואין ווי אויף קידושין,

ר' יואל אשר: לכאורה.

הלכה ב: זמן שנים עשר חודש לנערה ולבוגרת

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם ווייטער אזא הלכה. **אירסה**, א מענטש האט מארס געווען א פרוי, געגעבן קידושין, **ושהה כמה שנים**, ער האט זיך אויפגעהאלטן אפאר יאר ביז די... **ותבעה לנישואין**, זי האט אים תובע געווען. ניין, דא איז גלייך דוקא קטנה.

ר' יצחק: נישט גלייך, אבער די פוינט איז יעצט,

ר' יואל אשר: **ותבעה לנישואין**, זי איז תובע אים אז זי וויל שוין חתונה האבן.

ר' יצחק: אה, ער האט איר תובע געווען. ותבעה, מיט א מפיק ה'. ער האט איר תובע געווען. ותבעה לנישואין,

ר' יואל אשר: **והרי היא נערה**, זי איז נאך א נערה. איז ער האט נאך נישט... ער קען נאך נישט פאדערן אז ער וויל איר שוין חתונה האבן, נאר **נותנין לה שנים עשר חודש מיום התביעה**, פון ווען ער איז תובע געבעט מען איר נאך שנים עשר חודש, נאך א יאר, **לפרנס את עצמה**, קעיר צו נעמען פון זיך, צו מאכן פרנסה פאר זיך, **ולתקן מה שהיא צריכה לו**, אנגרייטן וואס זי דארף. **ואחר כך תינשא**. די חכמים האבן עפעס געגעבן א זאך אז... אז א מיידל וואס איז יעצט געווארן א נערה, זי מעג פאדערן אביסל צייט. ס'איז דאך א גרויסע עסק חתונה האבן. זי וויל דאך "פרנסת עצמה",

ר' יצחק: זי וויל זיין מיט זיך אליין. "פרנסת" איז נישט פרנסה. ס'מיינט צו זאגן וואס זי דארף האבן.

ר' יואל אשר: זי גייט קער נעמען פון זיך. פאר זי גייט קער נעמען פון די מאן, זאל זי ענדיגן קער נעמען פון זיך.

ר' יצחק: זי זאגט וואס זי דארף האבן צו חתונה האבן. "לפרנס את עצמה" מיינט לצורך הנשואין?

ר' יואל אשר: לצורך הנשואין? אדער זי קען פאדערן א יאר ווען זי איז שוין גרויס צו זיין אליין.

ר' יצחק: פיר, פיר, פיר. איך וועל זען די אנדערע הלכה.

דין בוגרת

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, וואס טוט זיך **תבעה אחר שבגרה**? נאכדעם וואס זי איז שוין געווארן גרויס,

ר' יצחק: א בוגרת,

ר' יואל אשר: נישט נאר א נערה, דעמאלטס געבט מען נישט פון ווען די תביעה, נאר **נותנין לה שנים עשר חדש מיום הבגר**.

ר' יצחק: ווייל זי ווייסט דאך שוין אז זי גייט דארפן חתונה האבן מיט דעם, אדער אפשר אפילו נישט מקודשת, מ'וועט שוין זען די נעקסטע הלכה. די פוינט איז, א גדולה ווייסט שוין אז זי גייט חתונה האבן, זי איז א כלה מיידל, דארף זי זיך צוגרייטן. דו קענסט

נישט זאגן איך דארף א גאנצע יאר. פון ווען? זי איז גרויס געווארן, פון דעמאלטס דארף זי א יאר.

ר' יואל אשר: וכן אם קידשה ביום הבגר, די זעלבע זאך,

ר' יצחק: די מקודש געווען די טאג ווען זי איז געווארן א נערה.

ר' יואל אשר: ער איז א וואוילער איד, ער האט געפאלגט די חכמים אז מ'דארף מקדש זיין א גדולה,

ר' יצחק: ער האט געווארט אויף יענע סעקונדע. **נותנין לה שנים עשר חדש מיום הקידושין שהוא יום הבגר.**

ר' יואל אשר: אזוי מיינט, אזוי טראכט איך.

ר' יצחק: אפשר "הבגר" איז ווערן מבגרות.

ר' יואל אשר: "הבגר" פון ווערן גרויס. א בוגרת זאגט ער אויכעט. אקעי. **קידשה אחר שבגרה,** סתם די קידושין איז אויך שוין געווען נישט יענע טאג און נישט פארדעם נאר נאכדעם, איז **אם עברו עליה**

ר' יצחק: שנים עשר חדש בבגרותה ואחר כך נתקדשה — ס'איז שוין געווען צוועלף חדשים נאך זי איז שוין געווען גרויס, און באקומט זי בכלל נישט קיין צוועלף חדשים. ניין,

ר' יואל אשר: ס'איז נאר **אלא שלשים יום,**

ר' יצחק: דעמאלטס האט זי דאך געהאט צייט זיך אנצוגרייטן,

ר' יואל אשר: ווייל זי איז דאך שוין א גרויסע מיידל,

ר' יצחק: און זי ווייסט אז די חתונה גייט קומען.

ר' יואל אשר: ער דארף זיין נאר דרייסיג טעג פון די תביעה. **וכן המארס את הבעולה** איז אויך **נותנין לה שלשים יום מיום התביעה.** סאו קיצור, די מינימום איז דרייסיג טעג. ס'איז נישטא קיין... א ווייניגער פון דרייסיג טעג קען מען קיינמאל נישט, ווייל ס'זעט אויס אז ס'נעמט צייט,

ר' יצחק: מ'דארף זיך מסדר זיין. אבער ווען מ'איז קליין באקומט מען צוועלף חדשים, ווייל... אקעי, דו זאגסט אפשר סתם וויאזוי דארף מען לאזן צייט? איך ווייס נישט. אויף סאמעריות האב איך געמיינט אז ס'זעט אויס אז מ'דארף...

ר' יואל אשר: ניין, דערפאר איז עס עצמה, ווייל זי האט נאכנישט געהאט א טשענס. א מענטש דארף זיין מאטשור זיך צו אנגרייטן פאר די חתונה, זיך איינצוקויפן וכדומה.

מקור הדין מהתורה

ר' יצחק: ער זאגט אז ס'שטייט א פסוק ביי יצחק אויכעט, "תשב הנערה אתנו ימים או עשור". און טייטש אין די מפרשים, די גמרא איז אז ימים מיינט א יאר. ס'שטייט אין די גמרא.

ר' יואל אשר: בסך הכל האט עס לבן געזאגט,

ר' יצחק: אקעי. יא, ס'איז אן אלטע שאלה, מיר לערנען דאך פשוט'ע חתונה פון דעם לבן. ווייל קומער, ס'איז נישטא קיין צייט חתונה וואס שטייט אין די תורה. סאו וואס זאל מען טון?

ר' יואל אשר: נישט נאר מ'לערנט עס ארויס, נאר מ'לערנט עס ארויס פון א פלאפ חתונה, ער האט אויסגעפאלט די נערה. פון די פלאפ חתונה לערנט מען ארויס אלע חתונות. שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער.

ר' יצחק: זייט דעמאלטס, אלע חתונות האבן עפעס א פלאפ.

הלכה ג: זמן לאיש

ר' יואל אשר: ליכא כתיבו, יא. שוין, זאגט דער רמב"ם. **כשם שנותן זמן לאשה.** די דין אז מ'געבט פאר א מענטש צייט זיך צו אנגרייטן פאר די חתונה, איז נישט נאר א דין אויף די פרוי אז זי דארף צייט. און דער מאן וואלט יעדער געטרייט, אה, דער מאן דארף ער, גיי, האב חתונה. ניין, דער מאן דארף אויך האבן צייט לפנות.

ר' יצחק: כך נותנין.

ר' יואל אשר: אזוי ווי מ'געבט זמן צייט פאר די פרוי נאכדעם וואס דער בעל האט תובע געווען, געבט מען איר צייט **לפנות עצמו אחר כך תנתו.** די זעלבע זאך איז אויך פאר די איש. די איש קען אויך פאדערן אז ער איז נאכנישט גרייט. פון ווען די פרוי זאגט, נו, אונז האבן דאך אפגעשמועסט עפעס, און זי בעט נשואין, האט ער נאך צייט, קען ער פאדערן א יאר. לפנות עצמו, משתלו אותה איש. **וכמה נותנין לו?** אויך. משתלוותו חודש, משתלוותו חודש, משתלוותו חודש, און שלשים יום.

דיון: תלוי בה או תלוי בו?

ר' יצחק: סאו ס'איז דא א מחלוקת דא. דער רמב"ם לכאורה, לויט ווי דער מפרש לערנט, דער רמב"ם האט פארשטאנען אז ס'מיינט תולי בה. דאס הייסט, וויבאלד ער... מ'רעדט דאך אין די זעלבע קעיס ווי פריער, ער האט דאך שוין איין מקדש געווען. סאו ער ווייסט אז ער קען זיין דער וואס איז מעכב, ער זאגט, איך ווייס דאך אז דו ביסט נאך א נער, איך האב זיך נאכנישט צוגעגרייט.

ר' יואל אשר: ער איז דאך זיכער א גדול, ווייל א קטן קען נישט מקדש זיין. אבער זי איז דאך א נער, און זי דעזערוויט צוועלף חדשים. אבער זי איז מבטל. זי זאגט, איך בין שוין גרייט. אבער קען ער זאגן,

ר' יצחק: איך וויל יא די צוועלף חדשים. זאגט אז ס'האט אויך תלוי אין אים. אויב ער איז א בחור, באקומט ער צוועלף חדשים.

ר' יואל אשר: אויב ער איז אן עלמאן, אויב האט ער עקספיריענס מיט חתונה האבן.

ר' יצחק: ס'איז אזוי אינטערעסאנט. אבער דער רמב"ם איז משמע אז כמו שנעושים לה, דאס הייסט לויט איר.

ר' יואל אשר: לויט איר צייט, אהא.

הלכה ד: חיוב מזונות כשהגיע הזמן

ר' יואל אשר: יעצט קומט אן אינטערעסאנטע הלכה. **הגיע זמן שנתנו לאיש ולא נשאה.** ס'איז געקומען די צייט, מ'האט געגעבן פאר דעם איש, לאמיר זאגן, שנים עשר חודש אדער שלשים, און ער האט נישט געטון זיין פליכט. איז אן אינטערעסאנטע הלכה, **ער איז חייב במזונותיה אף על פי שלא כנס.** ווען א מאן האט דאך חיובים פון שארה כסותה ועונתה, סאו עונה איז נאך נישט שייך

ווייל ס'איז אסור בלא נשיאין, אבער די חיוב מזונות, דאס איז די שאר און די כסות, ווערט ער יא מחויב, אף על פי שלא כנס.

זאגט דער רמב"ם, מער אין די דיטיילס פון דעם איז אזוי, ווען **מגיע הזמן**, די צוועלף חדשים האט זיך געענדיגט, **אין א טאג וואס מ'טאר נישט חתונה האבן**, וואס איז אחד בשבת אויף בערב שבת, **יענע טאג איז ער פטור, מפני שאינו יכול לכנוס**, מ'רעכנט נאר פון ווען ער איז שוין מחויב און ער קען.

ר' יצחק: ווען דו האלטסט נישט דערביי,

ר' יואל אשר: ס'איז אזא קנס אזא, אבער ווען ס'איז נישט שייך,

ר' יצחק: איז פשט אז...

פטור במקרה אונס

ר' יואל אשר: איך דארף נישט גארנישט פון דיין ארומשלעפן. בכן, **אם חלה הוא**, ער איז געווארן קראנק. אוי הוא, **אוי שפרסה נדה**, זי איז געווארן א נדה **כשהגיע הזמן**. און מחמת נדה שטופט מען דיך אפ.

ר' יצחק: האט די טראמער געזאגט.

ר' יואל אשר: אין נאמעלה על המזונות. דעמאלטס איז ער נישט. אין נאמעלהייט וואלט ער געווארן מחויב מזונות ווייל ס'איז שוין געגעבן די צייט. אבער אויב איז עס וועגן א חולה. זיינס אדער אירס, איז איינער אלע מזונות, **פארוואס שאין ראה להנתה את שתטהר, או תעברו ביז זי ווערט געזונט אדער ביז זי ווערט ריין? וכן הוא אינו יכול ליסעה את שיברו**, ער איז דאך אויכעט, ווילאנג ער איז קראנק און מען אים מען נישט מחייב.

ר' יצחק: דאס איז אויך א תירוץ, הגם ער איז אליינס קראנק. הלכות נשיאין בעיסיקלי.

דיון: שידוך בלא קידושין

ר' יואל אשר: דער בית שמועס רעדט, וואס טוט זיך אויב מ'האט אפגעשמועסט א זמן הנשיאין אזוי ווי מיט אונזער צייט, אז מ'האט נאכנישט געמאכט קידושין, נאר שידוך? זאגט ער אויך אן ענליכע הלכה אז אויב ס'איז א דין פון קנאס, קען איך פארשטיין, ווייל איינמאל דו האסט זיך אונטערגענומען.

ר' יצחק: ס'איז מער אז ס'איז א נושא אז מזונות... איך מיין אז מ'דארף לערנען שפעטערליך.

ר' יואל אשר: מזונות האט דאך נישט מיט קידושין, מזונות האט דאך נישט מיט וואוינען צוזאמען,

ר' יצחק: מיט נשיאין. קומט זיך דאך צו וואוינען צוזאמען. ראי, ראי, ראי,

ר' יואל אשר: דו גייסט יעצט גארנישט געינען, דו זאלסט נישט געינען

דיון קודם: שבת, שמחה, ומנהג חכמים

(הערה: דער דיון דא איז געווען פריער אין די שיעור, און ס'איז שייך צו אנדערע הלכות)

ר' יצחק: וואס איז דאנערשטאג אדער דינסטאג? דינסטאג וועט ער אויך דארפן זיין א חלק פון די שמחה.

ר' יואל אשר: גוט, אבער א שבת זאל זיין א שבת שבע ברכות.

ר' יצחק: וואס איז די דיפערענס?

ר' יואל אשר: שבת שלשה ברכות.

ר' יצחק: וואס איז די ענין?

ר' יואל אשר: איך ווייס נישט וואס איז די ענין פון די מנהג חכמים. לאמיר זען וואס זאגן די נושא.

ר' יצחק: ער איז נישט מסביר. ויצא מלאכת וועם ראשון.

ר' יואל אשר: ס'איז נישט קלאר. מ'זאל נישט אוועקנעמען פון אים.

ר' יצחק: אפשר איז א פראקטישע זאך.

ר' יואל אשר: אונז האבן דאך געאסר'ט פאר אים צו טון מלאכה. ס'איז אזא, חכמים האבן געזאגט אז ס'איז א גוטע מנהג, מען שטערט מענטשן פון ארבעטן. יא, זאכן גייען נישט ווערן געטון, די גראסערי גייט יעצט זיין עלעקטערד. ס'איז דאך נישטא קיין פראבלעם פון שבת, ווייל ס'איז נישטא קיין דין שמחה, אין מרבין שמחה לשבת, לגבי שבת. קענסטו שבת יוצא זיין די מצוה פון...

ר' יצחק: וואס הייסט, אפשר די חכמים האבן נישט ליב צו מבטל זיין ארבעט?

ר' יואל אשר: דאס איז די זאך? יא, יא, אזוי טראכט איך. אדער אפשר איז עפעס אזוי ווי ס'שטייט אז אן עונס תלמיד חכם איז בליל שבת? ס'איז עפעס אן ענין פון שבת, אן עונג שבת, אז אויף שבת זאל אויך זיין שמחה, קיין אסרו איז נישט דא, ס'זאל האבן א פרייליכע שבת.

ר' יצחק: איך הער. אפשר דאס איז דער סוד, א חכם האט נישט קיין איבריגע צייט. לייגסטו אריין סיי די שבת, ס'איז יא מערבים. וואס זאגסטו אז שבת איז נישטא די נושא פון שמחה?

ר' יואל אשר: ניין, שבת איז נישטא קיין מצוה פון שמחה.

ר' יצחק: אקעי, עד כאן האבן מיר עס געלערנט ווען מ'מעג אדער מ'זאל...

ראיה פון אוכל ושותה

ר' יואל אשר: סאו פון דא האב איך א ראיה אז די אוכל ושותה איז א חייב תמצא אין שמחה, ווייל אויב נישט וואלט מען געזאגט אז ער האט דאך א חיוב צו עסן לכבוד שבת, יעצט גייט ער עסן לכבוד. סאו די אין מערבים, איך וויל נישט נאר אין מערבים אויף דעם.

ר' יצחק: אקעי, מוז יעצט האבן מיר עס געלערנט וועגן ווען מ'דארף חתונה האבן, דאס הייסט נישט ווען מ'דארף, ווען ס'איז די ריכטיגע צייט און

ר' יואל אשר: די לוח און אזוי. א מענטש קען זאגן, איך וויל שוין חתונה האבן, אדער אזוי ווייטער.

ר' יצחק: נישט צייט אין די טאג פון די וואך אדער פון די יארן, נאר מער צייט.

ר' יואל אשר: ווי לאנג קען איינער אויפהאלטן דעם צווייטן? איינער האט געגעבן פאר איינעם קידושין, און ער שלעפט ארום אין די נשיאות וכדומה.

המשך דיון אין הלכה י' — חיוב מזונות ווען הגיע הזמן ולא נשאו: קנס אדער פראקטישע אחריות?

צי מזונות איז א קנס אדער א פראקטישע חיוב?

ר' יואל אשר: זאגט ער אויך אן ענליכע הלכה. אויב ס'איז א דין פון קנס קען איך פארשטיין, ווייל איינמאל דו האסט דיך אונטערגענומען.

ר' יצחק: ס'איז מער אז ס'איז א נושא אז מזונות... איך מיין אז מ'דארף לערנען שפעטערליך.

ר' יואל אשר: מזונות האט דאך נישט מיט קידושין, מזונות האט מיט וואוינען צוזאמען.

ר' יצחק: מיט נישואין. קומט זיך דיר צו וואוינען צוזאמען. ס'האט דאך שוין געדארפט צו הגיע הזמן.

ר' יואל אשר: דו וועסט גארנישט געווינען פון דיין ארומשלעפן.

ר' יצחק'ס סברא: מזונות איז א פראקטישע אחריות, נישט קיין קנס

ר' יצחק: דאס סאונדט ווי א נעגאטיוו קנס פאר דעם. איך וויל נישט טראכטן אז ס'איז א קנס פאר דעם.

ר' יואל אשר: רבי יצחק איז אן אוהב ישראל, ער וויל נישט קנס'ן אידן.

ר' יצחק: און איך פיל אז... פאר סתם א ריזן פיל איך אז ס'איז נישט... ס'זעט מיר אויס, ווייל ס'איז דאך דא אזוי... די ארוסה איז דאך אויך די אשת איש, יא? פארוואס איז מען נישט מחויב אין מזונות ארוסה? ווייל זי וואוינט נישט ביי דיר, יא? פראקטיש.

דא, ווען זי וואוינט ביי דיר, ביסטו מחויב. זי דארף וואוינען ביי דיר. דו ביסט שוין מחויב צו נעמען קעיר פון איר. אה, דו ביסט א חכם, האסט א תירוץ, איך ווייס נישט פארוואס דו גייסט נישט כונס זיין יעצט, אבער דו ביסט דאך responsible, סאו טו פאר איר זאל האבן צו וואוינען, צו עסן. עפעס אזוי קוק איך עס אן.

דער חילוק צווישן כפיית מזונות און כפיית כניסה לחופה

ר' יצחק: אבער הכי נמי, די זעלבע בית דין וואס איז כופה מזונות גייט כופה זיין לכנוס. איך ווייס נישט פונקטליך וועלכע חילוק ס'איז.

ר' יואל אשר: ס'איז נאר... איי, ביסט גערעכט, ווייל די זעלבע חיוב מזונות האט ער דאך אויך א חיוב עונה, און פון ווען ער האט זיך אונטערגענומען לכאורה דארף ער עס שוין טון. אבער מ'קען נישט זאגן אז ער איז שוין מחויב ווייל ער האט נאכנישט געטון די נסיעה.

פראקטישע נפקא מינה: ווען דער חתן האט א תירוץ

ר' יצחק: אבער די ווארט פון מזונות וועט זיין אז אויב ער האט עפעס א גוטע תירוץ—

ר' יואל אשר: אדער א האלבע גוטע תירוץ, מזונות קען מען זאגן אז ער שיקט די געלט.

ר' יצחק: רייט, און די בית דין וועט תובע זיין פאר אלע מפרע, אפילו ער וועט זאגן ווייסטו וואס? איך ווייס נישט. אין א חודש ארום זאל זיין די חתונה. אקעי, ביזדערווייל זאל ער צאלן מזונות. עפעס אזוי.

ר' יואל אשר: שוין, עד כאן פרק י'.